

ICDO
CIDD

Rapport van de Interdepartementale Commissie Duurzame Ontwikkeling 2004

31 maart 2005

Secretariaat: J. Verschooten
p/a Federaal Planbureau
Kunstlaan 47-49
1000 Brussel

Tel: (02) 507.73.11
Fax: (02) 507.73.73
E-mail: secr@icdo.fgov.be
<http://www.icdo.fgov.be>

Inhoudstafel

Voorwoord van de voorzitter	1
1. De Interdepartementale Commissie Duurzame Ontwikkeling	3
1.1. Opdrachten en omgevingsfactoren	3
1.2. Samenstelling	6
1.3. Secretariaat	10
1.4. Vergaderfrequentie en -aanwezigheden	10
2. Activiteiten 2004	11
2.1. Het tweede federaal plan inzake duurzame ontwikkeling 2004-2008	11
2.2. De opvolging van de uitvoering van het eerste federaal plan	17
2.3. De voorbereiding van de opvolging van het tweede federaal plan	19
2.4. Diversen	20
3. Besluit	27
4. Bijlagen	29

Voorwoord van de voorzitter

In heel wat opzichten is 2004 een bijzonder jaar geweest voor de Interdepartementale Commissie Duurzame Ontwikkeling (ICDO) van de federale regering.

Het is het eerste volledige jaar dat de ICDO in haar nieuwe samenstelling bijeen kwam. Vertegenwoordigers uit de beleidscellen van de regeringsleden én deskundigen uit de overheidsdiensten overlegden samen over het beleid inzake duurzame ontwikkeling. Het was - en is soms nog - wennen.

Daarenboven veranderde de politieke verantwoordelijkheid voor de beleidsbevoegdheid halverwege het jaar. De overdracht verliep echter vlekkeloos zodat de werkzaamheden van de ICDO niet in het gedrang kwamen.

In de eerste helft van het jaar werd vooral werk gemaakt van het openbaar onderzoek over het voorontwerp van Federaal Plan inzake Duurzame Ontwikkeling 2004-2008. De organisatie, de verwerking van de opmerkingen, de afronding van de besprekingen ... leidden tot het ontwerp dat kon worden voorgelegd aan de regering. De regering keurde het 2de Federaal Plan goed op 24 september ll.; het werd van kracht op 19 december 2004.

Het Koninklijk Besluit van 22 september ll. legde de basis om in elk van de Federale Overheidsdiensten en Programmatorische Overheidsdiensten, evenals in het Ministerie van Defensie, een cel 'duurzame ontwikkeling' op te richten. Deze cellen 'duurzame ontwikkeling' vormen een belangrijke partner bij de uitvoering van het federale beleid inzake duurzame ontwikkeling.

Na de goedkeuring van het 2de Federaal Plan kon de ICDO aan de slag om enerzijds de verantwoordelijkheden voor de uitvoering van dit 2de federaal Plan verder te detailleren én anderzijds om na te gaan welke maatregelen uit het 1ste Federaal Plan nog opvolging behoeft. Gezien het in beide gevallen over een paar honderd maatregelen gaat is een dergelijke opdracht niet in een hup en een gauw geklaard. Hieraan zal begin 2005 nog moeten doorgewerkt worden door de ICDO.

Ondanks heel wat onzekerheden in de loop van 2004 (het was zeker geen 'business as usual' scenario), werd - dankzij de structurele verankering van het federale beleid inzake duurzame ontwikkeling in de wet van 5 mei 1997 - de continuering van dat beleid zonder noemenswaardige moeilijkheden gegarandeerd. Dit is wellicht een van de belangrijkste intra- en internationale boodschappen.

Bij deze worden de leden en de deskundigen van de ICDO van harte bedankt voor de geleverde inspanningen. Bijzondere dank gaat uit naar het secretariaat van de ICDO én naar alle leden van de reeds opgerichte cellen 'duurzame ontwikkeling'. De inspanningen van de Programmatorische Overheidsdienst Duurzame Ontwikkeling en het Federaal Planbureau (Task Force Duurzame Ontwikkeling) worden eveneens sterk gewaardeerd.

Bernard MAZIJN

Voorzitter

Vertegenwoordiger van de Staatssecretaris voor Duurzame Ontwikkeling en
Sociale Economie, Mevrouw Els VAN WEERT

1. De Interdepartementale Commissie Duurzame Ontwikkeling

De Interdepartementale Commissie Duurzame Ontwikkeling, hierna ICDO genoemd, werd opgericht door de Wet van 5 mei 1997 betreffende de coördinatie van het federaal beleid inzake duurzame ontwikkeling, hierna de Wet van 5 mei 1997 genoemd (Belgisch Staatsblad, 18 juni 1997). Zij vatte haar activiteiten aan op 11 september 1997. De rapporten betreffende de ICDO-werking tijdens de voorbije jaren zijn, net als alle andere ICDO-documenten, beschikbaar op de website <http://www.ICDO.fgov.be>.

1.1. OPDRACHTEN EN OMGEVINGSFACTOREN

1.1.1. Opdrachten

De belangrijkste opdracht van de ICDO betreft ongetwijfeld de voorbereiding en de opvolging van het vierjaarlijks Federaal plan inzake duurzame ontwikkeling (hierna Plan genoemd). De ICDO draagt de eindverantwoordelijkheid voor het voorontwerp van Plan, waarrond een brede raadpleging wordt georganiseerd. Ze verwerkt de ontvangen adviezen en opmerkingen en herwerkt het voorontwerp op basis hiervan tot een ontwerp van Plan. Dat ontwerp legt ze vervolgens voor aan de ministerraad. Het is uiteindelijk de Koning die het Plan vaststelt bij een in ministerraad overlegd besluit. Het eerste Federaal plan inzake duurzame ontwikkeling 2000-2004 werd goedgekeurd door de regering midden 2000. Het tweede Federaal plan inzake duurzame ontwikkeling 2004-2008 werd vastgesteld door het koninklijk besluit van 28 oktober 2004 en is geldig van 19 december 2004 tot en met 31 december 2008 (zie bijlage 1 bericht Belgisch Staatsblad, 7 december 2004).

De ICDO stelt jaarlijks vóór 31 maart een rapport op over haar werkzaamheden van het voorbije jaar en publiceert eveneens de jaarlijkse rapporten van de ICDO-leden over het beleid inzake duurzame ontwikkeling en over de uitvoering van het Plan in de federale overheidsdiensten en publieke instellingen. Deze rapporten worden bezorgd aan de federale regering, de Wetgevende Kamers en de Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling (FRDO). Ze zijn ook beschikbaar voor het grote publiek, via de ICDO-website.

Voor een vlotte totstandkoming en opvolging van het plan bouwt de ICDO aan structurele samenwerkingsverbanden met de verschillende federale overheidsdiensten en overheidsinstellingen. Eenzelfde samenwerking wordt, weliswaar rekening houdend met ieders bevoegdheden, nagestreefd met de gewesten en gemeenschappen, via de, binnen de ICDO, opgenomen vertegenwoordigers van de gewest- en gemeenschapsregeringen.

De Wet van 29 april 1999 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt (Belgisch Staatsblad 11 mei 1999) en de Wet van 29 april 1999 betreffende de organisatie van de gasmarkt en het fiscaal statuut van de elektriciteitsproducenten (Belgisch Staatsblad 11 mei 1999) bepalen dat de ICDO geraadpleegd wordt bij het totstandkomen van respectievelijk het indicatief programma van productiemiddelen voor elektriciteit en het indicatief plan van bevoorrading in aardgas. In dit kader bracht de ICDO op 25 mei 2004 een advies uit over het werkdocument van de Commissie voor de Regulering van de Elektriciteit en het Gas, hierna CREG ge-

noemd, ter voorbereiding van het indicatief tienjarenplan van de bevoorrading in aardgas van België (zie verder 2.4.2.) en op 22 december 2004 volgde een advies over het consultatiedocument van de CREG betreffende een indicatief programma voor de productiemiddelen voor elektriciteit 2005 - 2014 (zie verder 2.4.3.).

Het koninklijk besluit van 22 september 2004 houdende de oprichting van cellen duurzame ontwikkeling in de federale overheidsdiensten, de programmatorische overheidsdiensten en het Ministerie van Landsverdediging (zie verder) belast in artikel 7 het secretariaat van de ICDO met het kennismangement, noodzakelijk voor het functioneren van de federale overheidsdiensten inzake duurzame ontwikkeling.

1.1.2. Omgevingsfactoren

Bij de omgevingsfactoren dient zeker verwezen te worden naar de sinds 2002 opgerichte Programmatorische federale Overheidsdienst Duurzame Ontwikkeling, hierna POD DO genoemd. De POD DO werd in de loop van 2004 ondergebracht bij de Federale Overheidsdienst Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu (zie bijlage 4: Koninklijk Besluit van 8 oktober tot wijziging van het koninklijk besluit van 25 februari 2002 houdende oprichting van de Federale Overheidsdienst Economie, K.M.O., Middenstand en Energie en tot wijziging van het koninklijk besluit van 23 mei 2001 houdende oprichting van de Federale Overheidsdienst Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu, Belgisch Staatsblad, 7 december 2004).

Deze Programmatorische Overheidsdienst vervoegt de binnen de Wet van 5 mei 1997 vermelde actoren en kreeg binnen haar oprichtingsbesluit volgende opdrachten:

- de voorbereiding van het beleid inzake duurzame ontwikkeling;
- de coördinatie van de uitvoering van het beleid inzake duurzame ontwikkeling;
- de terbeschikkingstelling van expertise in het kader van dit beleid.

(zie bijlage 5: Koninklijk besluit van 8 oktober 2004 tot wijziging van het koninklijk besluit van 25 februari 2002 houdende oprichting van de Programmatorische Federale Overheidsdienst Duurzame Ontwikkeling)

De uitoefening van die opdrachten dient, volgens het tweede lid van artikel 2 van het oprichtingsbesluit, te gebeuren "onverminderd de opdrachten die aan de ICDO en aan het Federaal Planbureau door de Wet van 5 mei 1997 toegekend zijn" (zie bijlage 2.2 ICDO-rapport 2002: het koninklijk besluit van 25 februari 2002 houdende oprichting van de Programmatorische Federale Overheidsdienst Duurzame ontwikkeling).

Zoals verder in het rapport wordt vermeld organiseerde de POD DO in het voorjaar 2004 de raadpleging rond het voorontwerp van het tweede Plan. De POD DO speelde aldus ook een belangrijke rol binnen de ganse problematiek van sensibilisatie, informatie en vorming betreffende duurzame ontwikkeling.

Een tweede belangrijke omgevingsfactor voor de ICDO-werking betreft de *federale regeringsverklaring van 14 juli 2003* waarin de federale regering verklaarde dat "mi-

lieu, mobiliteit en duurzame ontwikkeling centrale aandachtspunten worden van de actie van de nieuwe regering".

Betreffende het beleid van duurzame ontwikkeling lezen we in deze verklaring: "In de volgende legislatuur zal werk gemaakt worden van de uitvoering van het Federaal Plan Duurzame Ontwikkeling 2000-2004. Tevens zal een nieuw Plan voor de daaropvolgende vier jaar worden voorbereid. Hierin zal ook de Europese Duurzaamheidsstrategie en de slotverklaring van de wereldtop van Johannesburg in augustus 2002 worden vertaald. De vooruitgang van het beleid inzake duurzame ontwikkeling zal jaarlijks worden onderzocht door de ministerraad, op basis o.m. van een rapport van de Task-force van het Federaal Planbureau over duurzame ontwikkeling, van een verslag van de Interdepartementale Commissie voor Duurzame Ontwikkeling (ICDO) over de uitvoering van het plan in elke administratie en elke federale instelling en een begeleidend advies van de Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling. Deze verslagen zullen aan het Parlement worden overgezonden." (Federale Regeringsverklaring, Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers, Doc. 51, 0020/001, 14 juli 2003).

De regeringsverklaring stelt ook de oprichting van "cellen van duurzame ontwikkeling" binnen de diverse federale overheidsdiensten, hierna FOD's genoemd, in het vooruitzicht. Hieraan werd verder invulling gegeven door het koninklijk besluit van 22 september 2004 houdende de oprichting van cellen duurzame ontwikkeling in de federale overheidsdiensten, de programmatorische federale overheidsdiensten en het Ministerie van Landsverdediging (zie bijlage 6, Belgisch Staatsblad, 6 oktober 2004). In het verslag aan de Koning dat dit besluit vergezelt, lezen we betreffende de motivatie voor deze oprichting:

"De verantwoordelijkheid voor een beleid inzake duurzame ontwikkeling ligt ook bij elk lid van de federale regering en bij elke overheidsdienst. Via de creatie van cellen duurzame ontwikkeling in de federale overheidsdiensten wil de federale regering dan ook de implementatie van duurzame ontwikkeling in het beleid verstevigen.

Concreet beoogt de federale regering door de oprichting van cellen duurzame ontwikkeling:

- 1° de uitvoering en opvolging van het lopende federaal plan inzake duurzame ontwikkeling in elke overheidsdienst te bevorderen door de cel onder meer als een intern coördinatiepunt op te richten en dit binnen het kader van de wet van 5 mei 1997 wordt toegekend aan de ICDO;
- 2° de uitvoering van duurzameontwikkelingseffectbeoordelingen (DOEB) op belangrijke overheidsbeslissingen mogelijk te maken door er een wettelijke basis voor te creëren;
- 3° de samenwerking en informatie-uitwisseling tussen de diverse federale overheidsdiensten op het vlak van duurzame ontwikkeling te bevorderen doordat elke cel duurzame ontwikkeling een duidelijk te identificeren entiteit zal vormen."

Dit leidt dan ook tot een aantal opdrachten voor de cellen die opgenomen zijn in artikel 4 van hogervermeld koninklijk besluit. Naast een aantal intern gerichte taken (het opstellen van een ontwerp van actieplan voor de overheidsdienst, het uitvoeren van een DOEB, het sensibiliseren van de dienst rond duurzame ontwikkeling en het coördineren van de uitvoering van de onderdelen van het Federaal

plan inzake duurzame ontwikkeling waarvoor de dienst dient op te treden), zal de cel ook bijdragen tot de ondersteuning van de taken die de Wet van 5 mei 1997 toeweest aan de ICDO en de Task Force Duurzame Ontwikkeling van het Federaal Planbureau. Het ICDO-lid (vertegenwoordiger van het regeringslid bevoegd voor de dienst) en de ICDO-expert (vertegenwoordiger van de betrokken FOD of POD) maken volgens het koninklijk besluit dan ook verplicht deel uit van de cel duurzame ontwikkeling van de betrokken overheidsdienst.

In het kader van de ICDO-activiteiten met betrekking tot de opvolging van de uitvoering van het Plan is ook artikel 6 van het koninklijk besluit zeer belangrijk. Dit artikel bepaalt immers dat het directiecomité, of bij ontstentenis hiervan, de leidend ambtenaar van elke (programmatorische) federale overheidsdienst jaarlijks, op basis van een ontwerp opgesteld door de cel, uiterlijk op 31 december het actieplan duurzame ontwikkeling van de betrokken overheidsdienst voor het volgende kalenderjaar opstelt. Een eerste actieplan dient vastgesteld voor 2005.

Het is duidelijk dat deze cellen in de toekomst, mede door de expliciete banden die het koninklijk besluit legt met de verschillende actoren van en taken voorzien in de wet van 5 mei 1997 in belangrijke mate zullen (kunnen) bijdragen tot het versterken van de capaciteitsopbouw en het leerproces die het federale beleid inzake duurzame ontwikkeling kenmerken. De ICDO zal in de loop van 2005 deze processen verder proberen te stroomlijnen op basis van samenwerkingsprotocol(len) met de verschillende cellen.

Een laatste voor 2004 te vermelden factor betreft de op 18 juli 2004 binnen de federale regering doorgevoerde wijzigingen. Mevrouw F. Van den Bossche die tot dan Minister van duurzame ontwikkeling was werd Minister van werk. Mevrouw E. Van Weert werd Staatssecretaris van duurzame ontwikkeling en als dusdanig tevens de nieuwe voorzitter van de ICDO.

1.2. SAMENSTELLING

De Wet van 5 mei 1997 bepaalt in artikel 16 dat de ICDO samengesteld is uit een vertegenwoordiger van elk lid van de federale regering en een vertegenwoordiger van het Federaal Planbureau. Deze ICDO-leden worden voor een periode van vier jaar benoemd door de Koning bij een in ministerraad overlegd besluit. Hun mandaat is hernieuwbaar.

Zoals in het rapport 2003 werd vermeld besliste de regering op 3 oktober 2003 dat de Commissie zal bijgestaan worden door één vertegenwoordiger van elke federale overheidsdienst en van elke programmatorische federale overheidsdienst. Deze vertegenwoordigers vanuit de overheidsdiensten zetelen binnen de ICDO als experts. Ze maken ook deel uit van de reeds hoger vermelde cellen duurzame ontwikkeling van hun overheidsdienst en worden aangewezen door de voorzitter (van het directiecomité) van de betrokken overheidsdienst. Op de algemene vergadering van 10 november 2004 ging de ICDO op voorstel van het ICDO-Bureau akkoord om, gezien hun specifieke betrokkenheid bij een beleid inzake duurzame ontwikkeling, vijf bijkomende experts bij de ICDO-werking te betrekken. Het betreft een vertegenwoordiger van de Regie der Gebouwen (publieke instelling die geen deel uitmaakt van een FOD of POD), van het directoraat-generaal Volksgezondheid (van de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu), van het directoraat-generaal Ontwikkelingssamenwerking (van de FOD Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en

Ontwikkelingssamenwerking), van het directoraat-generaal Energie (van de FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie) en van de diensten Sociale Economie (binnen de POD Maatschappelijke Integratie, Armoedebestrijding en Sociale Economie). Alle voorzitters van de betrokken overheidsdiensten werden ondertussen aangeschreven om deze bijkomende mandaten in te vullen.

De Wet van 5 mei 1997 nodigt ook de regeringen van de gewesten en gemeenschappen uit om een vertegenwoordiger in de Commissie aan te wijzen. De verschillende regeringen gingen op dit aanbod in. De samenstelling van de nieuwe gewest- en gemeenschapsregeringen na de verkiezingen van 2004 leidde tot het vervangen van de vertegenwoordiger van de Franse Gemeenschapsregering en deze van de Brusselse Gewestregering.

Traditiegetrouw bevat het jaarlijks activiteitenrapport van de ICDO een overzicht van de samenstelling van de commissie op 31 december van het betreffende jaar. In 2004 verschenen echter twee koninklijke besluiten tot ontslag en benoeming van leden van de ICDO en werden ook de vertegenwoordigers van de federale overheidsdiensten aangewezen, hetgeen in de loop van het jaar tot belangrijke wijzigingen leidde. Het jaar kan met betrekking tot de samenstelling van de ICDO in 3 periodes onderverdeeld worden:

- Een eerste periode die loopt tot 25 april 2004 waarin de samenstelling van de ICDO beantwoordt aan deze die vermeld werd in het rapport 2003. De federale regeringsleden werden toen nog vertegenwoordigd door 'hogere ambtenaren' (zie ICDO-rapport 2003).
- Een tweede periode van 25 april tot 26 oktober 2004 waarbij leden benoemd werden op basis van de samenstelling van de federale regering najaar 2003/voorjaar 2004 (zie bijlage 2: Koninklijk besluit van 25 april 2004 tot ontslag en benoeming van leden (en experten) van de Interdepartementale Commissie voor Duurzame Ontwikkeling, Belgisch Staatsblad, 16 juni 2004), aangevuld met experten vanuit de verschillende overheidsdiensten. Gezien deze vertegenwoordigers van de overheidsdiensten in de loop van het jaar veelal ongewijzigd bleven verwijzen we voor hen naar de samenstelling op 31 december.
- Een derde periode vanaf 26 oktober 2004 waarbij de medio 2004 binnen de federale regering doorgevoerde wijzigingen leidden tot de vervanging van een aantal ICDO-leden (zie bijlage 3: Koninklijk besluit van 26 oktober 2004 houdende ontslag en benoeming van leden van de Interdepartementale Commissie Duurzame Ontwikkeling en tot wijziging van het koninklijk besluit van 25 april 2004 tot ontslag en benoeming van leden (en experten) van de Interdepartementale Commissie voor Duurzame Ontwikkeling, Belgisch Staatsblad, 7 december 2004).

Op 31 december 2004 kende de ICDO zo volgende samenstelling:

Voorzitter:

Mevrouw Els VAN WEERT, Staatssecretaris voor Duurzame Ontwikkeling en Sociale Economie, of in haar afwezigheid:

de heer Bernard MAZIÏN, vertegenwoordiger van de Staatssecretaris voor Duurzame Ontwikkeling en Sociale Economie.

Ondervoorzitters:

Mevrouw Nancy DA SILVA, vertegenwoordigster van de Minister van Leefmilieu en Pensioenen.

De heer Patrick LAMOT, vertegenwoordiger van de minister van Economie, Energie, Buitenlandse Handel en Wetenschapsbeleid.

De heer Thibaut MICHOT, vertegenwoordiger van de Minister van Ontwikkelingssamenwerking.

Secretaris:

De heer Jan VERSCHOOTEN, vertegenwoordiger van het Federaal Planbureau.

Leden/Vertegenwoordigers van de overige leden van de federale regering:

Mevrouw Nele ROOBROUCK, vertegenwoordigster van de Eerste Minister.

De heer Julien DAMILOT, vertegenwoordiger van de Minister van Justitie.

De heer Luc MABILLE, vertegenwoordiger van de Minister van Financiën.

De heer Eric HOUTMAN, vertegenwoordiger van de Minister van Begroting en Overheidsbedrijven.

Mevrouw Micheline VAN BOGAERT, vertegenwoordigster van de Minister van Binnenlandse Zaken.

De heer Pascal GREGOIRE, vertegenwoordiger van de Minister van Buitenlandse Zaken.

De heer Johan THEETAERT, vertegenwoordiger van de Minister van Landsverdediging.

Mevrouw Patricia BERNAERT, vertegenwoordigster van de Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid.

Mevrouw Marie ROBAUX, vertegenwoordigster van de Minister van Middenstand en Landbouw.

De heer Wim VANDAMME, vertegenwoordiger van de Minister van Werk.

De heer Johan VANDENBUSSCHE, vertegenwoordiger van de Minister van Ambtenarenzaken, Maatschappelijke integratie, Grootstedenbeleid en Gelijke Kansen.

Mevrouw Els BRUGGEMAN, vertegenwoordigster van de Minister van Mobiliteit.

Mevrouw Nathalie DE BONTE, vertegenwoordigster van de Staatssecretaris voor Informatisering van de Staat.

De heer Jean-François WUILLAUME, vertegenwoordiger van de Staatssecretaris voor Modernisering van Financiën en de Strijd tegen de Fiscale Fraude.

De heer Lieven MONSEREZ, vertegenwoordiger van de Staatssecretaris voor Administratieve Vereenvoudiging.

De heer Stefaan THIJS, vertegenwoordiger van de Staatssecretaris voor Europese Zaken.

De heer Hugues VLÉMINCQ, vertegenwoordiger van de Staatssecretaris voor het Gezin en Personen met een Handicap.

Experts aangewezen door de federale regering:

Kanselarij van de Eerste Minister: mevrouw Françoise AUDAG-DECHAMPS
FOD Personeel en Organisatie: mevrouw Agnès SEGERS (ondertussen vervangen door de heer Emmanuel LERNO).
FOD Budget en Beheerscontrole: mevrouw Rika DENDUYVER.
FOD Informatie- en Communicatietechnologie: -
FOD Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking: de heer Chris VANDENBILCKE.
FOD Binnenlandse Zaken: de heer Luc BOGHAERT.
FOD Financiën: de heer Jacques BAVEYE.
FOD Mobiliteit en Vervoer: de heer Marc ROMAN.
FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg: mevrouw Nicole DERY.
FOD Sociale Zekerheid: de heer Christophe BASTIEN.
FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu: mevrouw Anne-France WOESTYN (ondertussen vervangen door de heer Audry BUYSSCHAERT).
FOD Justitie: mevrouw Nicole TSIEBOS-DINZEY.
FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie: Colette VANSTRAELEN.
Ministerie van Defensie: de heer Johan THEETAERT.
POD Wetenschapsbeleid: mevrouw Nicole HENRY.
POD Maatschappelijke Integratie, Armoedebestrijding en Sociale Economie: de heer Sébastien PEREAU.
POD Duurzame Ontwikkeling: de heer Sven VANEYCKEN.

Vertegenwoordigers van de gewest- en gemeenschapsregeringen:

De heer Luc BAS, vertegenwoordiger van de Vlaamse regering.
De heer Vincent CARTON DE TOURNAI, vertegenwoordiger van de Brusselse Hoofdstedelijke gewestregering.
De heer Jeroen COCKX, vertegenwoordiger van de Vlaamse regering (plaatsvervanger: mevrouw Ilse DRIES).
De heer Renaud DAELE, vertegenwoordiger van de Duitstalige gemeenschapsregering.
Mevrouw Marianne PETITJEAN, vertegenwoordigster van de Waalse gewestregering.
De heer Dominik ROLAND, vertegenwoordiger van de Franse gemeenschapsregering.

Expert uitgenodigd op verzoek van de ICDO:

Mevrouw Nadine GOUZÉE, coördinatrice van de Task Force Duurzame Ontwikkeling (TFDO) van het Federaal Planbureau.

Secretariaat:

Mevrouw Joëlle PICHEL.

De heer Jo VERSTEVEN.

De heer Cédric VAN DE WALLE.

1.3. SECRETARIAAT

In 2001 kreeg het Federaal Planbureau, hierna FPB genoemd, via een structurele verhoging van zijn toelage een budget waarmee twee wetenschappelijke medewerkers konden worden aangeworven voor het ICDO-secretariaat. Op 23 december 2003 werd door het FPB een overeenkomst afgesloten met de Belgische Staat, vertegenwoordigd door mevrouw F. Van den Bossche, Minister van Leefmilieu, Consumentenzaken en Duurzame Ontwikkeling, waardoor voor 2004 drie bijkomende medewerkers konden aangeworven worden. Deze overeenkomst werd voor 2005 verlengd en een procedure voor de invulling van de twee openstaande betrekkingen van medewerker werd begin 2005 gestart. Deze versterking moet het secretariaat toelaten in de loop van 2005 onder meer de nieuwe opdracht met betrekking tot kennismanagement aan te vatten (zie hoger 1.1.1. Opdrachten).

1.4. VERGADERFREQUENTIE EN -AANWEZIGHEDEN

De ICDO vergaderde in 2004 vijf maal, respectievelijk op 4 mei, 25 mei, 13 juli, 10 november en 22 december.

Het ICDO-bureau vergaderde in 2004 eveneens vijf maal, respectievelijk op 19 mei, 28 mei, 7 juni, 5 november en 13 december.

Na het aflopen van de raadpleging werden voor het verwerken van de adviezen en opmerkingen bij het voorontwerp acht werkgroepen opgericht, die in de maand juni en begin juli actief waren (zie verder 2.1.2.). Zoals gebruikelijk werden alle ICDO-leden uitgenodigd om deel te nemen aan die werkgroepen en konden ze zich eventueel laten vergezellen of vervangen door collega's vanuit hun overheidsdienst.

Gezien de hoger reeds vermelde belangrijke wijzigingen die gedurende het jaar optraden in de samenstelling van de ICDO wordt dit jaar geen tabel opgenomen betreffende de aanwezigheden op de algemene ICDO-vergaderingen.

2. Activiteiten 2004

De activiteiten van de ICDO stonden in 2004 vooral in het teken van de voorbereiding van het tweede Federaal plan inzake duurzame ontwikkeling 2004-2008, de opvolging van de uitvoering van het eerste federaal plan inzake duurzame ontwikkeling 2000-2004, verder ook het eerste (federaal) Plan genoemd, en de voorbereiding van de opvolging van het tweede Federaal plan inzake duurzame ontwikkeling 2004-2008, verder ook het tweede (federaal) Plan genoemd.

2.1. HET TWEDE FEDERAAL PLAN INZAKE DUURZAME ONTWIKKELING 2004-2008

Zoals vermeld in het rapport 2003 keurde de ICDO op de algemene vergadering van 16 december 2003, in aanwezigheid van minister F. Vanden Bossche, het voorontwerp van het tweede federaal Plan goed. Dit voorontwerp werd vervolgens overgedragen aan de POD DO die verantwoordelijk was voor de organisatie van de raadpleging rond dit voorontwerp.

2.1.1. De raadpleging

De raadpleging over het voorontwerp van het tweede federaal Plan inzake duurzame ontwikkeling 2004-2008 greep plaats van 15 februari 2004 tot en met 14 mei 2004 op basis van het koninklijk besluit van 9 januari 2000 tot bepaling van de algemene regels van de raadpleging van de bevolking over het voorontwerp van federaal plan inzake duurzame ontwikkeling, zoals gewijzigd door het koninklijk besluit van 2 april 2003 (zie bijlage 7 ICDO-rapport 2003 en Belgisch Staatsblad van 11 april 2003,)

Van bij de eerste gesprekken over de voorbereiding van het tweede Plan (eind 2002) werd echter binnen de ICDO tevens aandacht besteed aan de raadpleging. Ook nadat het duidelijk was dat de POD DO verantwoordelijk werd voor de organisatie van de raadpleging trad de ICDO nog op als discussieforum voor de bespreking van ter zake door de POD DO geformuleerde voorstellen (zie ICDO-rapport 2003).

Tijdens de raadpleging leverde het ICDO-secretariaat en een aantal ICDO-leden ondersteuning aan de POD DO. Dit was onder meer het geval voor de op 5 februari gehouden informatiedag voor verenigingen die actief informatie over het voorontwerp wensten te verspreiden, voor de meeste provinciale conferenties, waar medewerkers van het ICDO-secretariaat deelnamen aan de voorstelling van het voorontwerp en de daarop volgende discussies.

Vooruitlopend op de, vanuit de raadpleging te voorziene, kritiek op het ontbreken van een inventaris van de uitvoering van het eerste federaal Plan, werkte het ICDO-secretariaat, in overleg met de voorzitter, tijdens de eerste weken van 2004 ook aan twee nota's die op de ICDO-website werden gepubliceerd. Een eerste nota betrof een overzicht van de stand van uitvoering voor de verschillende maatregelen van het eerste federaal Plan op basis van de beschikbare rapporten van de ICDO-leden (zie verder 2.4.1.). Een tweede nota betrof een beknopte synthese waarin voor de verschillende grote thema's van het eerste federaal Plan gewezen werd op een aantal belangrijke initiatieven en verwezenlijkingen.

Voor verdere informatie betreffende de organisatie van de raadpleging en een algemeen profiel van wie reageerde, verwijzen we graag naar de tekst die de POD DO hierrond inzond voor het overwegingsdocument dat het ICDO-secretariaat betreffende de raadpleging rond het tweede federaal Plan publiceerde. Deze teksten worden opgenomen als bijlagen 9 en 10. In wat volgt hernemen we alleen een aantal globale cijfers en de verdeling van de ontvangen opmerkingen over de verschillende in het voorontwerp behandelde thema's en acties.

Bij de afsluiting van de raadplegingsperiode had de POD DO 721 te verwerken reacties, die elk een of meer *opmerkingen* bevatten, ontvangen. Daarnaast ontving de POD DO nog 114 andere reacties. 75 daarvan waren een "kopie" van een andere inzending. Ten slotte waren er 39 inzendingen die pas na het afsluiten van de raadpleging ontvangen werden.

De eerste verwerking van de reacties bestond erin alle opmerkingen samen te vatten en ze te verbinden met een onderdeel van het voorontwerpplan. De opmerkingen werden ofwel toegewezen aan een bestaande alinea van de tekst, ofwel gemerkt als voorstellen voor toe te voegen nieuwe ideeën, ofwel geplaatst bij "andere opmerkingen". Op 3 juni 2004 bezorgde de POD DO een tabel met 6.036, al dan niet samengevatte, opmerkingen aan de ICDO.

Het overgrote deel van die opmerkingen - 4 806 of 79,6 % van het totaal - had betrekking op deel 3 van het voorontwerpplan, acties van duurzame ontwikkeling. In dat deel kwamen zes thema's met telkens vijf acties aan bod. Verdeeld over de zes thema's ging het grootste aantal opmerkingen over thema 6, *het vervoersysteem verbeteren* - 1 116 of 18,5 % van alle opmerkingen. Thema 1, *strijd tegen de armoede en voor sociale inclusie*, kreeg 1 029 opmerkingen of 17,0 % van het totaal. Thema 4, *een verantwoordelijker beheer van natuurlijke hulpbronnen*, volgde met 921 opmerkingen of 15,3% van het totaal. Over thema 5, *beperking van klimaatveranderingen en intensiever gebruik van schone energie*, werden 738 opmerkingen geformuleerd of 12,2 % van het totaal. Thema 3, *gevaaren voor de volksgezondheid beperken*, kreeg 527 opmerkingen of 8,7 % van het totaal. Thema 2 ten slotte, *de vergrijzing van de bevolking opvangen*, ontving 474 opmerkingen of 7,9 % van het totaal. De verdeling van de opmerkingen over de dertig acties is opgenomen in tabel 1.

Over deel 1, *een plan duurzame ontwikkeling is nodig*, bevatten de reacties 198 opmerkingen (3,3 %). 94 opmerkingen (1,6 %) waren er over deel 2, *strategisch kader van het federaal plan duurzame ontwikkeling*. Deel 4, *follow up van het plan*, kreeg 119 opmerkingen (2,0 %). Van de 817 andere opmerkingen (13,5 %) was iets meer dan de helft een algemene beoordeling van de inhoud van het voorontwerpplan. Tabel 1 toont ook de cijfers voor de overige categorieën van andere opmerkingen.

Van de 6 036 opmerkingen waren er 145 van de FRDO. Tabel 1 geeft eveneens weer hoe die samengevatte opmerkingen verdeeld waren over de diverse onderdelen van het voorontwerpplan.

Tabel 1: Spreiding van de verwerkte opmerkingen

Tekstonderdeel	Alle opmerkingen		Opmerkingen FRDO	
	Aantal	%	Aantal	%
deel 1	198	3,3	0	0,0
deel 2	94	1,6	0	0,0
deel 3	4 806	79,6	121	83,4
Andere	1	0,0	0	0,0
thema 1: armoede	1 029	17,0	18	12,4
inleiding en andere	138	2,3	6	4,1
actie 1	272	4,5	2	1,4
actie 2	134	2,2	6	4,1
actie 3	204	3,4	1	0,7
actie 4	139	2,3	2	1,4
actie 5	142	2,4	1	0,7
thema 2: vergrijzing	474	7,9	32	22,1
inleiding en andere	95	1,6	8	5,5
actie 6	134	2,2	4	2,8
actie 7	47	0,8	5	3,4
actie 8	40	0,7	6	4,1
actie 9	90	1,5	5	3,4
actie 10	68	1,1	4	2,8
thema 3: gezondheid	527	8,7	8	5,5
inleiding en andere	92	1,5	2	1,4
actie 11	62	1,0	1	0,7
actie 12	50	0,8	1	0,7
actie 13	75	1,2	1	0,7
actie 14	190	3,1	2	1,4
actie 15	58	1,0	1	0,7
thema 4: natuurlijke hulpbronnen	921	15,3	23	15,9
inleiding en andere	136	2,3	2	1,4
actie 16	256	4,2	6	4,1
actie 17	216	3,6	5	3,4
actie 18	107	1,8	3	2,1
actie 19	153	2,5	4	2,8
actie 20	53	0,9	3	2,1
thema 5: klimaat en energie	738	12,2	14	9,7
inleiding en andere	119	2,0	2	1,4
actie 21	59	1,0	1	0,7
actie 22	136	2,3	2	1,4
actie 23	103	1,7	6	4,1
actie 24	226	3,7	2	1,4
actie 25	95	1,6	1	0,7
thema 6: vervoer	1 116	18,5	26	17,9
inleiding en andere	153	2,5	3	2,1
actie 26	260	4,3	5	3,4
actie 27	40	0,7	3	2,1
actie 28	284	4,7	5	3,4
actie 29	150	2,5	5	3,4
actie 30	229	3,8	5	3,4
deel 4	119	2,0	1	0,7
andere opmerkingen	817	13,5	23	15,9
algemene beoordeling inhoud	425	7,0	19	13,1
nieuw thema	79	1,3	1	0,7
procedure totstandkoming tekst	18	0,3	0	0,0
organisatie raadpleging	48	0,8	1	0,7
leesbaarheid tekst	65	1,1	1	0,7
vorm document	11	0,2	0	0,0
vorm website	3	0,0	0	0,0
Andere	133	2,2	1	0,7
waarom gereageerd	35	0,6	0	0,0
niet toegewezen	2	0,0	0	0,0
TOTAAL	6 036	100,0	145	100,0

Tot slot nog enkele gegevens over de motivatie voor deelname aan de raadpleging.

Het reactieformulier bevatte immers als laatste vraag: Waarom reageerde u op het voorontwerpplan? Uit de 35 opmerkingen daarover blijkt dat mensen zowel vanuit positieve als vanuit negatieve motieven reageerden. Sommigen reageerden uit burgerzin, verantwoordelijkheidsgevoel of politieke interesse. Anderen beklemtonen hun bezorgheid voor de natuur en de toekomstige generaties. Nog anderen zijn ontevreden, voelen zich gediscrimineerd en willen gehoord worden. Enkelen wijzen erop dat ze niet akkoord gaan met de regering of het voorontwerpplan. De meesten vinden duurzame ontwikkeling belangrijk, maar er is ook iemand die vindt dat duurzaamheid een modeverschijnsel is en dat de economische realiteit weer meer gewicht moet krijgen.

2.1.2. Van voorontwerp tot ontwerp

De POD DO was niet alleen verantwoordelijk voor de organisatie van de raadpleging. Ze verzorgde ook de eerste stap in de verwerking van de opmerkingen door elke opmerking, wanneer mogelijk, toe te wijzen aan een bepaald onderdeel van het voorontwerpplan (zie hoger 2.1.1).

Tussen 16 mei en 1 juni 2004 greep onder de verantwoordelijkheid van de POD DO met de hulp van de medewerkers van het ICDO-secretariaat de toewijzing van de opmerkingen plaats.

Voor elk onderdeel en thema van het plan werden er twee personen aangewezen (één Franstalige en één Nederlandstalige). De elektronische reacties werden per paragraaf als opmerkingen in de databank opgenomen. Een reactie op het voorontwerp kon meerdere opmerkingen bevatten, waarbij, met uitzondering van de algemene opmerkingen, elke opmerking betrekking had op een bepaalde paragraaf van het plan. Alle opmerkingen in één bepaalde taal en over hetzelfde thema werden aan dezelfde persoon bezorgd, die de opmerkingen las.

- "Indien de ambtenaar van mening was dat de opmerking paste bij de paragraaf, vatte hij ze, indien nodig, samen.
- "Indien de ambtenaar echter van mening was dat de opmerking beter bij een andere paragraaf van het voorontwerp paste, speelde hij ze door en was de vorige stap weer van toepassing.

De geschreven reacties werden gefotokopieerd. Indien zij op de vragenlijst geschreven waren, werden de verschillende onderdelen verknipt en doorgespeeld aan de persoon die verantwoordelijk was voor het aangegeven thema. Indien zij vrij opgesteld waren en er geen specifieke verwijzing naar bepaalde paragrafen was, werd de gehele reactie gelezen, werden er eventueel samenvattingen van gemaakt en werden de opmerkingen toegewezen aan bepaalde paragrafen van het voorontwerp. De opmerkingen werden dan doorgespeeld aan de voor dat thema verantwoordelijke personen. Ook deze opmerkingen werden vervolgens in de databank opgenomen.

Voor het opstellen van de samenvattingen werd er een methodologie uitgewerkt, maar het werk bleek nogal vanzelfsprekend te zijn. Indien een opmerking moeilijk te interpreteren was, kon de hulp van een collega worden ingeroepen. Er vonden regelmatig coördinatievergaderingen plaats. De verwerking van alle opmerkingen nam niet minder dan 900 uur in beslag.

Deze elektronische databank werd vervolgens vanaf begin juni overgedragen aan de ICDO, die op basis van de Wet van 5 mei 1997 verantwoordelijk is voor het onderzoeken van de uitgebrachte adviezen en het opstellen van het ontwerpplan. De ICDO volgde voor de verwerking van de opmerkingen een werkwijze waarover in 2003 een akkoord was bereikt tijdens de discussies ter voorbereiding van de opmaak van het tweede Plan (zie ICDO-rapport 2003, p.22 en volgende). Deze werkwijze werd echter gezien de ondertussen gewijzigde ICDO-samenstelling opnieuw voorgelegd, besproken en goedgekeurd tijdens de algemene vergaderingen op 4 en 25 mei 2004.

Concreet stelde de ICDO een redactiegroep samen waarbinnen per onderdeel van het voorontwerpplan meerdere personen alle ingezonden opmerkingen, zoals opgenomen in de elektronische databank, onderzochten. Hiervoor werd een beroep gedaan op de voorzitters en secretarissen van de thematische werkgroepen, die reeds werkzaam waren bij het opstellen van het voorontwerpplan in de loop van 2003. Het secretariaat werd verzorgd door medewerkers van het ICDO-secretariaat, de POD DO en de TFSO, telkens voor de verwerking van de opmerkingen betreffende de door hen verzorgde delen van het voorontwerp. Algemene opmerkingen en voorstellen betreffende nieuwe thema's en acties die niet aansluiten bij de tekst van het voorontwerp werden onderzocht door de stuurgroep.

Bij de verwerking werden de opmerkingen in een eerste fase in vijf categorieën ondergebracht:

1. de opmerkingen die in aanmerking komen om binnen het ontwerp opgenomen te worden;
2. de opmerkingen die specifiek betrekking hebben op gewest- en gemeenschapsbevoegdheden en als dusdanig niet in het federaal plan kunnen verwerkt worden;
3. de opmerkingen die het kader van een federaal plan inzake duurzame ontwikkeling overstijgen en zeer gedetailleerd ingaan op een bepaalde deelproblematiek (bv. eerlijke wereldhandel of vreemdelingenbeleid,...);
4. de opmerkingen die moeilijk binnen het ontwerp kunnen geïntegreerd worden maar toch binnen het kader van de ICDO-werking kunnen onderzocht en opgevolgd worden (bv. nuttige suggesties voor het werkprogramma van de in het regeerakkoord aangekondigde cellen duurzame ontwikkeling binnen de overheidsdiensten);
5. de opmerkingen die niet voor enige vorm van verwerking in aanmerking komen omdat ze bijvoorbeeld strijdig zijn met de binnen het plan weerhouden beginselen van duurzame ontwikkeling (bv. racistische uitspraken of scheldproza ten aanzien van politici).

Op basis van de opmerkingen binnen de eerste categorie formuleerden de leden van de redactiegroep vervolgens voorstellen voor de amendering van het voorontwerp. Wanneer vanuit de raadpleging voor eenzelfde tekstonderdeel aanpassingen in verschillende richtingen werden voorgesteld (bv. versterken, afzwakken en schrappen), dan werden ook meerdere relevante amenderingvoorstellen, die aan deze verschillende, soms tegengestelde bekommernissen beantwoorden, geformuleerd. Zoals voorzien in de Wet van 5 mei 1997 werd bijzondere aandacht besteed worden aan de verwerking van het advies van de Federale Raad Duurzame Ontwikkeling, verder FRDO genoemd.

De opmerkingen uit categorieën 2 en 3 zullen, via de ICDO-leden, ter informatie bezorgd worden aan de betrokken overheden: voor categorie 2 de gewesten of gemeenschappen, voor categorie 3 de bevoegde federale regeringsleden en overheidsdiensten.

Op 7 juni greep een eerste vergadering plaats van de stuurgroep waarop echter ook alle ICDO-leden uitgenodigd werden. Tijdens deze vergadering werden op basis van het FRDO-advies en een overzicht van de algemene opmerkingen enkele algemene voorstellen geformuleerd betreffende de globale structuur van het Plan en eventuele samen te voegen of nieuw te introduceren acties. Hier werden tevens nog enkele richtlijnen bepaald voor de thematische werkgroepen.

De thematische werkgroepen, die alle voorgezeten werden door de beleidscel duurzame ontwikkeling van de minister en waaraan alle ICDO-leden en -experten konden deelnemen werden vervolgens samengeroepen tussen 15 en 23 juni. Alle deelnemers kregen ter voorbereiding van de vergaderingen van de verschillende werkgroepen een volledig overzicht van alle ontvangen opmerkingen bij het betreffende tekstonderdeel en alle op basis hiervan door leden van de redactiegroep uitgewerkte amenderingsvoorstellen. Op deze wijze kon er een volledige controle uitgevoerd worden op het onderbrengen van opmerkingen binnen de vijf hogervermelde categorieën en de amenderingsvoorstellen die vanuit de redactiegroep werden geformuleerd.

De werkgroepen spraken zich uit over de verschillende amenderingsvoorstellen. Het belangrijkste hierbij gehanteerde criterium was de wijze waarop de verschillende amenderingsvoorstellen al dan niet beantwoorden aan de binnen het Plan vooropgestelde beginselen inzake duurzame ontwikkeling.

De thematische werkgroepen werden op 28 en 29 juni gevolgd door twee vergaderingen waar, naast de voorstellen voor nieuwe en/of gefusioneerde acties eveneens de amendering van de inleidende teksten bij de verschillende thema's werden besproken.

Een tweede stuurgroepvergadering die opnieuw openstond voor alle leden en experts vond plaats op 8 juli. Deze vergadering nam kennis van de verslagen van de verschillende werkgroepen en de vanuit de werkgroepen gesignaleerde knelpunten. Deze werkgroep besprak ook een eerste aan het resultaat van de besprekingen binnen de werkgroepen aangepaste versie van het ontwerp van plan, weliswaar telkens in de taal van de persoon die het secretariaat van de werkgroep had verzorgd.

De algemene ICDO-vergadering van 13 juli boog zich ten slotte over het ontwerp van plan (N en F) zoals weerhouden door de uitgebreide stuurgroep op 8 juli op basis van de door de werkgroepen weerhouden amenderingsvoorstellen en sprak zich ten slotte uit over de door de werkgroepen gesignaleerde knelpunten waarover nog geen akkoord was bereikt. De ICDO besprak tijdens dezelfde vergadering ook een voorstel van tekst betreffende de wijze waarop binnen het ontwerp van plan rekening was gehouden met het advies van de FRDO. Beide documenten werden, weliswaar rekening houdend met een aantal nog tijdens de vergadering geformuleerde opmerkingen goedgekeurd door de algemene vergadering. Het ICDO-secretariaat kreeg op basis hiervan een mandaat om de tekst te finaliseren en over te maken aan de Minister.

De ICDO respecteerde aldus opnieuw de zeer krappe timing zoals voorgeschreven door de Wet van 5 mei 1997 die slechts twee maanden voorziet tussen het afsluiten van de raadpleging en de voorlegging van het ontwerpplan aan de regering. Concreet diende dit op 15 juli te gebeuren. Op 18 juli werden echter een aantal wijzigingen aangebracht aan de federale regering waarbij onder meer mevrouw F. Vanden Bossche als regeringslid bevoegd voor duurzame ontwikkeling vervangen werd door mevrouw E. Van Weert. Uiteindelijk overhandigde de secretaris van de ICDO op 2 augustus tijdens een eerste contact met de Staatssecretaris het ontwerp van plan voor behandeling binnen de regering.

Tijdens dit contact verklaarde de Staatssecretaris zich akkoord met het voorstel dat het ICDO-secretariaat tijdens de volgende maanden een overwegingsdocument zou samenstellen waarin een globaal overzicht zou gegeven worden van de wijzigingen die op basis van de raadpleging aan het voorontwerp van plan aangebracht werden.

2.1.3. Van ontwerp tot Plan

Tijdens de eerste weken van september organiseerden de diensten van de nieuwe Staatssecretaris enkele vergaderingen met vertegenwoordigers van de overige federale regeringsleden. Gezien de samenstelling van de ICDO sinds de eind 2003 doorgevoerde wijzigingen (zie hoger 1.2) voorziet in een rechtstreekse vertegenwoordiging van de verschillende federale regeringsleden kon, ondanks de in juli binnen de regering doorgevoerde wijzigingen, vrij snel een akkoord bereikt worden over het aan de regering voor te leggen ontwerp.

De tekst werd dan ook midden september voor bespreking ingezonden en werd goedgekeurd tijdens de Ministerraad van 24 september. Het plan werd vastgesteld door het koninklijk besluit van 28 oktober 2004 waarrond een mededeling gepubliceerd werd binnen het Belgisch Staatsblad op 7 december 2004 (zie bijlage 1).

Het federaal plan inzake duurzame ontwikkeling 2004-2008, dat hierdoor een regeringsdocument werd, kan bekomen worden bij de POD DO (North Plaza A, 8ste verdieping, Koning Albert II-laan 9, 1210 Brussel). De diensten van de Staatssecretaris publiceerden ondertussen eveneens een brochure bij het tweede Plan, die eveneens op hetzelfde adres kan bekomen worden.

Het ICDO-secretariaat publiceerde ondertussen een proeve van overwegingsdocument met daarin voor de verschillende onderdelen van het voorontwerp een synthese van de ontvangen opmerkingen en een motivering van de wijze waarop door de ICDO al dan niet met deze opmerkingen rekening werd gehouden. Dit document dat door het ICDO-secretariaat met de hulp van enkele POD DO-medewerkers werd geschreven en dat naargelang de taalrol van de verschillende auteurs nu eens in het Frans en dan in het Nederlands geschreven werd, kan geraadpleegd worden op de ICDO-website (www.ICDO.fgov.be).

2.2. DE OPVOLGING VAN DE UITVOERING VAN HET EERSTE FEDERAAL PLAN

Zoals hoger reeds werd vermeld stelde het ICDO-secretariaat bij het begin van de raadpleging over het voorontwerp van tweede Plan een tabel samen die een stand van zaken gaf van de uitvoering van de verschillende maatregelen uit het eerste plan waarover de ICDO-leden tijdens de voorbije jaren verslag hadden uit-

gebracht. De meest recente gegevens uit de tabel betroffen echter 2003 en bovendien bevatte deze tabel slechts informatie over een deel van de maatregelen uit het eerste federaal Plan.

Gezien de regeringsverklaring van juli 2003 bepaalde dat de regering zich verder zou bekommeren om de uitvoering van het eerste federaal Plan, dat formeel afliep eind 2004, was het noodzakelijk om te kunnen beschikken over een vollediger beeld. Op vraag van de Staatssecretaris werd bij het heropstarten van de ICDO-werkzaamheden in het najaar 2004 dan ook bijzondere aandacht besteed aan het vervolledigen en actualiseren van de opvolgingstabel van de uitvoering van het eerste federaal Plan.

Ter voorbereiding van de ICDO-vergadering van 10 november werd begin november door het ICDO-secretariaat een opvolgingstabel van de realisaties van het eerste federaal plan duurzame ontwikkeling 2000-2004 rondgezonden, samen met een begeleidende nota. De tabel bevatte een opsomming van alle in het plan voorziene maatregelen met verwijzing naar de betreffende paragraaf. Tevens werd, waar mogelijk, voor de maatregelen de verantwoordelijke federale overheidsdienst aangewezen op basis van de lijst die in juni 2001 binnen de ICDO was goedgekeurd. Ten slotte had het secretariaat, op basis van de reeds gepubliceerde ICDO-rapporten en de jaarrapporten van de leden, in de tabel ook reeds alle in het verleden bekomen informatie betreffende de uitvoering van de maatregelen geïntegreerd.

Aan alle leden en experts werd gevraagd om deze tabel tegen 10 december te actualiseren en te vervolledigen met het oog op: (1) het identificeren van de nog uit te voeren maatregelen uit het eerste Plan, (2) het leveren van een input voor het, binnen het regeerakkoord aangekondigde jaarlijkse onderzoek naar de vooruitgang van het beleid inzake duurzame ontwikkeling dat voor het eerst zal uitgevoerd worden door de regering begin 2005, (3) het ondersteunen van de rapporten 2004 van de leden, (4) het aanvullen van de gegevens die gebruikt worden voor de evaluatie van het beleid inzake duurzame ontwikkeling ondernomen in het federaal Rapport, dat in het najaar 2005 zal gepubliceerd worden door de TFDO van het FPB. Deze aangepaste tabel zou dan tijdens de algemene ICDO-vergadering van 22 december worden besproken.

Tijdens de bespreking van dit voorstel werd er op gewezen dat de tabel een intern werkdokument is dat, gezien de omvang en complexiteit ervan, onmogelijk als dusdanig zou kunnen voorgelegd worden aan de regering. Het was bovendien niet de bedoeling dat het document een evaluatie zou bevatten van het beleid van de regering. Een dergelijke evaluatie vormt immers de opdracht voor het federale rapport. De tabel beperkt zich dan ook tot een inventarisatie van de opvolging die gegeven werd aan de verschillende maatregelen die opgenomen werden in het eerste federaal plan. De rapportering gebeurt door of onder toezicht van de ICDO-leden (voor de federale dienst(en) binnen de bevoegdheid van het regeringslid dat zij vertegenwoordigen). Het ICDO-secretariaat verzorgt de coördinatie ervan. Mevrouw Van Weert, die deze eerste ICDO-vergadering bijwoonde benadrukte dat de tabel vooral er toe moet leiden dat de regering, zoals bepaald in het regeerakkoord, effectief de nodige aandacht kan besteden aan de nog niet gerealiseerde maatregelen uit het eerste plan

Tijdens de volgende weken werd duidelijk dat de timing die op de vergadering van 10 november werd aanvaard in de feiten niet kon gevolgd worden. De ICDO beschikte op de vergadering van 22 december dan ook niet over voldoende infor-

matie om een bespreking te wijden aan de opvolgingstabel en beperkte zich tot een algemene bespreking van de problemen waarmee de leden en experts bij het aanvullen van de tabel geconfronteerd werden. Naast de algemene problemen die gepaard gaan met elke coördinatieopdracht, vormde de nieuwe samenstelling van de ICDO zeker een belangrijke verklaring voor de vertraging die binnen de rapportering optrad. Het aantreden van de leden van de beleidscel als ICDO-leden/vertegenwoordigers van de regeringsleden en de opname van experts als vertegenwoordigers van de FOD's en de POD's zorgden voor enige verwarring, die in een aantal gevallen verder versterkt werd door de asymmetrie tussen het organigram van de federale overheidsdiensten en de bevoegdheidsverdeling binnen de federale regering. Door het feit dat een meerderheid van de in 2004 benoemde leden en experts niet vertrouwd was met de ICDO-werking ging dikwijls ook de in het verleden binnen de administraties opgebouwde ervaring rond het jaarlijks terugkerende rapporteringsproces grotendeels verloren. Een bijkomende verklaring ligt ten slotte zeker ook binnen het feit dat de leden en experts in november gelijktijdig ook nog een aantal andere, niet onbelangrijke, taken meekregen, zoals de oprichting van de cellen duurzame ontwikkeling binnen de verschillende POD's en FOD's en het opstarten van de voorbereiding voor de opvolging van het tweede federaal plan dat in september door de regering was goedgekeurd.

Rekening houdend met al deze feiten werd op de vergadering van 22 december beslist om de nog ontbrekende documenten vòòr 7 januari aan het ICDO-secretariaat te bezorgen. Het ICDO-secretariaat zond hiertoe vóór Kerstmis aan elk ICDO-lid een tabel met de van hem nog ontbrekende informatie.

2.3. DE VOORBEREIDING VAN DE OPVOLGING VAN HET TWEDE FEDERAAL PLAN

Tijdens de eerste Bureauvergadering van het najaar waarop de algemene ICDO-vergadering van 10 november werd voorbereid, wees de voorzitter er op dat de Staatsecretaris aandrong op een zeer nauwgezette opvolging van de uitvoering van het tweede federaal plan. Hij pleitte dan ook voor het opstarten van een fichesysteem dat voor elke maatregel de verantwoordelijken, een tijdlijn, een stand van uitvoering, enz. zou bevatten. Een eerste voorbereidende stap bestond in de opmaak van een opvolgingstabel, analoog aan deze voor het eerste plan, waarbinnen per maatregel de bevoegde overheidsdienst zou geïdentificeerd worden. Een tweede prioriteit bestond er in dat deze bevoegde overheidsdienst vervolgens en aansluitend op het actieplan voorbereid door de cel duurzame ontwikkeling van de betrokken overheidsdienst telkens een einddatum voor de realisatie van de actie, waar nodig aangevuld met tussentijdse deadlines, zou vooropstellen. Gezien de vele opdrachten waarmee de leden geconfronteerd werden besliste het Bureau om de vraag naar de identificatie van opvolgingsindicatoren slechts facultatief op te werpen.

Het ICDO-secretariaat legde op de ICDO-vergadering van 10 november een "voorlopige lijst met maatregelen van het federaal Plan duurzame ontwikkeling 2004-2008" voor. Deze tabel volgde dezelfde structuur en zal op termijn dezelfde functie vervullen als de opvolgingstabel van het eerste plan (zie 2.2 hoger). De tabel bevatte reeds per maatregel alle expliciet binnen het tweede federale plan voor de uitvoering aangewezen verantwoordelijke(n) (overheidsdienst)en en de hierbij voorziene timing. Wanneer het plan hierrond geen uitdrukkelijke informatie bevatte werd de tabel meestal aangevuld met een voorstel vanuit het ICDO-secretariaat. Tijdens de algemene ICDO-vergadering van 10 november werd aan de verschillende overheidsdiensten en de cellen duurzame ontwikkeling ge-

vraagd om de binnen de tabel opgenomen verantwoordelijkheden en timing te verifiëren en waar nodig aan te vullen.

Ook hier werd gevraagd om een ingevulde tabel te bekomen tegen 10 december, zodat op 22 december een eerste bespreking ervan kon plaatsvinden. De verschillende cellen duurzame ontwikkeling zouden hierna tot begin februari de tijd krijgen om de tabel in overleg met het directiecomité van de overheidsdienst en de beleidscel van de minister te finaliseren. Midden februari zou een volgende ICDO-vergadering dan een definitieve opvolgingslijst vastleggen die de basis zal vormen voor de jaarlijkse rapportering van de ICDO-leden over de uitvoering van het tweede federaal Plan.

Ook voor deze tabel diende de timing later herzien te worden. Ter voorbereiding van de algemene ICDO-vergadering van 22 december werd aan de ICDO-leden een lijst bezorgd waarin de, ondertussen vanuit de overheidsdiensten gesignaleerde knelpunten met betrekking tot de verantwoordelijkheden werden aangewezen. Het betrof in vele gevallen de aanduiding van de FOD of POD die in eerste lijn, of eventueel in bijkomende orde, verantwoordelijk is voor een maatregel. De voorzitter overliep met de aanwezigen tijdens de vergadering de lijst van de 'eerstelijnsverantwoordelijken' die in de toekomst ook de opvolging/rapportering over de maatregelen zullen moeten verzorgen. Een op basis van deze bespreking aangepaste versie werd begin januari aan de ICDO-leden bezorgd.

De discussie over het voorzitterschap van de ICDO-werkgroepen, voorzien binnen het tweede federaal Plan werd verwezen naar de vergadering in februari 2005. Ook het afsluiten van de timing voor de realisatie van de verschillende maatregelen diende door de vertraging die optrad bij het voorstellen (door de cellen duurzame ontwikkeling) en het goedkeuren (door de directie) van de actieplannen duurzame ontwikkeling binnen de overheidsdiensten verwezen te worden naar een latere datum.

2.4. DIVERSEN

Mevr. Els Van Weert zat op 10 november 2004 de eerste algemene ICDO-vergadering van het najaar voor. Zij verwelkomde de ICDO-leden en -experten bij deze nieuwe start. Ze bedankte iedereen die meewerkte aan de totstandkoming van het tweede federaal plan, dat, volgens haar, een belangrijk werkinstrument is om duurzame ontwikkeling tijdens de komende jaren vorm te geven. Ze wees er tevens op dat het Belgische proces betreffende de coördinatie van het beleid inzake duurzame ontwikkeling internationaal hoog wordt aangeschreven en sprak de wens uit dat we dit aanzien ook de volgende jaren zullen kunnen bewaren.

2.4.1. De jaarrapporten 2003

Op 10 december 2003 zond het ICDO-secretariaat aan de ICDO-leden een brief om hen te herinneren aan de jaarlijkse rapporteringsopdracht. Er werd voorgesteld om hierbij dezelfde structuur te volgen als deze die voor het rapport 2002 was vastgelegd. Tijdens de algemene ICDO-vergadering van 16 december 2003 werd er nogmaals op gewezen dat zoals tijdens de vorige jaren, het ICDO-secretariaat de rapporten van de leden in het Nederlands en het Frans verwachtte tegen 28 februari. Tijdens de bespreking wees de voorzitter van de POD DO er op dat het met het oog op de raadpleging rond het voorontwerp van tweede plan, die van start

zou gaan op 15 februari 2004, nuttig zou zijn mocht het secretariaat midden januari reeds kunnen beschikken over de gegevens voor 2003. Het ICDO-secretariaat zou zo een min of meer geactualiseerde tabel kunnen publiceren betreffende de uitvoering van het eerste federaal plan. Na enige discussie werd een akkoord bereikt dat alle ICDO-leden tegen 15 januari aan het ICDO-secretariaat een geactualiseerde tabel met de opvolging van de acties zou bezorgen in één landstaal. Het was op basis van deze tabellen dat het secretariaat effectief een globale opvolgingstabel samenstelde, die vanaf 27 februari op de ICDO-website kon gearchiveerd worden (zie hoger 2.1.1.)

Gezien tijdens de eerste maanden van 2004 geen algemene ICDO-vergaderingen plaatsvonden volgde het ICDO-secretariaat een schriftelijke procedure voor de goedkeuring van het ICDO-activiteitenrapport waarvan een ontwerp in het Nederlands en het Frans op 15 maart aan alle leden werd toegezonden. Dit ontwerp werd aangepast op basis van de ontvangen commentaren. Op 17 maart zond het ICDO-secretariaat aan alle leden ter verificatie hun ledenrapport, zoals dit ondertussen klaargemaakt was voor publicatie. Op dat ogenblik wachtte het secretariaat nog steeds op de rapporten van vijf leden. Toen het rapport uiteindelijk op 1 april in druk werd gegeven en enkele dagen later werd verspreid, ontbraken nog steeds 3 ledenrapporten (Begroting, Binnenlandse Zaken en Arbeid en Tewerkstelling). Het rapport van de vertegenwoordiger van de Minister van tewerkstelling werd midden april ontvangen en toegevoegd aan het rapport op de ICDO-website. Voor Binnenlandse Zaken was het ontbreken van een rapport een gevolg van het feit dat het ICDO-lid (vanuit de administratie) ondertussen op pensioen was gegaan terwijl in afwachting van de publicatie van de nieuwe samenstelling geen vervanger was aangewezen.

2.4.2. Advies Indicatief Plan van bevoorrading in Aardgas 2004-2014

Op 27 april 2004 zond de Commissie voor de Regulering van de elektriciteit en het gas, de CREG, aan mevrouw F. Van den Bossche, als voorzitter van de ICDO, de Nederlandstalige versie van een werkdokument ter voorbereiding van het Indicatief Plan van Bevoorrading in Aardgas 2004-2014 met de vraag hierover 'zo spoedig mogelijk en uiterlijk tegen 27 mei 2004 een advies uit te brengen'. Een Franstalige versie van het document werd aan het ICDO-secretariaat bezorgd op 17 mei 2004. Het ICDO-secretariaat zond de Nederlandstalige versie aan alle leden op 3 mei 2004. De Franstalige versie werd door de CREG op 17 mei 2004 aan het ICDO-secretariaat bezorgd en nog diezelfde dag rondgezonden aan de ICDO-leden. Op 14 mei boog een adhoc-werkgroep zich over het werkdokument. Het ICDO-secretariaat bereidde op basis van de opmerkingen die tijdens deze vergadering werden geuit een ontwerpadvies voor dat tijdens de algemene ICDO-vergadering van 25 mei 2004 werd besproken en goedgekeurd. Het volledige advies is te vinden in bijlage 7. We beperken ons in dit rapport tot het citeren van enkele belangrijke paragrafen uit dit advies.

"Net zoals in 2001 acht de ICDO het voorliggende werkdokument een waardevolle bijdrage tot de invulling van het nieuwe kader waarbinnen de aardgasmarkt zich in de toekomst in België kan ontwikkelen. Het nieuwe document getuigt ook van een rijpingsproces binnen de CREG, waarbij men een beter inzicht verwierf in de rol van de instelling en de functie van het indicatief plan. Ook technisch getuigt het document, binnen de hypothesen die men weerhield, van coherentie en vakmanschap. ...

Binnen de korte termijn die haar toegewezen werd om haar advies uit te brengen, wenst de ICDO zich te beperken tot enkele algemene opmerkingen die, net zoals drie jaar geleden, vooral betrekking hebben op het ruimer kader waarbinnen, ons inziens, dit indicatief plan zich dient in te schrijven. In de mate dat het voorgestelde indicatief plan effectief reeds een betere omkadering bevat dan de vorige versie, ontbreekt volgens de Interdepartementale Commissie voor Duurzame Ontwikkeling nog steeds het ruimer kader waarbinnen institutionele, sociale en ecologische elementen geïntegreerd worden binnen de door de CREG gehanteerde technische aanpak."

2.4.3. Advies Indicatief tienjarenprogramma van de productiemiddelen voor elektriciteit in België

Op 26 november 2004 zond de CREG aan het secretariaat van de ICDO een voorbereidende versie van het indicatief tienjarenprogramma van de productiemiddelen voor elektriciteit in België met het uitdrukkelijk verzoek uiterlijk tegen 14 december 2004 hierover een schriftelijk advies uit te brengen.

Nadat het ICDO-secretariaat op 29 november een elektronische versie van deze tekst in het Nederlands en het Frans bekwam, werd, in overleg met de voorzitter, volgende procedure bepaald. Een ad-hoc-werkgroep waarop alle ICDO-leden en -experten uitgenodigd werden, bracht op 8 december elementen voor een advies samen. Op basis hiervan bereidde het ICDO-secretariaat een voorontwerp van advies voor tegen 9 december. Dit voorontwerp werd, binnen het kader van een schriftelijke raadplegingsprocedure, voorgelegd aan wie op 8 december de vergadering van de ad-hoc-werkgroep bijwoonde en aan de ICDO-Bureauleden. Het ICDO-Bureau gaf op 13 december groen licht voor het doorzenden van het ontwerp van advies aan alle ICDO-leden en -experten én voor het doorzenden van dit ontwerp aan de CREG onder voorbehoud van de bespreking en goedkeuring ervan tijdens de ICDO-vergadering van 22 december. Het ontwerp werd besproken goedgekeurd op woensdag 22 december, waarna het officieel aan de CREG werd bezorgd.

Binnen het advies vroeg de ICDO zeer uitdrukkelijk de aandacht "voor het feit dat de termijn die door de CREG eenzijdig bepaald wordt voor het uitbrengen van dit advies (± 2 weken als men abstractie maakt van de datum van ontvangst en inzending) zeer kort is. Gezien haar interdepartementaal karakter is het zeker niet eenvoudig om binnen deze korte tijdspanne alle leden te informeren, hun reacties te bekomen, deze te bundelen en uiteindelijk een definitief advies te formuleren waarin elkeen zich kan terugvinden met ten slotte nog een vertaling naar het Frans en/of het Nederlands. Vandaar dat de ICDO op 14 december slechts een voorlopige versie kon bezorgen en dat het advies slechts op 22 december (weliswaar nog steeds binnen de maand na het voorleggen van de voorbereidende versie van het indicatief programma) kon ingezonden worden." De ICDO hoopt dat deze opmerking, die ook reeds in vroegere adviezen werd geformuleerd, nu een concrete opvolging kan krijgen, hetgeen uiteindelijk ten goede zal komen aan de invulling van deze adviesfunctie.

De volledige tekst van het advies werd opgenomen in bijlage 8. We beperken ons hier in het rapport tot het citeren van de belangrijkste aandachtspunten:

"Zoals bij de aanvang van het advies reeds werd gemeld, is de ICDO ervan overtuigd dat het voorliggende programma een duidelijke verbetering betekent in vergelijking met het voorgaande. Niettemin blijven er een aantal zwakke punten bestaan.

Het programma is dan wel gebaseerd op een aantal deelstudies, maar deze deelstudies zijn niet alle beschikbaar, waardoor onder meer de globale coherentie van deze verschillende studies en hun resultaten niet echt kan getoetst worden. Andere belangrijke opmerkingen betreffen het ontbreken van een globale visie op de energiemarkt en de Europese ontwikkeling ervan.

Meer specifiek lijken de vooruitzichten betreffende de hernieuwbare energie zelfs in het gunstigste scenario eerder aan de lage kant.

Ten slotte dringt de ICDO er op aan dat de keuze en de interne coherentie van de weerhouden scenario's en de methode die tot het aanbevolen investeringsbeleid leidt op een meer transparante en gemotiveerde wijze zou ontwikkeld worden."

2.4.4. Activiteiten ICDO-secretariaat

Naast de andere activiteiten die aansloten bij de ICDO-activiteiten waarover elders in dit rapport verslag wordt uitgebracht, dient met betrekking tot het secretariaat zeker gewezen te worden op haar medewerking aan de audit die door het Rekenhof uitgevoerd werd betreffende de organisatie van het federale beleid inzake duurzame ontwikkeling en de deelname aan de Europese Workshop gewijd aan nationale strategieën Duurzame Ontwikkeling, die tijdens het Ierse EU-voorzitterschap georganiseerd werd in Kinsale op 15 en 16 april 2004.

In het kader van haar nieuwe opdracht, verleend door de wet van 10 maart 1998 tot wijziging van de organieke wet van 29 oktober 1846 op de inrichting van het Rekenhof besliste het Rekenhof in de loop van 2003 een audit te wijden aan de coördinatie van het federale beleid inzake duurzame ontwikkeling. De nieuwe opdracht die door hogervermelde wet van 10 maart 1998 aan het Rekenhof werd toevertrouwd bestaat uit een a posteriori controle van de goede besteding van de rijksmiddelen, waarbij de beginselen van zuinigheid, doeltreffendheid en doelmatigheid in acht moeten worden genomen.

Nadat de auditcel van het Rekenhof in het voorjaar 2003 reeds het ICDO-secretariaat, de POD DO en de TFDO van het FPB gecontacteerd hadden in het kader van het feasibility-onderzoek, vonden vanaf het najaar 2003 tot midden 2004 meerdere contacten plaats waarbij het ICDO-secretariaat op vraag van de auditors bijkomende inlichtingen verschaftte. Op 23 september 2004 kreeg het ICDO-secretariaat een voorlopige versie van het auditverslag toegezonden met de mogelijkheid om binnen de maand hierop eventuele opmerkingen te formuleren. Gezien de midden 2004 aan de regering aangebrachte wijzigingen ook tot een nieuwe samenstelling van de ICDO en van het ICDO-Bureau leidde en deze pas na verloop van deze reactietermijn gekend zou zijn (cf. bijlage 3, KB van 26 oktober 2005), werd in overleg met de beleidscel van de Staatssecretaris afgesproken dat het ICDO-secretariaat autonoom een reactie op deze eerste versie van het auditverslag zou opstellen. Deze reactie werd binnen de vooropgestelde ter-

mijn ingezonden. In een volgende fase zal het verslag, al dan niet aangepast aan de ondertussen bekomen reacties, voorgelegd worden aan de Staatssecretaris, alvorens neergelegd te worden in het parlement.

Een lid van het ICDO-secretariaat nam in april 2004 deel aan de EU-workshop die zich gedurende 2 dagen in Kinsale (Ierland) met vertegenwoordigers vanuit de 25 EU-lidstaten boog over de wijze waarop in de verschillende landen gewerkt werd aan/rond de nationale strategieën inzake duurzame ontwikkeling, de problemen die hierbij opdoken en de oplossingen die hiervoor eventueel werden gevonden.

De conferentie werd onder meer in het teken geplaatst van de in mei 2004 voorziene uitbreiding van de Europese Unie naar 25 lidstaten en de daarmee samenhangende uitdagingen en opportuniteiten voor een Europees beleid inzake duurzame ontwikkeling. Aandacht ging ook uit naar de herziening van de Götesborg- (najaar 2004) en de Lissabonstrategie (2005).

Doel was onder meer in het verlengde van de vroegere workshops van Den Haag ('National strategies for Sustainable Development: Facts, Faces and Future Challenges', juni 2002) en Wenen ('Sustainable Development in an enlarged Union: Linking National Strategies and Strengthening European Coherence', April 2003) op zoek te gaan naar:

- verbanden tussen de Europese en nationale strategieën inzake duurzame ontwikkeling, vooruitgang vast te stellen bij de uitvoering ervan en 'goede praktijken en vernieuwende processen' vast te stellen;
- manieren te onderzoeken om verder te evolueren naar duurzame consumptie- en productiepatronen;
- maatregelen te overwegen om rond duurzame ontwikkeling te communiceren en een groter politiek en maatschappelijk draagvlak te creëren in een uitgebreide Europese Unie.

Meer informatie betreffende het verloop en het resultaat van deze conferentie vindt u in bijlage 11.

Na de raadpleging over het voorontwerp van eerste federaal Plan in 2000 werd door meerdere actoren betreurd dat de ICDO uiteindelijk geen echte toelichting had gegeven bij de inhoudelijke wijzigingen die al dan niet weerhouden werden op basis van de verschillende ontvangen reacties. Dit zou trouwens één van de redenen kunnen zijn voor de lagere respons tijdens de tweede raadpleging. Het ICDO-secretariaat, dat ondertussen over drie fulltime-medewerkers beschikt, nam zich dan ook voor om in het najaar 2004 te werken aan enerzijds een document dat duidelijk de wijzigingen identificeert die op basis van de raadpleging aan het voorontwerp werden aangebracht (een 'compare') en anderzijds aan een 'overwegingsdocument' waarin toelichting zou gegeven worden bij de aangebrachte wijzigingen. Gezien de vele andere taken van het ICDO-secretariaat en de moeilijkheden om een dergelijk overwegingsdocument, gezien de ondertussen gewijzigde ICDO-samenstelling, door de algemene ICDO-vergadering te laten goedkeuren, werd beslist om dit overwegingsdocument het statuut van een werkdocument te geven dat, naargelang de auteur van elk onderdeel, in het

Nederlands of in het Frans zal gepubliceerd worden. Beide documenten zijn ondertussen op de ICDO-website beschikbaar.

2.4.5. Informatie

De ICDO neemt sinds haar oprichting voor haar leden ook een rol waar als verdelers van informatie rond belangrijke gebeurtenissen die betrekking hebben op duurzame ontwikkeling. Zoals hoger vermeld, werd deze opdracht nog versterkt doordat het koninklijk besluit tot oprichting van de cellen duurzame ontwikkeling het ICDO-secretariaat expliciet een taak op vlak van kennismanagement toekent (zie hoger 1.1.). Gezien de belangrijke aandacht die in het voorjaar evenwel uitging naar het finaliseren van het ontwerp van het tweede plan en in het najaar naar de inventarisatie van de uitvoering die aan het eerste plan werd gegeven, werd deze informatieve opdracht tijdens 2004 enigszins naar de achtergrond gedrukt.

Tijdens de vergadering van 4 mei gaf de beleidschef van de Minister van duurzame ontwikkeling samen met de POD DO toelichting bij de beslissing van de Minister-raad van 19-21 maart 2004 te Oostende betreffende de oprichting van de cellen duurzame ontwikkeling bij de verschillende FOD's en POD's. Dit onderwerp wordt hernomen op de vergadering van 10 november waar de POD DO onder meer een conferentie aankondigde die ze rond dit onderwerp organiseerde op 18 november.

Tijdens de vergadering van 25 mei bracht mevrouw N.Gouzée verslag uit van de CSD12-bijeenkomst (UN-Commission for Sustainable Development) en het werkprogramma en thema's die voor de werking tijdens de volgende jaren werden weerhouden.

Tijdens de vergadering van 10 november was er een gedachtenwisseling met Staatssecretaris Van Weert (zie hoger 2.4.) en verzorgde het secretariaat een algemene inleiding op de ICDO-werking met een voorstelling van onder meer de wet van 5 mei 1997, het huishoudelijk reglement van de ICDO (KB van december 1998),...

Tijdens de vergadering van 22 december werd ten slotte een bespreking gewijd aan een ontwerp van Working Paper van de TFDO "Evaluatie van het beleid inzake duurzame ontwikkeling".

3. Besluit

2004 betekende, zowel intern als naar de buitenwereld toe, voor de ICDO een nieuwe start.

Intern werd 2004 vooral gekenmerkt door de nieuwe samenstelling, waartoe in 2003 werd beslist, maar die slechts in het voorjaar 2004 echt vorm kreeg en de oprichting van de cellen duurzame ontwikkeling binnen de overheidsdiensten. De eerste hervorming leidt zeker tot een groter politiek draagvlak voor het federale beleid inzake duurzame ontwikkeling, terwijl de tweede onder meer moet zorgen voor een betere doorstroming van dit beleid naar de verschillende overheidsdiensten. Beide factoren zullen op termijn zeker bijdragen tot de versterking van de ICDO-werking.

Naar de buitenwereld toe was het belangrijkste feit van 2004 zeker de totstandkoming van het tweede federaal Plan. Na de raadpleging over het voorontwerp in het voorjaar keurde de Ministerraad eind december het tweede federaal Plan inzake duurzame ontwikkeling goed.

Ook het engagement van de regering om de uitvoering van het eerste federaal Plan verder te zetten, zorgt ervoor dat het werkprogramma van de ICDO tijdens de volgende jaren zeker goed gevuld blijft.

Voor 2005 voegt zich hierbij eveneens nog het eerste jaarlijkse onderzoek dat de regering, cf. het regeerakkoord, zal wijden aan de vooruitgang betreffende het beleid inzake duurzame ontwikkeling en de parlementaire behandeling van het auditrapport dat het Rekenhof zal neerleggen betreffende het onderzoek van de wijze waarop op federaal niveau het beleid inzake duurzame ontwikkeling wordt georganiseerd. Ondertussen loopt binnen de Europese Unie de procedure voor de herziening ('review') van de Göteborgstrategie voor duurzame ontwikkeling.

2005 kondigt zich dan ook zeker aan als een boeiend jaar, dat verder zal bijdragen tot het verbreden en uitdiepen van de ICDO-werking.

4. Bijlagen

BIJLAGE 1: VASTSTELLING VAN HET FEDERAAL PLAN INZAKE DUURZAME ONTWIKKELING 2004-2008 (BELGISCH STAATSBLAD 7 DECEMBER 2004)

Overeenkomstig de wet van 5 mei 1997 betreffende de coördinatie van het federale beleid inzake duurzame ontwikkeling (Belgisch Staatsblad van 18 juni 1997) werd het federaal plan inzake duurzame ontwikkeling 2004-2008 vastgesteld door het koninklijk besluit van 28 oktober 2004. Dit Plan is geldig van 19 december 2004 tot en met 31 december 2008.

Het federaal plan inzake duurzame ontwikkeling dat volgens de wet van 5 mei 1997 om de vier jaar moet worden opgesteld, heeft de bedoeling de doeltreffendheid en interne samenhang van het federaal beleid in deze materie te bevorderen. Het legt de maatregelen vast die op federaal niveau moeten genomen worden met het oog op de realisatie van de doelstellingen van een duurzame ontwikkeling.

Zoals voorzien in artikel 5, § 1 van de wet van 5 mei 1997 betreffende de coördinatie van het federale beleid inzake duurzame ontwikkeling, geeft het hogervermeld koninklijk besluit ook de motivering voor de afwijkingen van het advies dat op 12 mei 2004 door de federale raad voor duurzame ontwikkeling werd gegeven over het voorontwerpplan.

Elke burger kan een gratis exemplaar van het federaal plan inzake duurzame ontwikkeling 2004-2008 aanvragen bij de Programmatorische Federale Overheidsdienst (POD) Duurzame Ontwikkeling, Koning Albert II-laan 9 (8ste verdieping), 1210 Brussel (telefoon: 02-206 45 54 - fax: 02-206 56 30). Het document kan ook worden geraadpleegd via internet op de webstek van het federaal plan inzake duurzame ontwikkeling 2004-2008 (www.plan2004.be).

**BIJLAGE 2: KONINKLIJK BESLUIT VAN 25 APRIL 2004 TOT ONTSLAG EN
BENOEMING VAN LEDEN (EN EXPERTEN) VAN DE
INTERDEPARTEMENTALE COMMISSIE VOOR DUURZAME
ONTWIKKELING
(BELGISCH STAATSBLOED 16 JUNI 2004)**

ALBERT II, Koning der Belgen,

Aan allen die nu zijn en hierna wezen zullen, Onze Groet.

Gelet op de wet van 5 mei 1997 betreffende de coördinatie van het federale beleid inzake duurzame ontwikkeling, inzonderheid op artikel 16;

Gelet op het koninklijk besluit van 1 december 1998 tot vaststelling van de algemene regels betreffende de organisatie en de werking van de Interdepartementale Commissie Duurzame Ontwikkeling, inzonderheid op artikels 2 en 12, gewijzigd bij het koninklijk besluit van 8 december 2003, inzonderheid artikel 1;

Gelet op het koninklijk besluit van 8 augustus 1997 tot benoeming van de leden van de Interdepartementale Commissie voor Duurzame Ontwikkeling, gewijzigd bij de koninklijke besluiten van 9 december 1998, 25 november 1999, 14 maart 2000, 24 juni 2000, 7 november 2000, 14 februari 2001, 22 oktober 2001, 29 november 2002, 31 januari 2003 en 14 februari 2003;

Op de voordracht van Onze Minister van Leefmilieu, Consumentenzaken en Duurzame ontwikkeling, en op het advies van Onze in Raad vergaderde Ministers,

Hebben Wij besloten en besluiten Wij :

Artikel 1. Aan de volgende leden van de Interdepartementale Commissie voor Duurzame Ontwikkeling wordt eervol ontslag verleend :

- de heer F. Sonck, directeur-generaal, FOD Economie, KMO, Middenstand en Energie;
- Mevr. N. Henry, wetenschappelijk adviseur, POD Wetenschapsbeleid;
- Mevr. R. Vandeputte, diensthoofd, FOD Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking;
- de heer J. Verschooten, commissaris-adjunct, Federaal Planbureau;
- de heer O. Ryckmans, adviseur, FOD Budget en Beheerscontrole;
- de heer M. Roman, verantwoordelijke Directie Mobiliteit, FOD Mobiliteit en Vervoer;
- de heer J. De Beenhouwer, eerste adviseur, FOD Binnenlandse Zaken;
- Mevr. D. De Brucq, eerstaanwendend inspecteur, FOD Sociale Zekerheid;
- de heer P. Drogart, adviseur, FOD Personeel en Organisatie;
- de heer J. Theetaert, luitenant-kolonel, Ministerie van Landsverdediging;
- de heer L. De Leebeek, adviseur, FOD Justitie;
- de heer P-P. Hermoye, eerstaanwendend ingenieur, Regie der Gebouwen.

Art. 2. Eervol ontslag als expert bij de Interdepartementale Commissie voor Duurzame Ontwikkeling wordt verleend aan :

- de heer E. Baudhuin, adjunct-adviseur, FOD Economie, KMO, Middenstand en Energie,
- de heer H. Hernalsteen, ingenieur, Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap (voorheen federaal ministerie van Middenstand en Landbouw);
- de heer D. Vander Beke, adjunct-adviseur, expert bij de POD Maatschappelijke integratie.

Art. 3. Worden benoemd tot lid van de Interdepartementale Commissie voor Duurzame Ontwikkeling :

- als vertegenwoordiger van de Eerste Minister: Nele Roobrouck,
- als vertegenwoordiger van de Minister van Justitie: de heer Julien Damiot
- als vertegenwoordiger van de Minister van Buitenlandse Zaken: de heer Luc Mabilie,
- als vertegenwoordiger van de Minister van Begroting en overheidsbedrijven: de heer Eric Houtman,
- als vertegenwoordiger van de Minister van Binnenlandse Zaken: Mevr. Micheline Van Bogaert,
- als vertegenwoordiger van de Minister van Werk en Pensioenen: de heer Olivier De Cock,
- als vertegenwoordiger van de Minister van Landsverdediging: de heer Johan Theetaert,
- als vertegenwoordiger van de Minister van Ontwikkelingssamenwerking: Mevr. Renata Vandeputte,
- als vertegenwoordiger van de Minister van Financiën: de heer Denis Ronday
- als vertegenwoordiger van de Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid : Mevr. Patricia Bernaert,
- als vertegenwoordiger van de Minister van Economie, Energie, Buitenlandse Handel en Wetenschapsbeleid: Mevr. Els Brouwers,
- als vertegenwoordiger van de Minister van Mobiliteit en Sociale economie: de heer Steven Vermeulen,
- als vertegenwoordiger van de Minister van Ambtenarenzaken, Maatschappelijke Integratie en Grootstedenbeleid: Mevr. Agnès Segers,
- als vertegenwoordiger van de Minister van Middenstand en Landbouw: Mevr. Marie Robaux,
- als vertegenwoordiger van de Minister van Leefmilieu, Consumentenzaken en Duurzame ontwikkeling: de heer Koen Locquet,
- als vertegenwoordiger van de Staatssecretaris voor Informatisering van de Staat: Mevr. Nathalie De Bonte,
- als vertegenwoordiger van de Staatssecretaris voor Europese Zaken: de heer Dimitri Dombret,

-
- als vertegenwoordiger van de Staatssecretaris voor Modernisering van de Financiën en de strijd tegen de Fraude: de heer Jean-François Wuillaume,
 - als vertegenwoordiger van de Staatssecretaris voor Arbeidsorganisatie en welzijn op het werk: de heer Toon Wassenberg,
 - als vertegenwoordiger van de Staatssecretaris voor Gezin en Personen met een handicap: de heer Eric Mercenier,
 - als vertegenwoordiger van de Staatssecretaris voor Administratieve vereenvoudiging: de heer Lieven Monserez,
 - als vertegenwoordiger van het Federaal Planbureau: de heer Jan Verschooten.

Art. 5. Dit besluit treedt heden in werking.

Art. 6. Onze Minister van Leefmilieu, Consumentenzaken en Duurzame Ontwikkeling is belast met de uitvoering van dit besluit.

Gegeven te Brussel, 25 april 2004.

ALBERT

Van Koningswege:

De Minister van Leefmilieu, Consumentenzaken en Duurzame Ontwikkeling

Mevr. F. VAN DEN BOSSCHE

BIJLAGE 3: KONINKLIJK BESLUIT VAN 26 OKTOBER 2004 HOUDENDE ONTSLAG EN BENOEMING VAN LEDEN VAN DE INTERDEPARTEMENTALE COMMISSIE DUURZAME ONTWIKKELING EN TOT WIJZIGING VAN HET KONINKLIJK BESLUIT VAN 25 APRIL 2004 TOT ONTSLAG EN BENOEMING VAN DE LEDEN (EN EXPERTEN) VAN DE INTERDEPARTEMENTALE COMMISSIE VOOR DUURZAME ONTWIKKELING (BELGISCH STAATSBLAD 7 DECEMBER 2004)

ALBERT II, Koning der Belgen,

Aan allen die nu zijn en hierna wezen zullen, Onze Groet.

Gelet op de wet van 5 mei 1997 betreffende de coördinatie van het federale beleid inzake duurzame ontwikkeling, inzonderheid op artikel 16;

Gelet op het koninklijk besluit van 1 december 1998 tot vaststelling van de algemene regels betreffende de organisatie en de werking van de Interdepartementale Commissie Duurzame Ontwikkeling, gewijzigd bij het koninklijk besluit van 8 december 2003 en inzonderheid op artikel 2;

Gelet op het koninklijk besluit van 25 april 2004 tot ontslag en benoeming van leden (en experten) van de Interdepartementale Commissie voor Duurzame Ontwikkeling;

Op de voordracht van Onze Vice-Eerste Minister en Minister van Begroting en Overheidsbedrijven en van Onze Staatssecretaris voor Duurzame Ontwikkeling en Sociale Economie en op het advies van Onze in Raad vergaderde Ministers,

Hebben Wij besloten en besluiten Wij:

Artikel 1. Aan de volgende leden van de Interdepartementale Commissie Duurzame Ontwikkeling wordt eervol ontslag verleend:

- de heer Luc Mabile, vertegenwoordiger van Onze Minister van Buitenlandse Zaken;
- de heer Olivier De Cock, vertegenwoordiger van Onze Minister van Werk en Pensioenen;
- Mevr. Renata Vandeputte, vertegenwoordigster van Onze Minister van Ontwikkelingssamenwerking;
- de heer Denis Ronday, vertegenwoordiger van Onze Minister van Financiën;
- Mevr. Els Brouwers, vertegenwoordigster van Onze Minister van Economie, Energie, Buitenlandse Handel en Wetenschapsbeleid;
- de heer Steven Vermeulen, vertegenwoordiger van Onze Minister van Mobiliteit en Sociale Economie;
- Mevr. Agnès Segers, vertegenwoordigster van Onze Minister van Ambtenarenzaken, Maatschappelijke Integratie en Grootstedenbeleid;
- de heer Koen Locquet, vertegenwoordiger van Onze Minister van Leefmilieu, Consumentenzaken en Duurzame Ontwikkeling;

-
- de heer Dimitri Dombret, vertegenwoordiger van Onze Staatssecretaris voor Europese Zaken;
 - de heer Toon Wassenberg, vertegenwoordiger van Onze Staatssecretaris voor Arbeidsorganisatie en Welzijn op het Werk;
 - de heer Eric Mercenier, vertegenwoordiger van Onze Staatssecretaris voor het Gezin en Personen met een Handicap.

Art. 2. Worden benoemd tot leden van de Interdepartementale Commissie Duurzame Ontwikkeling:

- de heer Luc Mabile als vertegenwoordiger van Onze Minister van Financiën;
- de heer Pascal Grégoire als vertegenwoordiger van Onze Minister van Buitenlandse Zaken;
- de heer Patrick Lamot als vertegenwoordiger van Onze Minister van Economie, Energie, Buitenlandse Handel en Wetenschapsbeleid;
- de heer Wim Van Damme als vertegenwoordiger van Onze Minister van Werk en Consumentenzaken;
- de heer Thibaut Michot als vertegenwoordiger van Onze Minister van Ontwikkelingssamenwerking;
- de heer Johan Vandebussche als vertegenwoordiger van Onze Minister van Ambtenarenzaken, Maatschappelijke Integratie en Grootstedenbeleid;
- Mevr. Els Bruggeman als vertegenwoordigster van Onze Minister van Mobiliteit;
- Mevr. Nancy Da Silva als vertegenwoordigster van Onze Minister van Leefmilieu en Pensioenen;
- de heer Stefan Thijs als vertegenwoordiger van Onze Staatssecretaris voor Europese Zaken;
- de heer Bernard Mazijn als vertegenwoordiger van Onze Staatssecretaris voor Duurzame Ontwikkeling en Sociale Economie;
- de heer Huges Vlémincq als vertegenwoordiger van Onze Staatssecretaris voor het Gezin en Personen met een Handicap.

Art. 3. Het opschrift van het koninklijk besluit van 25 april 2004 tot ontslag en benoeming van de leden (en experten) van de Interdepartementale Commissie voor Duurzame Ontwikkeling wordt vervangen als volgt:

“Koninklijk besluit houdende ontslag en benoeming van de leden en de experts van de Interdepartementale Commissie Duurzame Ontwikkeling.”

Art. 4. Artikel 5 van het koninklijk besluit van 25 april 2004 tot ontslag en benoeming van de leden (en experten) van de Interdepartementale Commissie voor Duurzame Ontwikkeling wordt vervangen als volgt:

“Art. 4. Dit besluit treedt heden in werking.”

Art. 5. Artikel 6 van het koninklijk besluit van 25 april 2004 tot ontslag en benoeming van de leden (en experten) van de Interdepartementale Commissie voor Duurzame Ontwikkeling wordt vervangen als volgt:

“Art. 5. Onze Minister van Duurzame Ontwikkeling is belast met de uitvoering van dit besluit.”

Art. 6. Dit besluit treedt heden in werking, met uitzondering van de artikelen 3, 4 en 5 die uitwerking hebben met ingang van 25 april 2004.

Art. 7. Onze Vice-Eerste Minister en Minister van Begroting en Overheidsbedrijven en Onze Staatssecretaris voor Duurzame Ontwikkeling en Sociale Economie zijn, ieder voor wat hem betreft, belast met de uitvoering van dit besluit.

Gegeven te Brussel, 26 oktober 2004.

ALBERT

Van Koningswege :

De Vice-Eerste Minister

en de Minister van Begroting en Overheidsbedrijven,

J. VANDE LANOTTE

De Staatssecretaris voor Duurzame Ontwikkeling

en Sociale Economie,

Mevr. E. VAN WEERT

**BIJLAGE 4: KONINKLIJK BESLUIT VAN 8 OKTOBER 2004 TOT WIJZIGING VAN HET KONINKLIJK BESLUIT VAN 25 FEBRUARI 2002 HOUDENDE OPRICHTING VAN DE FEDERALE OVERHEIDSDIENST ECONOMIE, K.M.O, MIDDENSTAND EN ENERGIE EN TOT WIJZIGING VAN HET KONINKLIJK BESLUIT VAN 23 MEI 2001 HOUDENDE OPRICHTING VAN DE FEDERALE OVERHEIDSDIENST VOLKSGEZONDHEID, VEILIGHEID VAN DE VOEDSELKETEN EN LEEFMILIEU
(BELGISCH STAATSBAD VAN 7 DECEMBER 2004)**

ALBERT II, Koning der Belgen,

Aan allen die nu zijn en hierna wezen zullen, Onze Groet.

Gelet op artikel 37 van de Grondwet;

Gelet op het koninklijk besluit van 25 februari 2002 houdende oprichting van de Federale Overheidsdienst Economie, K.M.O, Middenstand en Energie, gewijzigd bij het koninklijk besluit van 2 augustus 2002;

Gelet op het koninklijk besluit van 23 mei 2001 houdende oprichting van de Federale Overheidsdienst Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu, gewijzigd bij het koninklijk besluit van 5 september 2002;

Gelet op het koninklijk besluit van 25 februari 2002 houdende oprichting van de Programmatorische Federale Overheidsdienst Duurzame Ontwikkeling;

Gelet op de beslissing van de Ministerraad van 12 juli 2003;

Gelet op het advies van de Inspecteur van Financiën, gegeven op 21 november 2003;

Gelet op de akkoordbevinding van Onze Minister van Ambtenarenzaken, gegeven op 19 januari 2004;

Gelet op de akkoordbevinding van Onze Minister van Begroting, gegeven op 23 februari 2004;

Overwegende dat het opportuun is dat de opdracht tot voorbereiding en coördinatie van de uitvoering van het beleid inzake duurzame ontwikkeling en tot terbeschikkingstelling van expertise in het kader van dit beleid wordt toevertrouwd aan de Federale Overheidsdienst Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu;

Op de voordracht van Onze Vice-eerste Minister en Minister van Begroting en Overheidsbedrijven, van Onze Minister van Economie, Energie, Buitenlandse Handel en Wetenschapsbeleid, van Onze Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid, van Onze Minister van Middenstand en Landbouw, van Onze Minister van Werk en Consumentenzaken, van Onze Minister van Leefmilieu en Pensioenen en van Onze Staatssecretaris voor Duurzame Ontwikkeling en Sociale Economie,

Hebben Wij besloten en besluiten Wij:

Artikel 1. Artikel 2, § 1, 10° van het koninklijk besluit van 25 februari 2002 houdende oprichting van de Federale Overheidsdienst Economie, K.M.O, Middenstand en Energie, gewijzigd bij het koninklijk besluit van 2 augustus 2002, wordt opgeheven.

Art. 2. Artikel 2, § 1, van het koninklijk besluit van 23 mei 2001 houdende oprichting van de Federale Overheidsdienst Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu, gewijzigd bij het koninklijk besluit van 5 september 2002, wordt aangevuld als volgt :

“4° de voorbereiding en de coördinatie van de uitvoering van het beleid inzake duurzame ontwikkeling en de terbeschikkingstelling van expertise in het kader van dit beleid.”.

Art. 3. Onze Vice-eerste Minister en Minister van Begroting en Overheidsbedrijven, Onze Minister van Economie, Energie, Buitenlandse Handel en Wetenschapsbeleid, Onze Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid, Onze Minister van Middenstand en Landbouw, Onze Minister van Werk en Consumentenzaken, Onze Minister van Leefmilieu en Pensioenen en Onze Staatssecretaris voor Duurzame Ontwikkeling en Sociale Economie zijn, ieder wat hem betreft, belast met de uitvoering van dit besluit.

Art. 4. Dit besluit heeft uitwerking met ingang van 1 januari 2004.

Gegeven te Brussel, 8 oktober 2004.

ALBERT

Van Koningswege :

De Vice-Eerste Minister
en de Minister van Begroting en Overheidsbedrijven,

J. VANDE LANOTTE

De Minister van Economie, Energie,
Buitenlandse Handel en Wetenschapsbeleid,

M. VERWILGHEN

De Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid,

R. DEMOTTE

De Minister van Middenstand en Landbouw,

Mevr. S. LARUELLE

De Minister van Werk en Consumentenzaken,

Mme F. VAN DEN BOSSCHE

De Minister van Leefmilieu en Pensioenen,

B. TOBBACK

De Staatssecretaris voor Duurzame Ontwikkeling
en Sociale Economie,

Mevr. E. VAN WEERT

**BIJLAGE 5: KONINKLIJK BESLUIT VAN 8 OKTOBER 2004 TOT WIJZIGING
VAN HET KONINKLIJK BESLUIT VAN 25 FEBRUARI 2002
HOUDENDE OPRICHTING VAN DE PROGRAMMATORISCHE
FEDERALE OVERHEIDSDIENST DUURZAME ONTWIKKELING**

ALBERT II, Koning der Belgen,

Aan allen die nu zijn en hierna wezen zullen, Onze Groet.

Gelet op artikel 37 van de Grondwet;

Gelet op het koninklijk besluit van 23 mei 2001 houdende oprichting van de Federale Overheidsdienst Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu, laatst gewijzigd bij het koninklijk besluit van 8 oktober 2004;

Gelet op het koninklijk besluit van 25 februari 2002 houdende oprichting van de Programmatorische Federale Overheidsdienst Duurzame Ontwikkeling;

Gelet op de beslissingen van de Ministerraad van 25 maart 2002 en van 12 juli 2003;

Gelet op het advies van de Inspecteur van Financiën, gegeven op 21 november 2003;

Gelet op de akkoordbevinding van Onze Minister van Ambtenarenzaken, gegeven op 19 januari 2004;

Gelet op de akkoordbevinding van Onze Minister van Begroting, gegeven op 23 februari 2004;

Overwegende dat de opdracht tot voorbereiding en coördinatie van de uitvoering van het beleid inzake duurzame ontwikkeling en tot terbeschikkingstelling van expertise in het kader van dit beleid werd toevertrouwd aan de Federale Overheidsdienst Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu;

Op de voordracht van Onze Vice-eerste Minister en Minister van Begroting en Overheidsbedrijven, van Onze Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid, van Onze Minister van Leefmilieu en Pensioenen en van Onze Staatssecretaris voor Duurzame Ontwikkeling en Sociale Economie,

Hebben Wij besloten en besluiten Wij:

Artikel 1. In artikel 1 van het koninklijk besluit van 25 februari 2002 houdende oprichting van de Programmatorische Federale Overheidsdienst Duurzame Ontwikkeling worden de woorden "Federale Overheidsdienst Economie, K.M.O., Middenstand en Energie" vervangen door de woorden "Federale Overheidsdienst Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu".

Art. 2. Artikel 2, eerste lid, van hetzelfde besluit wordt vervangen als volgt:

"De Programmatorische Federale Overheidsdienst Duurzame ontwikkeling heeft tot opdracht, de opdracht bedoeld in artikel 2, § 1, 4° van het koninklijk besluit van 23 mei 2001 houdende oprichting van de Federale Overheidsdienst

Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu, laatst gewijzigd bij het koninklijk besluit van 8 oktober 2004, zijnde:

- de voorbereiding van het beleid inzake duurzame ontwikkeling;
- de coördinatie van de uitvoering van het beleid inzake duurzame ontwikkeling;
- de terbeschikkingstelling van expertise in het kader van dit beleid.”

Art. 3. Artikel 3 van hetzelfde besluit wordt vervangen als volgt:

“Art. 3. De Programmatorische Federale Overheidsdienst Duurzame Ontwikkeling doet voor de uitvoering van zijn programma beroep op:

1° de financiële middelen en de personeelsleden van de dienst en of het deel van de diensten die overeenkomstig artikel 2, § 2 van het koninklijk besluit van 23 mei 2001 houdende oprichting van de Federale Overheidsdienst Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu, overgedragen werden naar de Federale Overheidsdienst Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu;

2° de financiële middelen die binnen de Federale Overheidsdienst Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu voorzien zijn of toegekend worden voor de opdrachten van de Programmatorische Federale Overheidsdienst Duurzame Ontwikkeling.

3° de personeelsleden die ter beschikking gesteld worden van de Programmatorische Federale Overheidsdienst Duurzame Ontwikkeling door de federale overheidsdiensten en dit in afwijking van artikel 10 van het koninklijk besluit van 19 juli 2001 houdende diverse bepalingen betreffende de inwerkingtreding van de federale overheidsdiensten en de programmatorische federale overheidsdiensten.”

Art. 4. Dit besluit heeft uitwerking met ingang van 1 januari 2004.

Art. 5. Onze Vice-eerste Minister en Minister van Begroting en Overheidsbedrijven, Onze Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid, Onze Minister van Leefmilieu en Pensioenen en Onze Staatssecretaris voor Duurzame Ontwikkeling en Sociale Economie zijn, ieder wat hem betreft, belast met de uitvoering van dit besluit.

Gegeven te Brussel, 8 oktober 2004.

ALBERT

Van Koningswege :

De Vice-Eerste Minister

en de Minister van Begroting en Overheidsbedrijven,

J. VANDE LANOTTE

De Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid,

R. DEMOTTE

De Minister van Leefmilieu en Pensioenen,

B. TOBBACK

De Staatssecretaris voor Duurzame Ontwikkeling
en Sociale Economie,

Mevr. E. VAN WEERT

BIJLAGE 6: KONINKLIJK BESLUIT VAN 22 SEPTEMBER 2004 HOUDENDE
OPRICHTING VAN CELLEN DUURZAME ONTWIKKELING IN DE
FEDERALE OVERHEIDSDIENSTEN, DE PROGRAMMATORISCHE
FEDERALE OVERHEIDSDIENSTEN EN HET MINISTERIE VAN
LANDSVERDEDIGING
(BELGISCH STAATSBLAD 6 OKTOBER 2004)

VERSLAG AAN DE KONING

Sire,

Het ontwerp van besluit dat wij de eer hebben aan Uwe Majesteit ter ondertekening voor te leggen, voert één van de punten van het regeerakkoord van 10 juli 2003 uit, namelijk :

“In de diverse federale overheidsdiensten zullen ‘cellen van duurzame ontwikkeling’ opgericht worden, die alle belangrijke overheidsbeslissingen op hun effect inzake duurzame ontwikkeling zullen beoordelen. Dit mag evenwel nooit leiden tot een bijkomende vertraging in de besluitvorming. De vooruitgang van het beleid inzake duurzame ontwikkeling zal jaarlijks worden onderzocht door de ministerraad, op basis van onder meer een rapport van de Task Force van het Federaal Planbureau over duurzame ontwikkeling, van een verslag van de Interdepartementale Commissie Duurzame Ontwikkeling (ICDO) over de uitvoering van het plan in elke administratie en elke federale instelling en een begeleidend advies van de Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling.”

INLEIDING

De regering hecht veel belang aan duurzame ontwikkeling. Bij haar vorming werd er een minister van duurzame ontwikkeling benoemd.

Het federaal beleid inzake duurzame ontwikkeling vindt onder meer zijn grondslag in de wet van 5 mei 1997. Deze wet voorziet onder andere in het opstellen van een vierjarig Federaal Plan inzake Duurzame Ontwikkeling en de opvolging ervan. Bij de totstandkoming en opvolging van dit plan spelen drie organen een belangrijke rol, met name de Interdepartementale Commissie Duurzame Ontwikkeling (ICDO), de Task Force Duurzame Ontwikkeling (TFSD) van het Federaal Planbureau (FPB) en de Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling (FRDO).

Dit beleid beperkt zich echter niet tot de cyclus van de Federale Plannen en Rapporten inzake Duurzame Ontwikkeling. In 2002 werd de Programmatorische Federale Overheidsdienst (POD) Duurzame Ontwikkeling opgericht. Onverminderd de wet van 5 mei 1997 is deze overheidsdienst belast met de voorbereiding en de coördinatie van het beleid inzake duurzame ontwikkeling en met de terbeschikkingstelling van expertise.

De verantwoordelijkheid voor een beleid inzake duurzame ontwikkeling ligt ook bij elk lid van de federale regering en bij elke overheidsdienst. Via de creatie van cellen duurzame ontwikkeling in de federale overheidsdiensten wil de federale regering dan ook de implementatie van duurzame ontwikkeling in het beleid verstevigen.

Concreet beoogt de federale regering door de oprichting van cellen duurzame ontwikkeling:

- 1° de uitvoering en opvolging van het lopende federaal plan inzake duurzame ontwikkeling in elke overheidsdienst te bevorderen door de cel onder meer als een intern coördinatiepunt op te richten en dit binnen het kader van de wet van 5 mei 1997 wordt toegekend aan de ICDO;
- 2° de uitvoering van duurzame ontwikkelingseffectbeoordelingen (DOEB) op belangrijke overheidsbeslissingen mogelijk te maken door er een wettelijke basis voor te creëren;
- 3° de samenwerking en informatie-uitwisseling tussen de diverse federale overheidsdiensten op het vlak van duurzame ontwikkeling te bevorderen doordat elke cel duurzame ontwikkeling een duidelijk te identificeren entiteit zal vormen.

BESPREKING VAN DE ARTIKELEN

HOOFDSTUK I. - Toepassingsgebied en definities

Artikel 1 stelt het toepassingsgebied vast. Het is van toepassing op alle federale overheidsdiensten, op drie programmatorische federale overheidsdiensten en op het Ministerie van Landsverdediging.

Artikel 2 bepaalt onder meer de definitie en de inhoud van het actieplan inzake duurzame ontwikkeling dat de cel duurzame ontwikkeling van elke overheidsdienst per kalenderjaar opstelt.

Dit actieplan inzake duurzame ontwikkeling kan geïntegreerd worden in het managementplan en in het operationeel plan van de leidend ambtenaar.

HOOFDSTUK II. - Oprichting, samenstelling en opdrachten

Artikel 3 voorziet in de oprichting van een cel duurzame ontwikkeling in elke overheidsdienst die onder het toepassingsgebied van dit ontwerpbesluit valt. Elke cel wordt opgericht onder het gezag van de leidend ambtenaar.

Artikel 4 stelt de taken van de cellen duurzame ontwikkeling vast. Elke cel heeft acht taken die verdeeld kunnen worden over twee takenpakketten. Het eerste takenpakket (artikel 4, 1°, 2° en 3°) is gelieerd aan de interne werking van de overheidsdienst. Het tweede takenpakket (artikel 4, 4°, 5°, 6°, 7° en 8°) is gelieerd aan de samenwerking tussen de overheidsdiensten op het vlak van duurzame ontwikkeling.

Artikel 5 bepaalt dat de cel duurzame ontwikkeling van elke overheidsdienst een werkgroep is die uit minimum de titularissen van de volgende functies, namelijk:

- 1° uit de vertegenwoordiger van het lid van de regering of de vertegenwoordigers van de leden van de regering in de ICDO die bevoegd zijn voor de dienst;
- 2° uit de expert die de dienst in de ICDO vertegenwoordigt;
- 3° uit de adviseur voor intern milieubeheer van de dienst;
- 4° uit een verantwoordelijke voor de begroting van de dienst;

5° uit een verantwoordelijke voor het aankoopbeleid van de dienst.

Het is mogelijk dat een lid deel uitmaakt van de cel duurzame ontwikkeling als titularis van meerdere van deze functies.

Met uitzondering van de vertegenwoordiger(s) van de federale regering en de expert die de overheidsdienst in de ICDO vertegenwoordigt, worden de leden van de cel aangewezen door het directiecomité of, bij ontstentenis hiervan, door de leidend ambtenaar van de overheidsdienst.

HOOFDSTUK III. - Actieplan

Artikel 6 bepaalt dat in elke overheidsdienst voor het begin van het betrokken kalenderjaar een actieplan inzake duurzame ontwikkeling wordt vastgesteld door het directiecomité van de overheidsdienst of, bij ontstentenis hiervan, door de leidend ambtenaar van de overheidsdienst. De basis is een ontwerp van actieplan dat door de cel duurzame ontwikkeling wordt opgesteld.

Een eerste actieplan dient voor het kalenderjaar 2005 te worden vastgesteld.

SLOTBEPALINGEN

De oprichting van de cellen duurzame ontwikkeling heeft ook een weerslag op de taken van, enerzijds, de ICDO en haar secretariaat en, anderzijds, de POD Duurzame Ontwikkeling. In dat kader kennen de artikels 7 en 8 aan deze organen bepaalde bevoegdheden toe omtrent (1) het kennisbeheer inzake duurzame ontwikkeling, (2) de DOEB, (3) de actieplannen inzake duurzame ontwikkeling en (4) de sensibilisatiestrategie rond duurzame ontwikkeling.

Bij het operationaliseren van methodes omtrent de DOEB zal de POD Duurzame Ontwikkeling gebruik maken van onder andere de studies die worden opgestart ingevolge het tweede plan voor wetenschappelijke ondersteuning van een beleid gericht op duurzame ontwikkeling (PODO II) van de POD Wetenschapsbeleid.

Wij hebben de eer te zijn,

Sire,

van Uwe Majesteit,

de zeer eerbiedige

en zeer getrouwe dienaars.

De Minister van Ambtenarenzaken, Maatschappelijke Integratie,
Grootstedenbeleid en Gelijke Kansen,

Ch. DUPONT

De Staatssecretaris

voor Duurzame Ontwikkeling en Sociale Economie,

Mevr. E. VAN WEERT

ADVIES 37.446/1 VAN DE AFDELING WETGEVING VAN DE RAAD VAN STATE

...

22 SEPTEMBER 2004. - Koninklijk besluit houdende oprichting van cellen duurzame ontwikkeling in de federale overheidsdiensten, de programmatorische federale overheidsdiensten en het Ministerie van Landsverdediging

ALBERT II, Koning der Belgen,

Aan allen die nu zijn en hierna wezen zullen, Onze Groet.

Gelet op artikel 37 van de Grondwet;

Gelet op de wet van 5 mei 1997 betreffende de coördinatie van het federale beleid inzake duurzame ontwikkeling, inzonderheid op de artikelen 16, laatste lid, en 17, tweede lid;

Gelet op de adviezen van de Inspecteur van Financiën, gegeven op 10 en 12 maart 2004;

Gelet op de akkoordbevinding van Onze Minister van Begroting, gegeven op 6 mei 2004;

Gelet op advies 37.446/1 van de Raad van State, gegeven op 8 juli 2004, overeenkomstig artikel 84, § 1, 1°, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State;

Op de voordracht van Onze Minister van Ambtenarenzaken en Onze Staatssecretaris voor Duurzame Ontwikkeling en op het advies van Onze in Raad vergaderde Ministers,

Hebben Wij besloten en besluiten Wij:

HOOFDSTUK I. - Toepassingsgebied en definities

Artikel 1. Vallen onder de toepassing van dit besluit:

1° de volgende federale overheidsdiensten:

- a) de Federale Overheidsdienst Kanselarij van de Eerste Minister,
- b) de Federale Overheidsdienst Personeel en Organisatie,
- c) de Federale Overheidsdienst Budget en Beheerscontrole,
- d) de Federale Overheidsdienst Informatie- en Communicatietechnologie,
- e) de Federale Overheidsdienst Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking,
- f) de Federale Overheidsdienst Binnenlandse Zaken,
- g) de Federale Overheidsdienst Financiën,
- h) de Federale Overheidsdienst Mobiliteit en Vervoer,

-
- i) de Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg,
 - j) de Federale Overheidsdienst Sociale Zekerheid,
 - k) de Federale Overheidsdienst Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu,
 - l) de Federale Overheidsdienst Justitie,
 - m) de Federale Overheidsdienst Economie, K.M.O., Middenstand en Energie;

2° de volgende programmatorische federale overheidsdiensten:

- a) de Programmatorische Federale Overheidsdienst Maatschappelijke Integratie, Armoedebestrijding en Sociale Economie,
- b) de Programmatorische Federale Overheidsdienst Wetenschapsbeleid,
- c) de Programmatorische Federale Overheidsdienst Duurzame Ontwikkeling;

3° het Ministerie van Landsverdediging.

Art. 2. Voor de toepassing van dit besluit wordt verstaan onder :

1° “dienst”: elke overheidsdienst, alsmede het Ministerie van Landsverdediging, die onder het toepassingsgebied van dit besluit valt;

2° “leidend ambtenaar”: de voorzitter van het directiecomité van een federale overheidsdienst of de voorzitter van het directiecomité van het Ministerie van Landsverdediging of de voorzitter van een programmatorische federale overheidsdienst;

3° “duurzame ontwikkelingseffectbeoordeling”, hierna ‘DOEB’ genoemd: de methode(s) voor het bestuderen door de diensten van mogelijke sociale, economische en leefmilieueffecten van een voorgesteld beleid vooraleer de uiteindelijke beslissing genomen wordt;

4° “actieplan”: het actieplan inzake duurzame ontwikkeling dat door elke dienst elk kalenderjaar wordt opgesteld en dat omvat:

- a) een lijst van de maatregelen van het lopende Federaal Plan inzake Duurzame Ontwikkeling waarvan de uitvoering aan de dienst is toevertrouwd en de wijze waarop hieraan tijdens het betreffende kalenderjaar uitvoering zal worden gegeven;
- b) een lijst van andere maatregelen inzake duurzame ontwikkeling die door de dienst in het betreffende kalenderjaar zullen worden uitgevoerd overeenkomstig de beleidslijnen van de minister of de ministers die bevoegd zijn voor de dienst;
- c) een lijst van de types van beslissingen waarop een DOEB zal worden uitgevoerd;

5° “kennismanagement”: het op systematische wijze beheren van de verzameling, opslag en verspreiding van bestaande en nieuwe informatie en kennis, noodzakelijk voor het functioneren van de diensten, inzake duurzame ontwikkeling.

HOOFDSTUK II. - Oprichting, samenstelling en opdrachten

Art. 3. In elke dienst wordt een cel duurzame ontwikkeling opgericht onder het gezag van de leidend ambtenaar.

Art. 4. De cel duurzame ontwikkeling heeft de volgende opdrachten :

- 1° het opstellen van een ontwerp van actieplan voor haar dienst;
- 2° het uitvoeren van een DOEB of het coördineren van de uitvoering van een DOEB op beslissingen overeenkomstig het actieplan;
- 3° het sensibiliseren van haar dienst rond duurzame ontwikkeling;
- 4° de interne coördinatie van de uitvoering van de maatregelen van het lopende Federaal Plan inzake Duurzame Ontwikkeling die aan haar dienst zijn toevertrouwd krachtens dit plan;
- 5° het ondersteunen van de vertegenwoordigers van de federale regering bij het opstellen van het rapport bedoeld in artikel 16, derde lid, van de wet van 5 mei 1997 betreffende de coördinatie van het federale beleid inzake duurzame ontwikkeling;
- 6° het vertegenwoordigen van haar dienst in de Interdepartementale Commissie Duurzame Ontwikkeling zoals bedoeld in artikel 12, § 1, van het koninklijk besluit van 1 december 1998 tot vaststelling van de algemene regels betreffende de organisatie en de werking van de Interdepartementale Commissie Duurzame ontwikkeling;
- 7° het ondersteunen van de Task Force Duurzame Ontwikkeling van het Federaal Planbureau bij het opstellen van het Federaal Rapport inzake Duurzame Ontwikkeling door het leveren van gegevens en informatie;
- 8° het verspreiden binnen haar dienst van elk Federaal Rapport inzake Duurzame Ontwikkeling.

Art. 5. § 1. De cel duurzame ontwikkeling is een werkgroep die minimum uit de houders van de volgende functies is samengesteld:

- 1° de vertegenwoordiger van het lid van de regering of de vertegenwoordigers van de leden van de regering in de Interdepartementale Commissie Duurzame Ontwikkeling die bevoegd zijn voor de dienst;
- 2° de vertegenwoordiger bedoeld in artikel 12, § 1, van het koninklijk besluit van 1 december 1998 tot vaststelling van de algemene regels betreffende de organisatie en de werking van de Interdepartementale Commissie Duurzame ontwikkeling;
- 3° de adviseur voor intern milieubeheer van de dienst;
- 4° een verantwoordelijke voor de begroting van de dienst;
- 5° een verantwoordelijke voor het aankoopbeleid van de dienst.

§ 2. Wanneer de behoeften van de dienst dit rechtvaardigen kunnen er personeelsleden als lid worden toegevoegd aan de cel duurzame ontwikkeling.

§ 3. Het lid bedoeld in artikel 5, § 1, 2°, is belast met de coördinatie van de cel duurzame ontwikkeling.

§ 4. In de diensten bedoeld in artikel 1, § 1 en § 2, 2°, en met uitzondering van de leden bedoeld in artikel 5, § 1, 1° en 2°, worden de leden van de cel duurzame ontwikkeling aangewezen door het directiecomité van de dienst.

In de diensten bedoeld in artikel 1, § 2, 1° en 3° en § 3, en met uitzondering van het lid of de leden bedoeld in artikel 5, § 1, 1°, worden de leden van de cel duurzame ontwikkeling aangewezen door de leidend ambtenaar.

§ 5. De leidend ambtenaar stelt het huishoudelijk reglement van de cel duurzame ontwikkeling van zijn dienst vast.

HOOFDSTUK III. - Actieplan

Art. 6. Op basis van het ontwerp bedoeld in artikel 4, 1°, stelt het directiecomité of, bij ontstentenis van een directiecomité, de leidend ambtenaar het actieplan voor het betrokken kalenderjaar op en dit uiterlijk op 31 december van het daaraan voorafgaande kalenderjaar.

Een eerste actieplan wordt vastgesteld voor het kalenderjaar 2005.

HOOFDSTUK IV. - Slotbepalingen

Art. 7. Het secretariaat van de Interdepartementale Commissie Duurzame Ontwikkeling is belast met het kennismanagement, noodzakelijk voor het functioneren van de federale overheidsdiensten, inzake duurzame ontwikkeling.

Art. 8. De Programmatorische Federale Overheidsdienst Duurzame Ontwikkeling is ermee belast de methodes omtrent de DOEB te operationaliseren en deze ter beschikking te stellen van elke dienst.

De Programmatorische Federale Overheidsdienst Duurzame Ontwikkeling is belast met de kwaliteitsmonitoring van de implementatie van de DOEB in elke dienst.

De Programmatorische Federale Overheidsdienst Duurzame Ontwikkeling is belast met de uitwerking van een methode voor het opstellen van het actieplan en met het ondersteunen van elke cel duurzame ontwikkeling bij het opstellen van het actieplan van haar dienst.

De Programmatorische Federale Overheidsdienst Duurzame Ontwikkeling is belast met de uitwerking van een sensibilisatiestrategie rond duurzame ontwikkeling.

Art. 9. Dit besluit treedt in werking op de dag waarop het in het Belgisch Staatsblad wordt bekendgemaakt, met uitzondering van artikel 4, 2°, en artikel 8, § 2, die in werking treden op de door Onze Minister bevoegd voor duurzame ontwikkeling te bepalen datum.

Art. 10. Onze Ministers zijn, ieder wat hem betreft, belast met de uitvoering van dit besluit.

Gegeven te Brussel, 22 september 2004.

ALBERT

Van Koningswege :

De Eerste Minister,

G. VERHOFSTADT

De Vice-Eerste Minister en Minister van Justitie,

Mevr. L. ONKELINX

De Vice-Eerste Minister en Minister van Financiën,

D. REYNDERS

De Vice-Eerste Minister

en Minister van Begroting en Overheidsbedrijven,

J. VANDE LANOTTE

De Vice-Eerste Minister en Minister van Binnenlandse Zaken,

P. DEWAELE

De Minister van Buitenlandse Zaken,

K. DE GUCHT

De Minister van Landsverdediging,

A. FLAHAUT

De Minister van Economie, Energie

Buitenlandse Handel en Wetenschapsbeleid,

M. VERWILGHEN

De Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid,

R. DEMOTTE

De Minister van Middenstand en Landbouw,

Mevr. S. LARUELLE

De Minister van Werk,

Mevr. F. VAN DEN BOSSCHE

De Minister van Ontwikkelingssamenwerking,

A. DE DECKER

De Minister van Ambtenarenzaken,

Maatschappelijke Integratie, Grootstedenbeleid en Gelijken Kansen,

C. DUPONT

De Minister van Mobiliteit,

R. LANDUYT

De Minister van Leefmilieu en van Pensioenen,

B. TOBBACK

De Staatssecretaris voor Informatisering van de Staat,

P. VANVELTHOVEN

De Staatssecretaris voor Modernisering

van de Financiën en de Strijd tegen de Fiscale Fraude,

H. JAMAR

De Staatssecretaris voor Administratieve Vereenvoudiging,

V. VAN QUICKENBORNE

De Staatssecretaris voor Europese Zaken,

D. DONFUT

De Staatssecretaris voor Duurzame

Ontwikkeling en Sociale Economie,

E. VAN WEERT

De Staatssecretaris voor het Gezin en Personen met een Handicap,

Mevr. G. MANDAILA MALAMBA

**BIJLAGE 7: ADVIES VAN DE INTERDEPARTEMENTALE COMMISSIE
DUURZAME ONTWIKKELING BETREFFENDE HET WERKDOCUMENT
TER VOORBEREIDING VAN HET INDICATIEF
TIENJARENPLAN VAN DE BEVOORRRADING IN
AARDGAS VAN BELGIE OPGESTELD DOOR DE CREG.**

PREAMBULE

De wet van 29 april 1999 betreffende de organisatie van de gasmarkt en het fiscaal statuut van de elektriciteitsproducenten voegt in het artikel 14 een nieuw artikel 15/13 toe aan de wet van 12 april 1965 betreffende het vervoer van gasachtige producten en andere door middel van leidingen, dat luidt als volgt:

"Art.15/13. - §1 De Commissie (bedoeld wordt 'de Commissie voor de Regulering van de Elektriciteit en het Gas', afgekort CREG) stelt een indicatief plan van bevoorrading in aardgas vast in samenwerking met de Administratie voor Energie van het federale Ministerie van Economische Zaken en na raadpleging van representatieve organisaties van de gasondernemingen, het Federaal Planbureau, het Controlecomité, de Interdepartementale Commissie voor de duurzame ontwikkeling en de gewestregeringen. Dit plan is onderworpen aan de goedkeuring van de minister ('de federale minister bevoegd voor Energie').

Het indicatief plan is een tienjarenplan; het wordt om de drie jaar geactualiseerd voor de volgende tien jaar, en telkens wanneer onvoorziene marktontwikkelingen het vereisen, overeenkomstig de procedure bepaald in het eerste lid. Het wordt voor de eerste maal opgesteld twaalf maanden vanaf de inwerkingtreding van dit artikel.

§2. Het indicatief plan bevat de volgende elementen:

1. de schatting van de evolutie van de vraag naar aardgas op middellange en lange termijn;
2. de richtsnoeren inzake diversificatie van de bevoorradsingsbronnen en de identificatie van de nieuwe behoeften inzake bevoorrading in aardgas;
3. een investeringsprogramma met het oog op het behoud en de ontwikkeling van de infrastructuur voor vervoer en opslag;
4. de criteria en de maatregelen betreffende de continuïteit van de bevoorrading.

Op 27 april 2004 zond de CREG aan mevrouw F. Van den Bossche, voorzitter van de Interdepartementale Commissie voor Duurzame Ontwikkeling, verder ICDO genaamd, de Nederlandstalige versie van een werkdocument ter voorbereiding van het Indicatief Plan van Bevoorrading in Aardgas 2004-2014 met de vraag hierover 'zo spoedig mogelijk en uiterlijk tegen 27 mei 2004 een advies uit te brengen. Een Franstalige versie van het document werd aan het ICDO-secretariaat bezorgd op 17 mei 2004.

Het ICDO-secretariaat zond de Nederlandstalige versie aan alle leden op 3 mei 2004. De Franstalige versie werd rondgezonden op 17 mei. Op 14 mei boog een adhoc-werkgroep zich over het werkdocument. Het ICDO-secretariaat bereidde op basis van de opmerkingen die tijdens deze vergadering werden geuit een ontwerpadvies voor dat tijdens de plenaire ICDO-vergadering van 25 mei 2004 werd besproken en goedgekeurd.

ADVIES

De ICDO nam kennis van het consultatiedocument betreffende het "Indicatief Plan van Bevoorrading in Aardgas 2004-2014" dat een eerste driejaarlijkse actualisering vormt van het in 2001 uitgebrachte indicatief tienjarenplan van aardgasbevoorrading in België.

Net zoals in 2001 acht de ICDO het voorliggende werkdocument een waardevolle bijdrage tot de invulling van het nieuwe kader waarbinnen de aardgasmarkt zich in de toekomst in België kan ontwikkelen. Het nieuwe document getuigt ook van een rijpingsproces binnen de CREG, waarbij men een beter inzicht verwierf in de rol van de instelling en de functie van het indicatief plan. Ook technisch getuigt het document, binnen de hypothesen die men weerhield, van coherentie en vakmanschap.

Binnen de korte termijn die haar toegewezen werd om haar advies uit te brengen, wenst de ICDO zich te beperken tot enkele algemene opmerkingen die net zoals drie jaar geleden vooral betrekking hebben op het ruimer kader waarbinnen ons inziens dit indicatief plan zich dient in te schrijven. In de mate dat het voorgestelde indicatief plan effectief reeds een betere omkadering bevat dan de vorige versie, ontbreekt volgens de Interdepartementale Commissie voor Duurzame Ontwikkeling nog steeds het ruimer kader waarbinnen institutionele, sociale en ecologische elementen geïntegreerd worden door de door de CREG gehanteerde technische aanpak.

Concreet wenst de ICDO op volgende elementen te wijzen:

- het indicatief plan is opgebouwd op een referentiescenario voor de vraag naar aardgas. Dit scenario is gebaseerd op hypothesen betreffende de toekomstige vraagevolutie die een voortzetting zijn van de actuele tendensen. Slechts één enkele sensibele analyse werd hierop toegepast op basis van meer of minder economische groei en een strengere of zachtere winter. Idealiter zou het referentiescenario zich moeten baseren op een nationale langetermijnvisie op de globale energie-evolutie, een soort van nationaal energieplan. Een dergelijke globale visie zou bijvoorbeeld toelaten na te gaan of het vraagniveau zoals voorzien in het indicatief plan voor aardgasbevoorrading verenigbaar is met dit globale energiebeleid, dat in het bijzonder moet toezien op het respecteren van de Belgische engagementen in het kader van het Kyoto-protocol. De ICDO dient vast te stellen dat een dergelijk nationaal beleidsplan momenteel ontbreekt. Het is bovendien zeker niet de rol van de CREG om dit op te stellen. De ICDO pleit er dan ook voor dat de regering invulling zou geven aan artikel 34 van de wet van 29 april 1999 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt waarbij de overdracht van de bevoegdheden van het door de wet opgeheven Nationaal Comité voor de Energie in het vooruitzicht wordt gesteld.

Het ontbreken van een dergelijk globaal referentieplan ontslaat de CREG evenwel niet om rekening te houden met de vele beleidsinitiatieven die zowel op federaal als regionaal vlak in het kader van het klimaat- of het energiebeleid worden getroffen.

- In de mate dat het werkdocument toch reeds verwijst naar de Kyoto-engagementen en de door de regering besliste uitstap uit de nucleaire energie, roept de wijze waarop de CREG hier invulling aan geeft toch wel vragen op bij de ICDO.

Concreet is dit het geval voor de redenering die ontwikkeld wordt in de sectie 1.2.10 van het document, waarbij verwezen wordt naar een Kyotosimulatie die in 2014 zou leiden tot een belangrijke daling (15 à 20%) van de aardgasvraag ten opzichte van deze voorzien in het referentiescenario. Deze resultaten staan in schril contrast met deze van andere studies, waaronder de recente door het FPB gepubliceerde energievoorzichten voor België tegen 2030. Het zou dan ook nuttig zijn meer informatie te krijgen bij het door de CREG gehanteerde scenario en de hypothesen waarop dit werd opgebouwd.

- Ook de beoordeling die het document geeft betreffende de uitstap uit kernenergie ("indien gekozen wordt voor een stabilisatie van de CO₂-emissies na 2012 is zelfs de uitstap uit kernenergie niet mogelijk") lijkt de ICDO weinig onderbouwd. De ICDO onderschrijft dat het parallel doorvoeren van de nucleaire uitstap en een stabilisatie of vermindering van de broeikasgasemissies geen eenvoudige opgave is en een belangrijke beleidsinspanning zal vergen. De ICDO is van oordeel dat hiertoe evenwel een belangrijke aanzet werd geleverd op de verschillende beleidsniveaus (o.a. de vrijwillige energieovereenkomsten, REG-decreet, demand-side-management, derde-investeerderprincipe, energiefiscaliteit, groene stroom, nieuwe technologieën).
- De ICDO erkent dat het indicatief plan uiteindelijk dient te beantwoorden aan één fundamentele doelstelling: "het waarborgen van de Belgische aardgasvoorziening" (werkdocument 1.2.5., p. 12). De ICDO schrijkt echter van de maximalistische invulling die hier binnen het indicatief plan aan wordt gegeven. Het voorgestelde plan en de hierbinnen door de CREG aanbevolen investeringen vloeien immers voort uit een scenario van een cumulatieve piekvraag in hoofde van alle economische actoren, en laat zich dan ook kenmerken door een supplyside management met overdimensionering van het netwerk als gevolg. De ICDO betreurt dat het plan wel verwijst naar het bestaan en mogelijk gebruik van onderbreekbaarheid, multi-fuel-installaties, kruisbestuiving van transit- en transportcapaciteit maar deze elementen verder niet in rekening brengt. Dit brengt ons bij een sociaal aspect verbonden met het prijskaartje dat dit plan vertegenwoordigt voor de gebruiker. Het is trouwens opvallend dat het indicatief plan zeer weinig aandacht besteedt aan prijselementen. De ICDO mist binnen het indicatief plan een ernstige analyse van de mogelijke prijsevolutie van het aardgas en het vervoer ervan, een (kosten)analyse van de investeringen in functie van macro-economische factoren zoals de toekomstige wereldvraag naar aardgas. De nood aan bepaalde investeringen dient dan ook door een geïntegreerde analyse en een bijkomende (andere dan met de piekvraag gerelateerde) argumentatie onderbouwd te worden.

BESLUIT:

In algemene zin acht de ICDO het voorliggende werkdocument zeker een waardevolle technische bijdrage tot de invulling van het nieuwe kader waarbinnen de aardgasmarkt zich in de toekomst in België kan ontwikkelen. De ICDO spreekt, net als in haar eerste advies van 2001, evenwel de hoop uit dat de tienjarenplannen zich in de toekomst, ter gelegenheid van de volgende actualiseringen, verder zullen ontwikkelen binnen een ruimer kader waarbij ook meer

aandacht zal verleend worden aan de integratie van institutionele, sociale en ecologische elementen.

Brussel, 25 mei 2004

BIJLAGE 8: ADVIES VAN DE INTERDEPARTEMENTALE COMMISSIE DUURZAME ONTWIKKELING (ICDO) BETREFFENDE DE VOORBEREIDENDE VERSIE VAN HET INDICATIEF PROGRAMMA VAN DE PRODUCTIEMIDDELEN VOOR ELEKTRICITEIT IN BELGIË 2005-2014 VOORGELEGD DOOR DE COMMISSIE VOOR DE REGULERING VAN DE ELEKTRICITEIT EN HET GAS (CREG)

Artikel 3 van de wet van 29 april 1999 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt, hierna de Wet genoemd, luidt als volgt:

"Art. 3 - § 1. De Commissie (voor de Regulering van de Elektriciteit en het Gas, afgekort CREG) stelt een indicatief programma van de productiemiddelen voor elektriciteit vast in samenwerking met de Administratie voor Energie van het federaal Ministerie van Economische Zaken en na raadpleging van de netbeheerder, het Federaal Planbureau, het controlecomité, de Interdepartementale Commissie voor de Duurzame Ontwikkeling en de gewestregeringen. Het indicatief programma is onderworpen aan de goedkeuring van de (federale) Minister (bevoegd voor de Energie).

Het indicatief programma is een tienjarenprogramma; het wordt om de drie jaar aangepast voor de volgende tien jaar, overeenkomstig de procedure bepaald in het eerste lid. ...

§ 2. Het indicatief programma bevat de volgende elementen:

- 1° het maakt een schatting van de evolutie van de vraag naar elektriciteit op middellange en lange termijn en identificeert de behoeften aan productiemiddelen die daaruit voortvloeien;
- 2° het bepaalt de richtsnoeren inzake de keuze van primaire bronnen met zorg voor een gepaste diversificatie van de brandstoffen, de bevordering van het gebruik van hernieuwbare energiebronnen en de inpassing van de randvoorwaarden inzake leefmilieu bepaald door de gewesten;
- 3° het bepaalt de aard van de aan te bevelen productiekanaalen met zorg voor de bevordering van productietechnologieën met lage emissie van broeikasgassen;
- 4° het evalueert de behoefte aan openbare dienstverleningen in het domein van de productie, alsook de efficiëntie en de kost van deze verplichtingen.

§ 3. ... "

Op 26 november 2004 zond de Commissie voor de Regulering van de elektriciteit en het gas (hierna CREG) aan het secretariaat van de Interdepartementale Commissie voor Duurzame Ontwikkeling (hierna ICDO) een voorbereidende versie van het indicatief tienjarenprogramma van de productiemiddelen voor elektriciteit in België, opgesteld door de CREG met het uitdrukkelijk verzoek uiterlijk tegen 14 december 2004 hierover een schriftelijk advies uit te brengen.

Nadat het secretariaat op 29 november een elektronische versie van deze tekst in het Nederlands en het Frans bekwam, werd, in overleg met de voorzitter, volgende procedure bepaald:

"Een ad-hoc-werkgroep waarop alle ICDO-leden en -experten uitgenodigd werden brengt op 8 december elementen voor een advies samen;

"Op basis hiervan bereidt het ICDO-secretariaat een voorontwerp van advies voor tegen 9 december;

"Dit voorontwerp wordt voorgelegd aan wie op 8 december de vergadering van de ad-hoc-werkgroep bijwoonde en aan de ICDO-Bureauleden;

"Het ICDO-Bureau geeft op 13 december eventueel groen licht voor het doorzenden van een ontwerp van advies aan alle ICDO-leden en -experten én voor het doorzenden van dit ontwerp aan de CREG onder voorbehoud van de bespreking en goedkeuring van dit ontwerp tijdens de ICDO-vergadering voorzien op 22 december;

"Het ontwerp wordt besproken en een advies wordt goedgekeurd op woensdag 22 december, waarna het officieel aan de CREG zal bezorgd worden.

Zoals vroeger reeds herhaaldelijk vermeld, wenst de ICDO nogmaals de aandacht te vragen voor het feit dat de termijn die door de CREG eenzijdig bepaald wordt voor het uitbrengen van dit advies (\pm 2 weken als je abstractie maakt van de datum van ontvangst en inzending) zeer kort is. Gezien haar interdepartementaal karakter is het zeker niet eenvoudig om binnen deze korte tijdspanne alle leden te informeren, hun reacties te bekomen, deze te bundelen en uiteindelijk een definitief advies te formuleren waarin elkeen zich kan terugvinden met ten slotte nog een vertaling naar het Frans en/of het Nederlands. Vandaar dat wij ons genoodzaakt zagen op 14 december slechts een voorlopige versie te bezorgen en dat het advies slechts op 22 december (weliswaar nog steeds binnen de maand na het voorleggen van de voorbereidende versie) kon ingezonden worden.

ALGEMENE OPMERKINGEN:

De ICDO houdt eraan de CREG te feliciteren voor de opmerkelijke vooruitgang die kan vastgesteld worden wanneer deze voorbereidende versie van het indicatief programma 2005-2014 vergeleken wordt met het werkdokument ter voorbereiding van het indicatief programma 2002-2011.

Het indicatief programma wordt nu ondersteund door een aantal studies die het document een ernstige wetenschappelijke onderbouw bezorgen. Zoals verder in het advies zal gemeld worden, blijft er evenwel een probleem bestaan. Het document verwijst weliswaar naar de resultaten van deze studies, maar het blijft onmogelijk om al deze studies volledig in te kijken en kennis te nemen van de ten grondslag liggende hypothesen en hun volledigheid. De ICDO zou het zeer op prijs stellen mocht de CREG in de toekomst bij een adviesaanvraag ook de studies waarop ze haar plan baseert openbaar maken. Gezien de korte termijn waarover de ICDO beschikte en het feit dat niet alle studies konden ingekeken worden, volgen in dit advies ook een aantal vragen waarop we op dit ogenblik geen antwoord vinden in de voorbereidende tekst.

Het indicatief tienjarenprogramma dat voorligt, besteedt aandacht aan de Belgische verplichtingen op het vlak van de vermindering van emissies van broeikasgassen, zoals voorzien in het kader van het Kyoto-protocol.

Elk van de gewesten heeft ondertussen in dit kader en binnen het opstellen van een Europese markt voor CO₂-emissierechten een allocatieplan voor emissiequota opgesteld. Deze plannen werden ondertussen door de Europese Commis-

sie goedgekeurd (oktober 2004). Deze plannen bevatten concrete informatie betreffende de CO₂-emissiequota die aan de elektriciteitssector toegekend worden tot 2012. De gewestelijke klimaatplannen bevatten trouwens ook informatie betreffende de globale broeikasgasdoelstellingen en vooruitzichten op het vlak van elektriciteitsproductie en de hieraan verbonden CO₂-emissies.

Ook al verwijst het indicatief plan naar deze gewestelijke plannen, toch is het nergens duidelijk of het voorstel dat in het plan naar voor wordt geschoven, beantwoordt aan deze regionale plannen.

Zoals reeds gemeld in het ICDO-advies aangaande het indicatief plan van de bevoorrading in aardgas (mei 2004) stelt de ICDO vast dat een proces ontbreekt dat een grotere samenhang zou kunnen verzekeren tussen het voorstel van indicatief programma van de CREG en de energie- en klimaatplannen opgesteld door de Belgische overheden.

Idealiter zou dat voorstel van indicatief programma zich moeten baseren op een nationale langetermijnvisie betreffende energie, een Nationaal Energieplan. Dit zou bijvoorbeeld toelaten om na te gaan of de binnen dit project voorziene energievraag aansluit bij het globale energiebeleid, dat in het bijzonder moet toezien op de naleving van de verbintenissen van het Kyoto-protocol. Een dergelijk nationaal plan bestaat evenwel niet en het is uiteraard niet de taak van de CREG om zo'n plan tot stand te brengen.

In dat verband herinnert de ICDO aan artikel 34 van de Wet dat voorziet dat de bevoegdheden die voorheen toebehoorden aan het Nationaal Comité voor de Energie (Comité dat opgeheven werd) dienen overgedragen te worden. Deze overdracht vond echter nog niet plaats, waardoor het gebrek aan overleg en een gemeenschappelijke visie over de algemene langetermijnenergievooruitzichten zich uiteraard laat voelen in alle onderzoeken betreffende specifieke energievormen.

Een derde algemene opmerking betreft het zeer zwakke internationale luik. We moeten vaststellen dat de (geleidelijke) openstelling voor de concurrentie van de elektriciteitsmarkt (die in 1996 ingeleid werd door een Europese richtlijn) niet geleid heeft tot een Europees kader op basis van de productieplannen van de verschillende lidstaten. Zonder een dergelijk kader ontbreekt een reëel perspectief voor een internationale Europese markt. Dergelijke informatie lijkt ons onontbeerlijk wil men, zoals het plan in Hoofdstuk 10 vermeldt, effectief werk maken van een verhoging van de capaciteit die voor uitwisseling beschikbaar is aan de grenzen. Zolang dergelijk kader ontbreekt, zal de uitwisseling met het buitenland een zwak element blijven binnen de programma's.

Een vierde algemene opmerking betreft de afwezigheid van sociaal-economische elementen zoals de tewerkstelling. De ICDO acht het wenselijk dat volgende indicatieve plannen ook bijvoorbeeld zouden verwijzen naar het tewerkstellingspotentieel dat samenhangt met de onderzochte investeringsscenario's.

SPECIFIEKE VRAGEN EN OPMERKINGEN

Op pagina 24 start het hoofdstuk 6 "Bescherming van het leefmilieu" met de zin:

" Het milieubeleid kadert in een algemeen beleid van duurzame ontwikkeling, waarvan de krachtlijnen werden beschreven in het Federaal Plan voor Duur-

zame Ontwikkeling 2004-2008 dat op 24 september 2004 door de federale Ministerraad werd goedgekeurd".

De ICDO stelt voor deze paragraaf te herformuleren om beter tot uiting te brengen dat het milieubeleid slechts één van de aspecten van duurzame ontwikkeling vormt en dat het Federaal Plan niet de krachtlijnen van een algemene benadering van duurzame ontwikkeling betreft, maar wel deze die goedgekeurd werden door de Ministerraad." Het milieubeleid kadert in een meer algemene benadering vanuit duurzame ontwikkeling waarvan de krachtlijnen, zoals goedgekeurd door de federale Ministerraad van 24 september 2004, werden beschreven in het Federaal Plan voor Duurzame Ontwikkeling 2004-2008.

Op pagina 28 van de Nederlandstalige tekst wordt in het vijfde gedachtestreepje verwezen naar de Fraunhoferstudie "Beheer van de energievraag" met de vermelding dat deze studie "besteld werd door het Ministerie van Economische Zaken". Volgens onze informatie werd deze studie besteld door de toenmalige Staatssecretaris voor Energie en Duurzame Ontwikkeling (weliswaar vanuit budgettaire middelen ingeschreven binnen de begroting van het Ministerie van Economische Zaken, afdeling Energie).

Op pagina 29 verwijst de eerste paragraaf naar de problematiek van de broeikasgasemissierechten. Hier staat de zin: "Met deze richtlijn heeft de EG een van de drie 'flexibiliteitsmechanismen' aanvaard door het protocol". De aanvaarding van deze mechanismen gebeurde voorheen binnen een internationaal kader. De richtlijn gaf eerder "gestalte aan één van deze mechanismen binnen een Europese context". Bovendien is ook de verwijzing dat "dit mechanisme gebaseerd is op de idee dat de plaats waar de emissievermindering gebeurt minder belangrijk is dan de vermindering zelf" weinig gelukkig gezien er over de plaats waar deze vermindering dient te gebeuren nog steeds discussies gevoerd worden. Zodus geldt de richtlijn bijvoorbeeld alleen voor de EU. Een meer adequate formulering zou kunnen zijn: "Dit mechanisme, dat via de marktwerking toelaat om emissiereducties te behalen daar waar ze het goedkoopst zijn, vormt een aanvulling op...".

In de vierde alinea van pagina 30 wordt vermeld dat het verdelingsvoorstel van de Nationale Klimaatcommissie slechts wettelijk bindend wordt nadat het door ieder van de vier betrokken wetgevers wordt goedgekeurd. De verdeling zoals beslist binnen het overlegcomité van 8 maart 2004 neemt de verschillende engagementen van elk van de betrokken partijen over. Vermits alle betrokken partijen dit akkoord hebben opgenomen in onder andere hun allocatieplannen voor emissierechten en het akkoord ook in het Nationaal Klimaatplan zal opgenomen worden, met een voorziene jaarlijkse evaluatie, lijkt de verwijzing naar het ontbreken van enige wettelijke basis ontoepasselijk.

Hoofdstuk 7: De Brandstoffen.

De ICDO neemt akte van de positieve vooruitzichten waarnaar het plan verwijst betreffende de bevoorrading en de prijsontwikkeling van de brandstoffen. Deze vooruitzichten kunnen ons inziens, gezien de huidige mondiale consumptie en de evolutie ervan, evenwel niet tot de conclusie leiden dat we op middellange termijn de aardolie- en gasvoorraden zonder problemen verder kunnen aanspreken. Binnen dit middellangetermijnperspectief ontbreekt het trouwens ook aan elementen die verwijzen naar de Belgische beslissing betreffende de nucleaire uitstap en de internationale context van post-Kyoto-engagementen betreffende de verdere vermindering van broeikasgasemissies. Gezien belangrijke ingrepen

op termijn zeker onvermijdelijk worden, acht de ICDO het wenselijk om nu reeds na te denken over noodzakelijke infrastructuraanpassingen en de hiermee samenhangende investeringsopties.

Hoofdstuk 8: Decentrale productie en hernieuwbare energie.

Het hoofdstuk 8 betreffende de decentrale productie en hernieuwbare energie roept meerdere vragen op. Door het feit dat de ICEDD-VITO-studie niet kan ingezien worden, was het voor de ICDO moeilijk om na te gaan of bepaalde elementen binnen deze studie al dan niet effectief in rekening werden gebracht.

Er wordt in dit verband gewezen op het feit dat het potentieel zoals bepaald binnen de AMPERE-studie (bv. maximaal 10% hernieuwbare energie in 2020) toch wel erg pessimistisch is vergeleken met andere studies. Een studie die onder andere door 3E uitgevoerd werd voor de POD Wetenschapsbeleid (voorheen DWTC) maakt bijvoorbeeld melding van een maximum van 18% tegen 2025, wat toch wel een groot verschil betekent.

Met betrekking tot offshore-windenergie verwijst een nota van Minister Vande Lanotte, voorgelegd aan de ministerraad van Oostende op 20 & 21 maart 2004 op een potentieel van 5300 à 6400 GWh wat ongeveer het dubbele is van het potentieel vermeld in het programma op basis van het AMPERE-rapport (met name 3000 GWh).

Het Vlaamse Gewest zou een doelstelling van 10% hernieuwbare energie nastreven. Op basis van het verbruik zou deze doelstelling leiden tot een hernieuwbare energie ten belope van meer dan 5000 GWh, wat opnieuw meer dan het dubbele is dan de productie waarnaar in het plan verwezen wordt.

De ICDO dringt er dan ook op aan dat de CREG de vooruitzichten betreffende hernieuwbare energie zeker nog eens zou toetsen aan de beleidsdoelstellingen die op dit vlak op de verschillende beleidsniveaus bestaan. De ICDO pleit er ook voor dat de ICEDD-VITO-studie zou toegankelijk gemaakt worden, zodat kan nagegaan worden met welke elementen wordt rekening gehouden.

Hoofdstukken 12 tot 14: Scenario's & investeringsbeleid.

De interne coherentie van de twee weerhouden scenario's roept toch wel enkele vragen op. Bijvoorbeeld, met betrekking tot de aspecten energievraag, de brandstofprijs en prijs van de emissierechten zijn andere combinaties zeker niet minder relevant. Ook de "minmax-regret-methode", op basis waarvan uiteindelijk het aanbevolen investeringsbeleid wordt gekozen, wordt op een weinig duidelijke wijze voorgesteld en verdient zeker meer toelichting. Ondanks het feit dat het programma zeker aandacht verleent aan een aantal milieuaspecten lijken deze uiteindelijk bij de keuze van de investeringsbeslissing te moeten wijken voor een kostprijsberekening. Deze keuze kent ons inziens onvoldoende gewicht toe aan een aantal beleidsaspecten die tijdens de volgende jaren nog aan belang zullen winnen binnen de elektriciteitssector.

BESLUIT

Zoals bij de aanvang van het advies reeds werd gemeld, is de ICDO ervan overtuigd dat het voorliggende programma een duidelijke verbetering betekent in

vergelijking met het voorgaande. Niettemin blijven er een aantal zwakke punten bestaan.

Het programma is dan wel gebaseerd op een aantal deelstudies, maar deze deelstudies zijn niet alle beschikbaar, waardoor onder meer de globale coherentie van deze verschillende studies en hun resultaten niet echt kan getoetst worden. Andere belangrijke opmerkingen betreffen het ontbreken van een globale visie op de energiemarkt en de Europese ontwikkeling ervan.

Meer specifiek lijken de vooruitzichten betreffende de hernieuwbare energie zelfs in het gunstigste scenario eerder aan de lage kant.

Ten slotte dringt de ICDO er op aan dat de keuze en de interne coherentie van de weerhouden scenario's en de methode die tot het aanbevolen investeringsbeleid leidt op een meer transparante en gemotiveerde wijze zou ontwikkeld worden.

BIJLAGE 9: ORGANISATIE VAN DE RAADPLEGING

De raadpleging had vooral tot doel de bevolking te informeren over het voorontwerp van plan en haar de mogelijkheid te bieden het voorgelegde document te wijzigen, opmerkingen te maken en de tekst te verbeteren. Die tekstwijzigingen konden technische verbeteringen of prioriteitswijzigingen zijn. Er werd aan de personen en organisaties die deelnamen aan de informatievergaderingen, duidelijk uitgelegd dat de raadpleging geen referendum was en dat de relevantie van de reacties belangrijker was dan hun aantal.

De raadpleging is ook een instrument om de bevolking te sensibiliseren voor het belang van duurzame ontwikkeling. Daarvoor was een vlot leesbaar document nodig van beperkte omvang dat mooi geïllustreerd was. Bovendien moest het opgesteld zijn met het oog op een vlotte verwerking van de antwoorden en geschreven zijn voor het internet.

De raadpleging werd volgens twee hoofdlijnen ontworpen en georganiseerd:

- "het rechtstreekse contact tussen de federale overheid en de burger om deze laatste te raadplegen omtrent de inhoud van het voorontwerp;
- "het onrechtstreekse contact via organisaties die gevraagd werden de inhoud van het voorontwerp van plan aan hun leden kenbaar te maken, eventueel hun adviezen in te zamelen en aan de overheid te bezorgen.

1. Van de overheid naar de burger

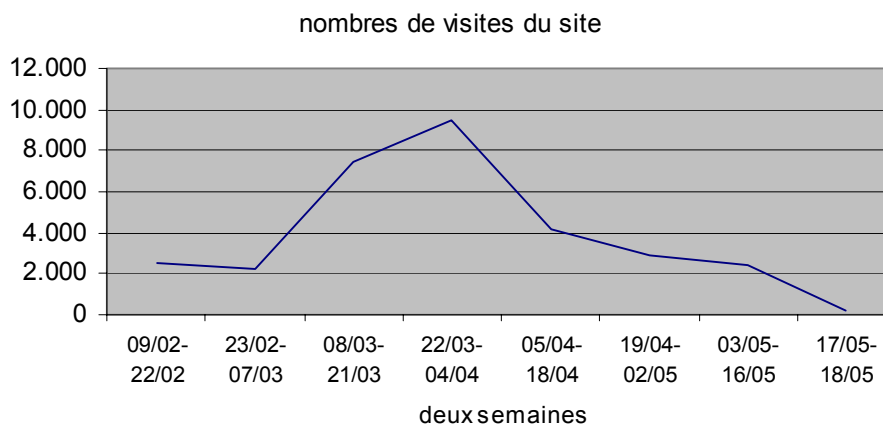
Er werden verschillende, al dan niet reglementair voorgeschreven middelen aangewend. Na een korte beschrijving ervan, zal er een beknopte evaluatie worden gemaakt.

- Er werden 25 000 exemplaren van het voorontwerp gedrukt (12 000 in het Nederlands, 12 000 in het Frans en 1 000 in het Duits) en 23 000 ervan werden verspreid.
- Een paar dagen voor de aanvang van de raadpleging hebben alle gemeentelijke administraties (582) 2 exemplaren van het voorontwerp en een affiche gekregen. Het lijkt er echter op dat slechts zeer weinig burgers langs die weg geïnformeerd of gesensibiliseerd werden, hoewel bepaalde gemeenten de raadpleging in hun gemeentelijke kranten hadden aangekondigd.
- Een paar dagen voor de aanvang van de raadpleging hebben alle openbare bibliotheken (1 477) 1 exemplaar van het voorontwerp en een affiche gekregen. Het lijkt er echter op dat slechts zeer weinig burgers langs die weg geïnformeerd of gesensibiliseerd werden.
- Tussen 24 februari en 23 maart werden 23 conferenties georganiseerd (één namiddag en één avond in elke provincie en ook in Brussel Hoofdstad, en één bij de Duitstalige gemeenschap). Er kwam bij die conferenties slechts weinig volk opdagen - tussen 0 en 40 mensen, maar meestal amper 3 tot 7. Voor die kleine opkomst zijn er meerdere verklaringen: de te algemene uitnodiging waardoor de burger zich niet persoonlijk aangesproken voelde; het gebrek aan een databank waarmee men een reeds vooraf geïnteresseerd publiek kon verwittigen; het gebrek aan belangstelling voor die conferenties bij de media; het falen van de mond-aan-mond reclame; de concurrentie met andere gesubsidieerde evenementen (zie hierna).

- In de kranten werden bekendmakingen gepubliceerd. Het gaat om 22 publicaties waarmee mogelijkwerwijs 6 000 000 Belgische burgers bereikt konden worden. Het gaat om de volgende kranten: Nederlandstalig: De Morgen, De Standaard, Het Laatste Nieuws/De Nieuwe Gazet, Het Nieuwsblad/De Gentenaar; Franstalig: La Dernière Heure/Les Sports, La Libre Belgique, Le Soir; Duitstalig: Grenz-Echo. De publicatie gebeurde op 07/02 en 23/02/2004. Tijdens de 10e week van het jaar verscheen de bekendmaking in de volgende tijdschriften: Nederlandstalig: Dag Allemaal, Humo, Knack; Franstalig: Ciné Télé Revue, Télépro. Na de publicatie in de kranten heeft de POD DO 199 bestelbons voor het plan ontvangen, na publicatie in de tijdschriften, 41. Als wij die gegevens opsplitsen per taalgroep, dan geeft dat 93 Nederlandstalige, 146 Franstalige en één Duitstalige aanvraag. Dat zijn tamelijk lage cijfers. Een paar mogelijke verklaringen: de in de kranten gepubliceerde bekendmaking bleek achteraf nogal flets van kleur; de bekendmaking/affiche had een titel waaruit men zou kunnen afleiden dat het debat reeds gesloten was.
- In de 10e week van het jaar werden er radiospots uitgezonden. De bedoeling was dat de burgers zich aangesproken zouden voelen om hun advies over de hun nauw aan het hart liggende politieke onderwerpen te geven. Het hoofddoel was niet hen een boodschap over duurzame ontwikkeling te brengen. Ondanks de kritiek van bepaalde personen, die het niet echt op prijs konden stellen dat duurzame ontwikkeling niet vernoemd werd, is de spot toch doeltreffend gebleken (bezoekersaantallen op de website - zie hierna) en werd hij door sommigen zelfs geprezen om zijn mobiliserende rol. Er bestond niettemin een gebrek aan samenhang tussen de opgewekte en mobiliserende spot enerzijds en het sobere en gesloten voorontwerp/website anderzijds.
- Er werd voor de gelegenheid een website, www.plan2004.be, gecreëerd. Daar kon het voorontwerp online gelezen worden en konden er opmerkingen worden gemaakt door de betrokken paragraaf aan te klikken. Er was ook de mogelijkheid om naar andere sites te gaan of een paar bijkomende inlichtingen te krijgen. Op de website stonden een niet-officiële samenvatting van het voorontwerp en slides. Tussen 9 februari en 18 mei 2004 werd de website

31 407 maal bezocht, wat overeenstemde met 19 763 verschillende bezoekers. 17 219 van hen kwamen slechts eenmaal, 2 544 zijn meerdere malen teruggekomen.

2 120 bezoekers (1 246 FR, 833 NL en 41 D) hebben van op de website een bestelbon afgedrukt en 8 440 hebben het voorontwerp gedownload (5 179 FR, 3 142 NL en 119 D). In de periode van de uitzending van de radiospots (tussen 8/3 en 4/4), was er een duidelijke weerslag merkbaar op het bezoekersaantal. Maar veel van die bezoeken waren eenmalig en reikten niet verder dan de eerste bladzijde. De website, die door het informaticateam van het Federaal Planbureau was verwezenlijkt, heeft technisch perfect gewerkt.

- Er werd een cd-rom uitgebracht waarop men het voorontwerp kon lezen, eenzelfde formulier als op de website invullen en dat nadien via elektronische weg opsturen. Het was de bedoeling dat men via elektronische weg zou kunnen antwoorden, zonder daarom lange tijd op het internet aangesloten te moeten blijven omdat dat voor problemen zou kunnen hebben gezorgd voor diegenen die niet over een ADSL-lijn beschikten. Er werden 3 000 exemplaren gebrand. Uiteindelijk kregen wij via deze technologie slecht 3 antwoorden binnen. De CD-rom zal dus in de toekomst niet langer als alternatief voor het internet worden gebruikt, maar als een middel om heel wat andere informatie te geven.
- De administratie heeft een website met een gans andere stijl gebruikt om het voorontwerp en de daaraan verbonden activiteiten voor te stellen, en dit op een aantrekkelijke en eenvoudige manier : www.billy-globe.org. Tijdens de raadpleging steeg het aantal bezoekers op die website, die door de administratie gesubsidieerd wordt en gewijd is aan duurzame ontwikkeling (+ 5 000 bezoekers na de uitzending van de radiospots: er werd een link geplaatst tussen www.plan2004.be en Billy-globe).

2. Van de administratie naar de organisaties en van daaruit naar hun leden

- 10 dagen voor de aanvang van de raadpleging werd er een studiedag georganiseerd om de besturen van de organisaties op te leiden in het opzetten van een sensibiliseringsactiviteit omtrent het onderwerp voor hun leden. Alle deelnemers hebben een volledige kit ontvangen (voorontwerp, cd-rom, affiche, ...). Er waren 120 deelnemers. Meer nog dan een overdracht van informatie ontstond er een echt debat tussen de verschillende auteurs van het voorontwerp en de organisaties.
- 42 organisaties (van de 52 die een project hebben ingestuurd), waarvan 19 Franstalige, 16 Nederlandstalige, 2 Duitstalige en 5 tweetalige, werden gesubsidieerd voor een bedrag dat varieerde tussen 450 en 2 500 euro om conferenties te organiseren of om publicaties (op papier of via internet) te verzorgen. Dat gebeurde op basis van het KB van 11/12/2003 (BS 17/12/2003) waarin een projectoproep werd gedaan om de raadpleging op gang te brengen. De selectiecriteria voor de projecten stonden er duidelijk in vermeld. Daarbij kwamen de toelagen aan Inter-Environnement Wallonie en aan de Bond Beter Leefmilieu om per provincie een conferentie te organiseren. Waar nodig en mogelijk zijn mensen van de administratie het

voorontwerp gaan voorstellen op de conferenties van organisaties. Van de in de begroting ingeschreven 100 000 euro, werd er meer dan 92 000 euro toegekend. Er werden 75 conferenties georganiseerd, er waren 20 internet-sites van organisaties met informatie over de raadpleging en 25 verenigingsbladen met een artikel over het voorontwerp en de raadpleging. De organisaties hebben de eindbalans van hun activiteiten nog niet opge maakt, maar een paar elementen springen in het oog: een saai en weinig inspirerend document, dat dus moeilijk te presenteren valt en moeilijk bruikbaar is om het debat op gang te brengen; de tegenstrijdigheid in het om de vier jaar mobiliseren van eenzelfde publiek voor een project op (zeer) lange termijn, het ontbreken van een evaluatie van het vorige plan, ...

Een paar organisaties - minder dan 10 voor zover wij weten - heeft op eigen initiatief en zonder toelagen conferenties-debatten voor hun publiek georganiseerd. Zij hebben af en toe een beroep gedaan op de administratie om het voorontwerp te komen voorstellen. Voor zover wij weten, is het publiek niet massaal op die uitnodigingen ingegaan.

- Ongeveer 2 500 scholen hebben het voorontwerp van plan ontvangen. Opdat deze jongeren deel konden nemen aan het debat, zond de Franse Gemeenschap het voorontwerp van Plan, vergezeld van een pedagogische fiche, aan alle scholen inclusief het hoger onderwijs. Ook de jongeren- en vrouwenorganisaties en deze voor permanente vorming ontvingen het voorontwerp. De Franse Gemeenschap zond zo meer dan 5 000 exemplaren van het voorontwerp rond.
- Alle federale, regionale en communautaire parlementsleden hebben een voorontwerp en een cd-rom ontvangen. De organisaties die lid zijn van de FRDO hebben bij het begin van de raadpleging een volledige kit ontvangen (voorontwerp, cd-rom, affiche, ...).
- Er werd een beroep gedaan op de media, vooral via het KB voor de subsidiëring van de organisaties. Alleen het dagblad 'Le Soir' heeft een project ingediend en artikels opgenomen. Tijdens de raadpleging werd er gedacht aan een mediaplan, maar dat is mislukt door het gebrek aan belangstelling van de media om alleen maar een uitleg van het plan te krijgen en door de moeilijkheid en het ontbreken van een wettelijke basis voor de ambtenaren om meer dan alleen maar het voorontwerp toe te lichten.
- De bestelbons kwamen toe op de POD DO en werden dagelijks, met inachtneming van de persoonlijke levenssfeer, in een databank ingevoerd. Binnen twee dagen werden de voorontwerpen verstuurd. Er werden ongeveer 2 000 voorontwerpen verstuurd op basis van individuele bestelbons.

3. *Het budget van de raadpleging*

Er werd ongeveer 611 500 euro geïnvesteerd in de raadpleging. Meer dan de helft van dat budget (309 400 euro) was bestemd voor radiospots en één zesde (104 800 euro) voor aankondigingen in kranten. Ongeveer nog een zesde van het budget (92 300 euro) werd gebruikt voor subsidies aan organisaties. Het resterende zesde deel diende voor het drukken en het versturen van plannen, affiches en cd-rom's, de aanmaak van de cd-rom, de studiedag, de conferenties en de vertalingen.

In tegenstelling tot de raadpleging van het vorige voorontwerp (in 2000), heeft de verwerking van de reacties niets gekost (behalve de wedde van de ambtenaren). Verder in de tekst, in deel 2, vindt u de statistieken met het aantal ontvangen reacties, alsook de vorm en de oorsprong van die reacties.

BIJLAGE 10: WIE REAGEERDE

Van 15 februari tot en met 14 mei 2004 kon iedereen schriftelijk reageren op het voorontwerp van het federaal plan inzake duurzame ontwikkeling 2004-2008. Reageren kon op diverse manieren: met de computer on line op de website www.plan2004.be, met de computer off line via een PDF-formulier dat beschikbaar was op een cd rom en via het internet kon worden teruggestuurd, ten slotte door een papieren document (formulier of vrije vorm) te sturen naar een postbusadres.

Bij de afsluiting van de raadplegingsperiode had de POD Duurzame Ontwikkeling 721 te verwerken reacties, die elk een of meer opmerkingen bevatten, ontvangen. Daarnaast ontving de POD Duurzame Ontwikkeling nog 114 andere reacties. 75 daarvan waren een "kopie" van een andere inzending. Deze 75 reacties kwamen bijna allemaal van colleges van burgemeester en schepenen en van enkele milieuraden die twee voorstellen van de Vlaamse milieubeweging onderschreven. De opmerkingen uit deze 75 reacties werden wel verwerkt, want zij waren reeds aanwezig in de 721 te verwerken reacties. Ten slotte waren er 39 laattijdige inzendingen: 38 met een datumstempel van de post van na de afsluiting van de raadpleging en 1 die tijdens de raadpleging naar de beleidscel van de minister van Duurzame Ontwikkeling werd gestuurd en die pas na de verwerking van de reacties aankwam bij de POD Duurzame Ontwikkeling. Deze 39 reacties werden niet verwerkt.

Dit deel van het document geeft informatie over de personen en organisaties waarvan de reactie werd verwerkt. De methode voor de statistische analyse van die 721 reacties steunt grotendeels op de methodologie die het Centrum voor Duurzame Ontwikkeling (CDO) van de Gentse Universiteit heeft aangewend voor de analyse van de reacties van de bevolking op het voorontwerp van federaal plan inzake duurzame ontwikkeling van 2000.

1. *Alle reacties samen*

Er is een opvallend verschil tussen het aantal Franstalige en Nederlandstalige reacties (zie tabel 2.1). Bijna twee derde van de ontvangen reacties werden in het Frans geformuleerd, tegenover iets meer dan een derde in het Nederlands. Die resultaten zijn nog markanter wanneer men rekening houdt met het aantal inwoners van het Waalse Gewest (3 380 498), het Vlaamse Gewest (6 016 024) en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (999 899)¹. Het verschil was nog groter in 2000, toen bijna 80 % van de reacties in het Frans werden geformuleerd², tegenover nauwelijks 20 % in het Nederlands. Het aantal Duitstalige reacties was zeer gering; er was slechts één reactie in die taal³.

-
1. Cijfers van de effectieve bevolking op 1 januari 2004 (NIS, bevolkingsstatistieken)
 2. Universiteit Gent, Centrum voor Duurzame Ontwikkeling (CDO), 2000.
 3. Een tweede reactie in het Duits, die door twee organisaties naar de beleidscel van de Minister van Duurzame Ontwikkeling werd gestuurd, hebben we pas ontvangen na de verwerking van de reacties. Er werd dus verder in dit document geen rekening mee gehouden.

Tabel 2.1: Taal van de reacties

	Aantal	%
Frans	464	64,4
Nederlands	253	35,1
Duits	1	0,1
Tweetalig (N-F)	3	0,4
TOTAAL	721	100,0

Wat de reactiewijze betreft (zie tabel 2.2), werden 3/4e van de reacties verstuurd via e-mail, tegenover één vierde op papier¹. Indien men enkel rekening houdt met de reacties van de burgers, werden bijna vijf zesde van de reacties via e-mail verstuurd. De organisaties daarentegen hebben meer gereageerd op papier dan via e-mail.

Tabel 2.2: Reactiewijzen

	Burgers		Organisaties		TOTAAL	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Papier	97	16,9	78	53,4	175	24,3
e-mail	478	83,1	68	46,6	546	75,7
TOTAAL	575	100,0	146	100,0	721	100,0

Van de reacties op papier (zie tabel 2.3) werden er ongeveer twee derde via het daartoe opgestelde standaardformulier opgestuurd. Eén derde ervan werd in vrije vorm opgestuurd. De cijfers van tabel 2.3. tonen een verschil in gedrag tussen de Franstaligen en de Nederlandstaligen. Slechts iets meer dan twee vijfden van de personen en organisaties die in het Nederlands op papier hebben gereageerd, hebben het standaardformulier gebruikt². Het aantal personen en organisaties die in het Frans op papier hebben gereageerd, bedraagt bijna drie vierden.

Tabel 2.3: Reactie op papier, opsplitsing volgens taal

	Frans		Nederlands		Tweetalig (F-N)		TOTAAL	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Formulier	93	73,2	20	41,7	0	0	113	64,6
vrije vorm	31	26,8	28	58,3	3	100,0	62	35,4
TOTAAL	127	100,0	48	100,0	3	100,0	175	100,0

Indien men op basis van de postcodes de reacties opsplijt per provincie (zie tabel 2.4), stelt men vast dat meer dan een derde van de reacties afkomstig zijn van inwoners van Waals-Brabant en Vlaams-Brabant (inclusief het Brussels Hoofdstedelijk Gewest) en van organisaties die er gevestigd zijn. Tabel 2.4 toont ook dat bijna 15 % van de reacties afkomstig zijn van de provincies Waals-Brabant en Vlaams-Brabant, exclusief het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Indien men rekening houdt met de effectieve bevolkingscijfers, blijkt duidelijk dat het de inwoners en organisaties van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en van de provincie Waals-Brabant zijn die verhoudingsgewijs het meest hebben gereageerd op het voorontwerp van plan. De inwoners en organisaties van de Waalse provincies hebben ook een groter aantal reacties gestuurd.

1. Zes reacties werden zowel op papier als via e-mail ontvangen. Zij werden beschouwd als elektronische reacties.
2. Er moet rekening worden gehouden met het feit dat de meeste 'identieke' reacties, waarmee geen rekening werd gehouden in de verwerkte reacties, in vrije vorm op papier werden verstuurd.

Tabel 2.4: Opsplitsing van de reacties per provincie op basis van de postcodes

	Reacties		Bevolking ^a	
	Aantal	%	Aantal	%
Waals-Brabant en Vlaams-Brabant ^b	190	35,4	1 359 011	13,1
Brussel-Hoofdstad	113	21,1	999 899	9,6
Waals-Brabant	39	7,3	360 717	3,5
Vlaams-Brabant	38	7,1	1 031 904	9,9
Antwerpen	52	9,7	1 668 812	16,1
Limburg	16	3,0	805 786	7,8
Luik	61	11,4	1 029 605	9,9
Namen	35	6,5	452 856	4,4
Luxemburg	27	5,0	254 120	2,4
Henegouwen	70	13,1	1 283 200	12,3
West-Vlaanderen	31	5,8	1 135 802	10,9
Oost-Vlaanderen	54	10,1	1 373 720	13,2
TOTAAL	536	100,0	10 396 421	100,0
Ontbrekende waarden	185	---	---	---
TOTAAL	721			

a. Effectieve bevolkingscijfers op 1 januari 2004 (NIS, 2004).

b. Inclusief het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Tabel 2.5 geeft de oorsprong van de verwerkte reacties, opgesplitst per gewest. In totaal werden bijna vier vijfde van de verwerkte reacties verstuurd door particulieren en één vijfde door organisaties¹. Het grootste aantal reacties van organisaties kwam uit het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Zoals het CDO in 2000 stelde, is een plausibele verklaring hiervoor dat Brussel het 'administratieve centrum van België' is en ook het gewest waar talrijke organisaties hun administratieve zetel hebben.

Tabel 2.5: Oorsprong van de reacties, per gewest

	Gewesten				TOTAAL	
	Brussel-Hoofdstad	Wallonië	Vlaanderen	Ontbrekende waarden	Aantal	%
Burgers	66	191	157	161	575	79,8
Organisaties	47	41	34	24	146	20,2
TOTAAL	113	232	191	185	721	100,0

Tabel 2.6 toont dat de verwerkte Nederlandstalige reacties meer van organisaties afkomstig waren dan de verwerkte Franstalige reacties. Iets meer dan 73 % van de verwerkte Nederlandstalige reacties kwamen van burgers, terwijl dit cijfer voor de Franstalige reacties iets meer dan 83 % bedraagt. Iets meer dan één vierde van de verwerkte Nederlandstalige reacties waren dus afkomstig van organisaties (via NGO's, gemeenten, vakbonden, scholen, enz.).

Tabel 2.6: Oorsprong van de reacties, opgesplitst volgens taal

	Frans		Nederlands		Duits		Tweetalig (F-N)		TOTAAL
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal
Burgers	388	83,6	186	73,5	1	100,0	0	0	575
Organisaties	76	16,4	67	26,5	0	0	3	100,0	146
TOTAAL	464	100,0	253	100,0	1	100,0	3	100,0	721

Tabel 2.7 toont, voor de verwerkte reacties, hoe de burgers en de organisaties die op het voorontwerp van plan hebben gereageerd, kennis hebben genomen van de lancering van de openbare raadpleging. De radio was het meest doeltreffende

1. Er moet rekening worden gehouden met het feit dat de meeste 'identieke' reacties, die niet werden opgenomen bij de verwerkte reacties, door organisaties werden verzonden.

informatiemiddel aangezien meer dan vier tienden van de personen en organisaties die gereageerd hebben, via die weg werden geïnformeerd. Men stelt ook vast dat meer dan één vierde van de personen en organisaties die in het Frans hebben gereageerd, over de openbare raadpleging werden geïnformeerd via de geschreven pers. Van de personen en organisaties die in het Nederlands hebben gereageerd, werd amper één tiende via die weg geïnformeerd. De Nederlandstaligen werden echter meer dan de Franstaligen over het voorontwerp ingelicht via internet (respectievelijk 16 % en 10 %). Dezelfde analyse werd gemaakt waarbij enkel rekening werd gehouden met de reacties van burgers. Die analyse toonde geen noemenswaardig verschil met de resultaten voor het geheel van de reacties.

Tabel 2.7: Oorsprong van kennisneming van de raadpleging, opsplitsing volgens taal

	TAAL			TOTAAL	
	Frans	Nederlands	Duits	Aantal	%
Internet	42	36	0	78	12,1
Geschreven pers	117	22	0	139	21,5
Televisie	9	3	0	12	1,9
Radio	179	100	0	279	43,1
Affiche	2	0	0	2	0,3
Andere personen	36	19	0	55	8,5
Anderen	40	41	1	82	12,7
Totaal	425	221	1	647	100,0
ontbrekende waarden				74	
TOTAAL				721	

2. Reacties van de burgers

Aangezien weinig 'identieke' reacties van burgers komen, is er geen verschil tussen de statistieken van de verwerkte reacties en die van de ontvangen reacties.

73 % van de reacties van de burgers komen van mannen en 27 % van vrouwen (zie tabel 2.8). Er bestaat geen noemenswaardig verschil tussen de Franstalige en de Nederlandstalige burgers. Die opsplitsing springt nog meer in het oog dan in 2000. Het zijn vooral de Franstalige vrouwen die dit keer verhoudingsgewijs minder hebben gereageerd.

Tabel 2.8: Geslacht van de burgers, opsplitsing volgens taal van de reactie

	Franstalig		Nederlandstalig		Duitstalig		Totaal	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Mannen	278	71,6	140	75,7	1	100,0	419	73,0
Vrouwen	110	28,4	45	24,3	0	0	155	27,0
Totaal	388	100,0	185	100,0	1	100,0	574	100,0
ontbrekende waarden							1	
TOTAAL							575	

Uit onze analyse blijkt dat meer dan de helft van de burgers die op de enquête hebben gereageerd, tussen 31 en 50 jaar oud zijn (zie tabel 2.9). De leeftijdscategorieën van 18 tot 30 jaar en van 51 tot 60 jaar vertegenwoordigen elk ongeveer één vijfde van alle reacties van de burgers. Slechts 7,3 % van de reacties komen van 61-plussers en nauwelijks 1,3 % van burgers jonger dan 18. Het is interessant op te merken dat in 2000 ongeveer één vierde van de reacties afkomstig was van 61-plussers en 7 % van personen jonger dan 18 (CDO, 2000). Tijdens die voorgaande enquête vertegenwoordigden de reacties van personen tussen 31 en 50

jaar maar een 30 % van alle reacties van de burgers samen. De resultaten die werden verkregen door de leeftijdscategorieën op te splitsen naar geslacht, taal en beroepscategorie behoeven geen bijzondere toelichting aangezien de cijfers nagenoeg ongewijzigd blijven.

Tabel 2.9: Leeftijd van de burgers, opsplitsing volgens geslacht, taal en beroepscategorie

	Reacties		Geslacht		Taal		Beroepssituatie			
	Aantal	%	M	V	Ned.	Fr.	Loontrek- kende	Studenten	Gepensio- neerden	Overige
jonger dan 18	7	1,3	4	3	4	3	0	6	0	0
tussen 18 en 30	106	19,3	76	30	35	70	58	31	0	5
tussen 31 en 40	144	26,2	108	36	46	98	105	0	0	15
tussen 41 en 50	148	27,0	109	39	58	90	105	0	3	8
tussen 51 en 60	104	18,9	71	33	28	76	57	1	11	13
ouder dan 60	40	7,3	28	12	10	30	1	0	33	4
Totaal	549	100,0	---	---	---	---	---	---	---	---
ontbrekende waarden	26									
TOTAAL	575	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Meer dan 70 % van de reacties van burgers kwam van hooggeschoolden met een diploma hoger onderwijs of een universitair diploma (zie tabel 2.10). Net zoals in de voorgaande tabel heeft de opsplitsing van die resultaten volgens geslacht, taal en beroepssituatie geen nadere toelichting.

Tabel 2.10: Opleidingsniveau van de burgers, opsplitsing volgens geslacht, taal en beroepscategorie

	Reacties		Geslacht		Taal		Beroepssituatie			
	Aantal	%	M	V	Ned.	Fr.	Loontrek- kende	Student	Gepen- sioneerd	Overige
lager onderwijs	4	0,7	0	4	2	2	0	0	0	2
lager secundair	42	7,5	35	7	15	27	21	2	5	3
hoger secundair	119	21,3	93	26	46	73	63	10	13	13
hoger onderwijs korte type	155	27,8	109	46	48	106	97	6	16	14
universitair/hoger onderwijs lange type	238	42,7	169	69	71	167	146	20	18	13
Totaal	558	100,0	---	---	---	---	---	---	---	---
Ontbrekende waarden	17									
TOTAAL	575	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Tabel 2.11 toont dat meer dan twee derde van de ontvangen reacties komen van loontrekkers of zelfstandigen. Slechts één tiende van de reacties was afkomstig van gepensioneerd en minder dan 7 % van studenten. In 2000 waren de resultaten vrij verschillend: de loontrekkers en de zelfstandigen, de gepensioneerd en de studenten respectievelijk iets minder dan 50 %, ongeveer 25 % en ongeveer 16 % vertegenwoordigen.

Tabel 2.11: Beroepscategorie van de burger, opsplitsing volgens taal van de reactie

	Frans	Nederlands	Duits	TOTAAL	
	Aantal	Aantal	Aantal	Aantal	%
Loontrekkers	212	115	0	327	58,7
Zelfstandigen	34	17	0	51	9,2
Gepensioneerden	45	9	0	54	9,7
Studenten	22	16	0	38	6,8
Werklozen	27	7	0	34	6,1
Huisvrouwen	2	6	0	8	1,4
Overige	34	10	1	45	8,1
Totaal	---	---	---	557	100,0
Ontbrekende waarden				18	
TOTAAL	---	---	---	575	---

BIJLAGE 11: CHALLENGES AND OPPORTUNITIES FOR SUSTAINABLE
DEVELOPMENT IN EU 25
(KINSALE, IRELAND, 15-16 APRIL 2004 - CONFERENCE
SUMMARY)

Éire 2004 Uachtaránacht an Aontais Eorpaigh
Ireland 2004 Presidency of the European Union

www.eu2004.ie

*Challenges and Opportunities for
Sustainable Development in EU 25*

Sustainable Development Conference

Kinsale, County Cork, Ireland

15 - 16 April 2004

CONFERENCE SUMMARY

Contents

I The Conference in Context

II Purpose of the Conference

III Participants

IV Documentation

V Proceedings

VI Poster Session

VII Workshop Results

VIII Conclusions from EEAC Work

IX Future Perspectives

I The Conference in Context

1. Enlargement of the European Union to 25 member states in May 2004 presents new challenges and opportunities for revitalising and refocusing sustainable development policy. At EU level, there is a commitment to review the EU Sustainable Development Strategy (SDS) in 2004 and there will be a mid-term review of the Lisbon Strategy in 2005; at national level, most EU 25 countries have prepared national sustainable development strategies and, in the remaining cases, work in this regard is underway. (The Annex to this Summary contains general information from the Commission on progress with national sustainable development strategies in EU 25). Accordingly, now is the time to forge stronger and closer connections between national and EU policies to make sustainable development more of a reality. This will, *inter alia*, serve to demonstrate the EU's international leadership on sustainable development.
2. Against this background, and as part of Ireland's EU Presidency, the Irish Department of the Environment, Heritage and Local Government and *Comhar*, Ireland's National Sustainable Development Partnership, hosted a conference on sustainable development – entitled *Challenges and Opportunities for Sustainable Development in EU 25* – in Kinsale, County Cork, Ireland on 15-16 April 2004. The conference was organised with valuable assistance from the European Commission, the UK and Netherlands Governments, and the European Environment Advisory Councils (EEAC) network.
3. The conference addressed the challenges and opportunities for sustainable development in an enlarged EU. It built on the outcome of earlier related events in The Hague on *National Strategies for Sustainable Development: Facts, Faces and Future Challenges* (June 2002) and in Vienna on *Sustainable Development in an Enlarged Union: Linking National Strategies and Strengthening European Coherence* (April 2003).

II Purpose of the Conference

4. The purpose of the conference was to provide an opportunity to:
 - consider the planned review of the SDS, explore linkages between EU and national sustainable development strategies, take stock of progress in implementation, and highlight best practice and innovative processes;
 - examine ways of moving towards more sustainable patterns of consumption and production and greater decoupling of economic activity and growth from environmental degradation;
 - consider ways to promote increased public and political awareness of, and to communicate, sustainable development in the newly-enlarged EU; and
 - provide a platform for Sustainable Development Councils, participating in the EEAC network, to input into the review of the SDS.

5. It was intended that important conference outcomes would include exchange of experiences and information among the participants and strengthening of the informal EU SD network.

III Participants

6. The conference had over 100 participants, including national and EU level sustainable development co-ordinators, and representatives from the European Commission, the EEAC Sustainable Development Working Group and national sustainable development councils.

IV Documentation

7. Documentation related to the conference included:
 - the Conference Programme
 - the Conference Issues Paper,
 - the List of Participants,
 - the opening address,
 - keynote speeches,
 - reports from 3 workshop sessions,
 - posters: some 10 posters were displayed during the conference showing innovative sustainable development processes or institutional arrangements,
 - this Conference Summary.

Conference documentation is available at: www.comharconference2004.ie.

V Proceedings

8. The conference consisted of an opening address, 3 keynote speeches, 3 workshop sessions, and a structured exchange of good practice examples by way of posters.

Opening Address

9. In his opening address, Mr. Martin Cullen T.D., Ireland's Minister for the Environment, Heritage and Local Government and President of the EU Council of Environment Ministers, emphasised in the context of the forthcoming enlargement that the Accession States will bring a fresh viewpoint and energy to many of the issues surrounding sustainable development in Europe.

10. The Minister went on to say that sustainable development is a central concern of the Irish Presidency. Seeking to give a renewed momentum to the environmental dimension of the Lisbon Strategy and to exploit the positive synergies between environmental protection and competitiveness, the Environment Council conclusions on sustainable development adopted in March 2004 provided a strong contribution to the Spring European Council and set the scene for much of the work that lies ahead. Alongside the new perspective of the enlarged EU, Ministers have drawn attention to: the desirability of a new sustainable development impetus in Europe, including new sectoral objectives and decoupling targets; better means of measuring progress; building on the results of a stocktaking of the Cardiff environmental integration process; linkage between national and EU strategies; and better coherence between internal and external EU policies and measures.
11. Building on this, the conference provided an opportunity for participants to identify and consider the key issues for the upcoming review of the SDS in the perspective of the mid-term review of the Lisbon Strategy in 2005.
12. The Minister drew particular attention to the challenge of communicating the concept and practice of sustainable development, it being vital to examine ways to communicate sustainable development better to different audiences so that we get the fuller buy-in that is needed. He endorsed calls for the revised SDS to be summarised in a single, self-contained document, which explains clearly to the citizens of Europe where we are going and how we intend to get there.
13. Referring to where Ireland stands on sustainable development, the Minister said good progress had been made in a number of areas. But, like others in Europe, Ireland needs deeper integration of environmental considerations into the activities of the economic sectors and into individual lifestyles.
14. Concluding, the Minister highlighted the need for rededication to the task of getting a better balance between the 3 pillars of sustainable development by seeking out and exploiting areas where the environment and the economy can work hand in hand for mutual benefit.

Keynote Speeches

15. The conference keynote speeches were made by Catherine Day (Director General, Environment DG, European Commission), Professor Franc Lobnik (EEAC Chairman), and Derek Osborn (Co-chair of the EEAC Sustainable Development Working Group - EEAC SD WG).
16. Ms. Day confirmed that the conference was seen by the Commission as a valuable input to the review of the SDS. The Lisbon Strategy concentrates on the medium term; the SDS addresses the long-term. In this context, it is essential that there is a comprehensive and full review of the SDS to reinvigorate sustainable development in Europe and avoid being overshadowed by the mid-term review of the Lisbon Strategy. The Spring European Council 2005 will be of the highest importance in this regard.

17. While sustainable development may be difficult to define, identification of unsustainable trends is easier to do. Noting that the SDS review will have to debate our common vision for the future of Europe, Ms. Day stated that Europeans favour economic growth, social cohesion and environmental protection going hand in hand. Of course, concerns about competitiveness cannot be ignored but it must be remembered that a poor environment may adversely affect competitiveness. Not acting now will involve higher future costs and there are real economic benefits to be gained from progressive environmental policies.
18. To win back attention for the environment and secure the necessary (deep) structural change, Ms. Day saw at least 5 requirements. We need to:
- argue the case well for environment policy,
 - highlight positive synergies between environment and competitiveness, (including in the area of environmental technologies),
 - make clear that there are costs of inaction,
 - communicate better what sustainable development involves,
 - involve civil society more in the journey to sustainable development.
19. Ms. Day went on to say that the SDS review should identify where original objectives have not been fulfilled and why this has been the case - while there have been achievements, there is a delivery gap. The SDS review should also work for better linkages with national sustainable development strategies and encourage intensified implementation, and further development, of those strategies.
20. Concluding, Ms. Day noted that the SDS review is an opportunity to reinvigorate sustainable development and to show that sustainable development is vital for Europe; enlargement reinforces the need for sustainable development. We must continue our efforts to mobilise the necessary political and societal support to make development more sustainable. In going forward, we need greater focus on SDS content rather than process.
21. The contributions from Professor Franc Lobnik (EEAC Chairman), and Derek Osborn (Co-chair of the EEAC Sustainable Development Working Group) are reflected in the EEAC output from the conference detailed below.

Workshops

22. The workshops were designed to allow not only the discussion of their assigned topics, but also the optimum engagement between participants on the relationship between the issues being addressed in the differing workshops.

The workshops considered:

- (a) Strategic Issues for Sustainable Development in Europe
 - Priorities for the review and development of the SDS, including in the context of the Lisbon Strategy.
 - Strengthening linkages and coherence between national and EU policy levels.
 - Measuring and monitoring progress through the use of indicators, sustainability impact assessments, models and other tools.

- (b) Sustainable Consumption and Production
 - The positioning of sustainable consumption and production policy - *bridging the SDS and the Lisbon Strategy*.
 - Decoupling economic growth from the key environmental impacts and from the unsustainable use of resources - *promoting sustainable production and environmental technologies*.
 - Encouraging more sustainable patterns of consumption - *influencing the behaviour of suppliers and consumers right through the supply chain*.
 - The role of Integrated Product Policy - *making best use of a tool-box of economic, voluntary and regulatory instruments*.

- (c) Communicating Sustainable Development in an Enlarged EU
 - How to improve participation/civil society engagement in SD and strengthen connections to the political process in an enlarged EU.
 - Communicating SD at different levels to different audiences, e.g. policy-makers in the environmental and other sectors, stakeholders and the general public.
 - The role of corporate social and environmental responsibility.

Results from the workshops are set out below.

VI Poster Session

23. A feature of the conference was the display of posters showing innovative sustainable development processes or institutional arrangements in the context of national sustainable development strategies. Some 10 posters were on display as follows:

Austria

- *Conference of Sustainability Coordinators*: an information, communication and coherence mechanism for sustainability policy in Austria.

- *Governance for Sustainable Development*: a workshop creating a market place for innovative approaches in implementing the Austrian NSSD.

- *Triple Bottom Line Reporting in the Public Sector: the Sustainability Report of the Federal Ministry of Agriculture, Forestry, Environment and Water Management (BMLFUW).*

Finland

- The Finnish National Commission on Sustainable Development (FNCSO).

Ireland

- *Comhar* – The National Sustainable Development Partnership: Communicating *Comhar*'s Principles for Sustainable Development.
- The Cork Environmental Forum - Local Agenda/Action 21 umbrella organisation.
- ENFO – The Environmental Information Service of the Department of the Environment, Heritage and Local Government.

The Netherlands

- Experiments for sustainable development.

Switzerland

- Sustainability Impact Assessment.

The United Kingdom

- English Nature - Halting the loss of biodiversity by 2010 - Meeting the Gothenburg target.

VII Workshop Results

24. The workshop results are as follows:

(a) Strategic Issues for Sustainable Development in Europe

25. Priorities for the review of the SDS were discussed in terms of challenges, obstacles and solutions.
26. Challenges identified by the workshops covered a wide spectrum of policy issues ranging from strategic issues such as the need for a paradigm shift to accommodate the sustainability agenda to more thematic issues such as transport and biodiversity. It was argued by some that economic growth is needed to drive the sustainability and environmental agenda while others were of the view that the current economic model together with the emphasis on competitiveness is incompatible with sustainable development and that sustainability cannot be achieved without a fundamental shift towards a new model of development which questions the current imperative for growth. While these views represent the extremes, there was probably more general agreement on the decoupling issue.

27. *Lisbon Strategy and SDS Review:* There was significant discussion on the interrelationship between the SDS and the review of the Lisbon Strategy which in many ways reflected the wider debate on appropriate development strategies. No consensus was reached on the most appropriate way forward but to a large extent the path is in any case pre-determined by decisions already taken or in train. It was argued strongly that in an ideal world the SDS should underpin the Lisbon Strategy to such an extent that a separate strategy would be redundant. In other words, sustainable development should be mainstreamed. Others, however, were of the view that it was more important that the SDS remained a separate process, to ensure its continued visibility. Others put forward the view that the Lisbon Strategy should be informed by the objectives and goals of the SDS. However, in reality, the 2 processes will be taking place in parallel.
28. *Enlargement:* The imminent accession of 10 new member states raises new challenges and brings new aspirations to bear. The significance of the diversity of an EU 25 – in terms of culture, economy, society, heritage, biodiversity and landscape - as opposed to the current 15 should not be underestimated. The cohesion gap and welfare differentials are a huge challenge. A specific issue raised was that of transport with a likely scenario emerging of a trend towards mobility levels in accession countries on par with that currently enjoyed in other EU states, with all the consequences in terms of environmental degradation that such a scenario implies.
29. *Global context:* The role of the EU on the international stage was to some extent reflected in the discussion, especially in the context of the ecological footprint. There is a need to ensure that the SDS addresses adequately the global footprint of the EU on the rest of the world and that international commitments are fully taken into account. It was pointed out that drivers are needed to bring issues to the table and that bringing development organisations into stakeholder SD fora would help to place the global dimension more firmly on the EU SD agenda.
30. *Relationship with other sectors:* A key issue for sustainable development is the integration of policies. Cross-sectoral integration remains a significant challenge. According to the participants, part of the solution lies in closer involvement of other sectors with the SD agenda. There is clearly a need to strengthen links with trade councils at global and European levels and to work much more closely with business interests across the spectrum, from large corporations to SMEs.
31. The 3 pillars of sustainable development, economic, social, and environment, need to be taken forward together. There is a concern that the sustainability agenda is often seen as predominantly about the environment and that sometimes social and economic issues are not given sufficient weight to ensure full integration of policies.
32. *Thematic issues:* In addition to strategic overarching issues, a number of other more thematic challenges were also raised. These included climate

change, transport issues, biodiversity losses, resource depletion (particularly energy), waste, cultural issues, consumption of resources through tourism and leisure activities, sustainable settlement and housing, and social equity (including employment/unemployment), and issues relating to aging and migration as well as access to housing.

33. Obstacles that must be overcome in order to meet the challenges and arrive at solutions include the lack of political commitment and political will to tackle difficult issues, the problem of adopting a short-term time horizon and the difficulty of mobilising support for long term goals. Competitiveness and economic growth are perceived as more important. In addition, governments tend to be self-centred and often are unable to 'think outside the box'. A further obstacle identified by some participants is the wielding of power by vested interests (such as European Federations) where relatively small groups can have significant influence on outcomes. Coupled with such imbalance is the perceived lack of citizen engagement. Part of the solution may lie in the furtherance of dialogue especially with civil society.
34. Communication and ecological education are important tools to facilitate a better understanding of the issues in order to overcome some of the obstacles. Impact assessment is an important means for providing evidence-based arguments for change. There is also a need to ensure that the outputs from research programmes can feed into policy formation and that the research agenda reflects policy needs.
35. At the same time, it is necessary to build positive scenarios for the future based on sustainable development goals and a set of principles for sustainable development; this is in order to persuade all sectors of society of the need to change patterns of behaviour and consumption and overcome some of the inertia, which fosters resistance to change. Political leadership to bring about institutional reform, and the introduction of fiscal measures and incentives to achieve identified targets and goals, are required in order to move from rhetoric to action.
36. Changes in process are the key to bringing about solutions, particularly in respect of public policies, government and governance, the role of the constitutional framework, the role of the EU in promoting the international order and the role of civil society – citizen responsibility.

(b) Sustainable Consumption and Production

37. The workshop focused on discussing the key aspects of EU policy in order to achieve Sustainable Consumption and Production (SCP). The following main areas were identified as the most important:
 - a clear statement of SCP within the revised SDS,
 - strong EU leadership and framework,
 - fiscal instruments and price setting,
 - environmental technology and innovation,
 - product policy (with accreditation),
 - societal infrastructure and planning.

38. *Strong Statement in SDS:* The revised SDS should include a clear statement on SCP to put focus on the need to change unsustainable consumption and production patterns and the need for a comprehensive approach to meet the commitments from WSSD and achieve more sustainable development.

39. *Strong leadership and framework:* In order to achieve SCP, strong EU leadership and a framework are necessary to achieve a coherent approach, as well as co-ordinated and effective tools and instruments.

40. One of the most important tools identified was public procurement: the Commission and Member States should lead progress by example. Proposed measures were to review procurement strategies, address barriers, place the burden of proof on producers and involve NGOs in independent assessment.

41. Integration of SD (including SCP) policy in other policy areas is most important, as is dissemination of best practice applications of SD (i.e. exchange of information on what worked, what did not, and the development and use of indicators for evaluation, for example on economic growth, welfare, and quality of life). It is also important to define what are sustainable products and services to have a clear vision.

42. *Fiscal instruments and price setting:* Pricing and taxes to include environmental costs (in order to reflect the “environmental truth” and to move consumption to more sustainable systems) should be considered to a greater extent and, if possible, on the EU level. The Lisbon Process and “success stories” could be used as support. It is also important to provide incentives (to citizens and business) for SCP, to use the supply chain to encourage SCP, to reduce subsidies with negative environmental impacts and develop related energy policy and taxation. Some examples are:

- shift taxes from labour to materials,
- tax on aviation, transport of goods and tourism,
- use VAT incentives e.g. repairs, greener products,
- encourage non-monetary systems of exchange,
- incentives for combined services,
- distributed production systems (food miles, packaging),
- environmental technology development and use,
- loyalty cards/tax “vouchers”.

43. *Environmental technology and innovation (ET):* ET should be used more to provide sustainable products and services and create opportunities for innovation. Some requirements are:

- standards and tests/assessments (e.g. EMAS/ISO),
- research and development,
- support and funding for innovation from public sources and risk capital for innovation (use the SCP statement in the revised SDS as a “push” in this regard),

- technology development of local/regional small scale sustainable solutions for energy, water supply etc.

44. *Product policy*: The objective is to minimize the environmental impact from products and services. In order to do so, there is a need for a clear strategy and a life-cycle perspective, and to develop or revise product policies which consider aspects such as: standards/accreditation, product information/labelling to make environmentally sound choices of products possible for consumers, assessment of gaps and co-ordination of different product labelling. There is also a need to consider procedures/specification of product life-cycles to provide information about the substances in products, the end of life impact, product manufacture, markets for recycling/reuse and the promotion of locally produced goods and services. (Examples here are the corporate strategies of supermarkets and the health impact of unsustainable food products.)

45. *Societal infrastructure and planning*

There are major opportunities for SCP in the delivery of urban services.

Important sectors identified are:

- housing,
- transport,
- utilities (e.g. energy, water and waste),
- land use reform.

46. Finally, we need to be innovative and courageous to make real progress – for example, in the context of the forthcoming EU Thematic Strategy on the Urban Environment.

(c) Communicating Sustainable Development in an Enlarged EU

47. Three questions were examined

- How should we improve participation/civil society engagement in sustainable development and strengthen connections to the political process in an enlarged EU?
- What needs to be done to better communicate sustainable development at different levels to different audiences (e.g. policy-makers in the environmental and other sectors, stakeholders and the general public)?
- What is the role of corporate social and environmental responsibility?

48. The workshop discussed the first 2 questions together and then went on to discuss the role of corporate social and environmental responsibility. The Group also discussed briefly the implications for communicating sustainable development in an EU of 25. Finally, each member of the Workshop in the course of a *tour de table* spoke on what he/she believed should be the principal communications message to be given to the European Commission in the review of the SDS.

49. The Group found that better communications began with earlier consultation with stakeholders and, in particular, with those who are most directly affected. It was agreed that National Sustainable Development Councils could and should be used in a two - way dialogue before the adoption of proposals by the Commission. Earlier consultation would lead to ownership of the policy by the sectors involved and therefore lead to better implementation. It was said that a representative of the economic pillar could sell an environmental policy better to its members (e.g. farming leaders to farmers), than could Government or other actors. Put another way, the message and the messenger must be credible and defined according to the audience.

50. It was also agreed that sustainable development as an abstract concept could not be communicated to the general public. It is necessary to make the term meaningful in identifying how it impacts on an individual's own lifestyle. This can be done by showing practical examples and by engaging in pilot projects. It was important to identify the positive and negative outcome of a policy proposal and the costs arising in not taking action. It was stated that radical changes to lifestyle requires a range of different communication instruments to be used including TV, radio, advertising, education, taxes and fiscal incentives and the removal of damaging subsidies.

51. It was felt that corporate social responsibility (CSR) should be encouraged by national and European authorities by giving incentives to industry. CSR should remain a voluntary initiative though authorities could assist in setting out models for auditors and so increase the transparency and credibility of the process. Particular attention would have to be paid to awareness raising among the vast majority of industry, including small businesses, who still do not see themselves as part of the problem or as part of the solution.

52. EU 25 being a major player on the world stage should drive the sustainability agenda internationally. However, instead of talking about leading the world environmental agenda, the EU should act. We should let our actions speak for us.

53. Many interesting ideas were put forward for consideration by the Commission in the review of the SDS, including:

- the EU itself must become a good role model. For credibility purposes, the Commission should always practice what it preaches. Rigorous impact assessment should be carried out on all EU policy proposals,
- for all policy proposals the costs of not taking action should be quantified in terms of their impacts on human health and the environment and set out alongside the benefits of taking action,
- some flexibility should be given to individual Member States to reflect local circumstances. This will become more critical in EU 25,

- specific groups should be targeted and appropriate language and simplified messages used in communicating sustainable development policies,
- the full range of instruments should be used in communicating SD e.g. economic instruments, indicators, footprints, eco-labels,
- in introducing new SD policies, generally a positive message should be given though it was noted that industry is putting competitiveness at the top of the agenda by giving a doomsday message about jobs and economic growth. Sometimes, it will also be more appropriate to give a negative message about the environmental outlook,
- the social pillar should be emphasised more in setting out SD policies. The European value system based on social cohesion should be set out more clearly,
- European sustainable development policy should be available in a single document.

VIII Conclusions from EEAC Work

54. The EEAC SD WG referred to earlier recommendations it had made to the Commission which:

- emphasised that the SDS is still unfinished business. That is not only because of its fragmented character but also because of outdated concepts of economic growth and social welfare and because of the insufficient attention that is paid to the environmental dimension,
- advocated use of the windows of opportunity that open up once Europe makes a meaningful political move towards a redirection of growth and competitiveness into paths that take full account of both environmental needs and of social and intergenerational welfare,
- proposed to:
 - reflect sustainability in the new EU Treaty by adding a Protocol to the Constitution,
 - re-focus the EU strategy by introducing the goal to make Europe the world's most eco-efficient area by 2010,
 - link national and EU Sustainability Strategies,
 - focus sustainability on the enlargement process,
 - better communicate sustainability on the EU level,
 - introduce a sounding board on the EU level that contributes to agenda setting, monitoring and the participation process.

55. Preliminary findings from an EEAC survey indicate that national SD strategies vary greatly across Europe. They do not yet exist in all countries

of the Union, and some are much better established than others. They vary as to the range and scope of the subjects covered; the extent to which they simply describe a range of existing Government activities, or are themselves the vehicle for generating challenging new goals and targets inspired by the sustainability vision; and the process by which they are created, monitored and updated.

56. There is considerable scope for an EU initiative to enhance the effectiveness of national strategies; such an initiative might form an important element to emerge from the review of the SDS. It might:
- encourage the creation of national strategies in every country in the Union so as to achieve comprehensive coverage,
 - define a common vision of sustainability in Europe and propose some shared goals and targets,
 - promote best practice in the way in which strategies can be created, and engage a wide range of actors and stakeholders in making their own commitments,
 - reinforce monitoring of progress.
57. There is a wide diversity of practice across Europe in relation to National Councils of Sustainable Development. They do not yet exist in every country but where they do exist they provide valuable support for the process of creating, implementing and monitoring national strategies. They work best and have most positive influence where they are established as independent bodies drawing in many stakeholder interests and able to comment publicly on emerging issues and Government policies from a sustainability perspective. At the same time, they need to be responsible bodies that build trust and can earn the respect of Government and the wider public and be given good access to influence the process of policy formation and decision-taking.
58. An EU initiative in the context of the review of the SDS might promote the formation of National Councils in every country of the Union and propose some informal guidelines as to their mode of formation and operation.
59. The Lisbon Strategy should be closely interlinked with the SDS process. There is only sense in one integration process on the European level if the issue of policy integration is to live up to expectations. Thus, the SDS review should be used to boost the incorporation of sustainability into the Lisbon Strategy.
60. In order to give sustainability a higher profile and to present a stage for European leadership in this regard, the EEAC SD WG proposes that the Commission takes the initiative to host a European Conference on Sustainability.

61. Among EEAC priorities for the SDS review are: energy use, transport and the environment, climate change, biodiversity, environmental research and environmental taxation. Finally, National Sustainable Development Councils stand ready to assist in addressing relevant issues, including sustainable lifestyles and communicating sustainable development.

IX Future Perspectives

62. In being the third of a series, the Kinsale conference consolidated the momentum towards creation of an EU network concerned with sustainable development at the national, EU and global levels. Consideration should be given to future networking in the context of the SDS review.
63. In preparation for the SDS review, the Commission intends to issue a preliminary paper by June 2004, taking stock of efforts to date and progress made, and to propose changes to accommodate changing circumstances. Subsequently, a stakeholder consultation will take place: in this regard, reference was made to the possibility of a stakeholder event being organised by ECOSOC. The SDS review is to be adopted by the new Commission in November/December 2004.
64. The Irish Presidency will forward this Conference Summary to the European Commission as an input to the SDS review process.

Annex

Progress in Preparing and Implementing National Sustainable Development Strategies

According to a review recently carried out by the Commission, 19 of the 25 MS and AC have developed national sustainable development strategies and are currently implementing them. This includes nearly all current Member States (with the exception of Portugal and Spain), and 4 of the 10 accession countries (Slovakia, Poland, Lithuania and Latvia). The other countries are in the process of preparing their NSDS. Cyprus and Slovenia do not have a NSDS but touch upon the 3 dimensions of sustainable development in their National Development Plans (NDP).

From an environmental perspective, it is also worth mentioning that all AC, with the exception of Malta¹, have developed National Environmental Action Programmes (NEAP) whose aim is to integrate environmental considerations in other policy fields and to adopt and implement the European Union's Environmental *acquis*.

Some Member States, such as The Netherlands, Sweden, Finland and the UK, developed a NSDS at a very early stage - before or shortly after the 1992 Rio Conference and have since regularly updated them. Initially, these were mainly focused on the environmental dimension of sustainable development, but gradually encompassed more elements of the social and economic dimensions.

Table: Date of Adoption of NSDS in relation to the Adoption of EU SDS in 2001

	Before 2001	After 2001	Under preparation / revision
Member States	The Netherlands (1), Sweden, Finland, Ireland (1), United Kingdom (1) and (2), Luxemburg, Belgium (1)	Austria, Denmark, Ireland (2), Germany, Sweden, Italy, France, The Netherlands (2)	Spain, Portugal, Belgium (2)
Acceding Countries	Poland	Slovakia, Lithuania, Latvia, Cyprus	Hungary, Estonia, Czech Republic, Slovenia, Malta

Despite this relative success, too often NSDSs remain declarations of intent. They are not always well integrated into a coherent policy framework so that NSDSs fail to pick up on or make use of interlinkages. Many decisions that are contrary to the aims of the NSDS also prevail. This is also reflected in the OECD's country review of NSDSs², which concluded that "*in most cases ... goals pertaining to each dimension of SD are simply listed alongside each other and can hardly been described as integrated into a single strategy*".

¹ Malta has a number of strategies for specific environmental issues, such as pesticides control, animal welfare and fisheries conservation. The Rural Development Plan also addresses environmental issues.

² OECD (2004): "Draft Final Report to Ministers, Ad hoc Group on Sustainable Development », §121.